

Norwegian Financial Mechanism 2014-2021, Romania

Programme area “Effectiveness and Efficiency of the Judicial System,
Strengthening the Rule of Law”

Proiect “Protecția victimelor infracțiunilor”

Activitatea 1.1: Evaluarea mecanismelor de răspuns la infracțiunile motivate de ură, de protecție și asistență a victimelor și recomandări pentru creșterea eficienței acestora

Intervenția 1.1.1 – Cercetare și analiză a informațiilor disponibile privind infracțiunile motivate de ură din perspectiva politicilor publice în România

Raportul 1: Analiza tematică a cadrului legislativ și de politici publice privind infracțiunile motivate de ură

Romania, 2022

Contractor: Human European Consultancy

Autoare: Iustina Ionescu

Coordonatoarea cercetării: Romanița Iordache

NOTĂ: Acest document a fost contractat pentru a se stabili contextul care va sta la baza realizării unei analize comparative de către Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) în cadrul proiectului „Protecția victimelor infracțiunilor” finanțat prin Mecanismul Financiar SEE/Norvegia. Informațiile și opiniile conținute în document nu reflectă în mod necesar punctele de vedere sau poziția oficială a FRA. Documentul este pus la dispoziția publicului doar în scopuri de transparență și informare și nu constituie consiliere sau opinie juridică.

Cuprins

Sumar	4
1. Cadrul legislativ relevant privind infracțiunile motivate de ură și victimele infracțiunilor motivate de ură	8
1.1 Infracțiunea motivată de ură	8
1.1.1 Circumstanța agravantă (articolul 77 lit.(h) din Codul penal)	9
1.1.2 Infracțiuni de sine stătătoare care pedepsesc funcționari publici (articolul 282 alin.(1) lit. (d) și articolul 297 alin.(2) din Codul Penal).....	10
1.1.3 Infracțiuni de sine stătătoare motivate de ură pe criteriul religie (articolul 381 și articolul 382 din Codul penal).....	11
1.1.4 Incriminarea discursului instigator la ură	12
1.2 Recomandări internaționale cu privire la cadrul legislativ național referitor la infracțiunile motivate de ură.....	15
1.3 Victimele infracțiunilor motivate de ură.....	20
1.4 Jurisprudența națională și internațională.....	23
1.4.1 Jurisprudența națională	23
1.4.2 Jurisprudența internațională	27
1.5 Politici publice și măsuri de prevenire și combatere a infracțiunilor motivate de ură.....	30
1.6. Politici și măsuri de sprijin și protecție a victimelor infracțiunilor motivate de ură.....	35
1.7. Ofițeri și/sau unități de poliție și procurori specializați în infracțiuni motivate de ură.....	38
2. Îndrumări și recomandări pentru poliție, procurori și judecători.....	41
2.1. Îndrumări și recomandări pentru prevenirea și combaterea infracțiunilor motivate de ură	41
2.1.1. Poliție	41
2.1.2. Procurori	44
2.1.3. Judecători.....	46
2.2. Ghiduri pentru sprijinirea și protecția victimelor infracțiunilor motivate de ură.....	46
3. Educația profesională și pregătirea inițială și continuă a ofițerilor de poliție, procurorilor și judecătorilor.....	48
3.1. Poliție	49
3.2. Procurori și judecători.....	51
4. Cooperarea inter- și intrainstițională.....	52
5. Servicii de susținere a victimelor infracțiunilor motivate de ură.....	56
6. Lacune, provocări și recomandări.....	59
6.1. Îmbunătățirea cadrului legislativ național	60
6.2. Asigurarea accesului victimelor la serviciile de sprijin și protecție și la justiție.....	60
6.3. Abordarea holistică a infracțiunilor motivate de ură prin politici publice și măsuri comprehensive.....	63

6.4.	Îndrumări eficiente pentru investigarea și monitorizarea infracțiunilor motivate de ură ...	65
6.5.	Formarea profesioniștilor din domeniul justiției penale	66
6.6.	Consolidarea cooperării intra și interinstituționale	67
Anexa	.....	68

Sumar

Prezentul raport se bazează pe informații colectate prin intermediul unor cercetări documentare din surse publice disponibile, cum ar fi legislația, strategiile, metodologiile și ordinele, bazele de date jurisprudențiale, rapoartele internaționale, completate cu informații culese în cadrul a trei grupuri de discuție¹ și trei interviuri², precum și pe informații obținute direct de la autoritățile și instituțiile relevante în urma unor chestionare detaliate³. Discuțiile de grup și interviurile au fost realizate cu profesioniști care lucrează în domeniul infracțiunilor motivate de ură, judecători, procurori, ofițeri de poliție și avocați, precum și cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale. Nu toate autoritățile și instituțiile au răspuns la chestionarul instituțional⁴, iar majoritatea regulamentelor interne ale Inspectoratului General al Poliției Române (IGPR) și ale Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (PICCJ) nu sunt disponibile publicului și nu au fost furnizate la cerere. Prin urmare, prezentul raport se bazează pe informații limitate, informații suplimentare putând fi adăugate prezentei analize.

În acest raport, noțiunea de „infracțiune motivată de ură” include și cazuri de „discurs instigator la ură”, așa cum este definit în Decizia-cadru 2008/913/JAI a Consiliului din 28 noiembrie 2008 privind combaterea anumitor forme și expresii ale rasismului și xenofobiei prin intermediul dreptului penal. Sunt reflectate și cazurile de discurs instigator la ură care îndeplinesc condițiile pentru a fi calificate drept infracțiuni, nu însă și discursul instigator la ură care este calificat drept contravenție. Sfera cercetării cuprinde infracțiunile motivate de ură bazate pe gen, însă instrumentele și politicile publice care se adresează în mod specific violenței domestice nu sunt incluse în prezentul raport.

Primul capitol analizează cadrul legislativ relevant în ceea ce privește infracțiunile motivate de ură și victimele infracțiunilor motivate de ură. „Infracțiunea motivată de ură” nu este definită în Codul penal național și nu este stipulată sub această formulare nicăieri în legislație. În schimb, protecția juridică împotriva „infracțiunilor motivate de ură” este asigurată prin două tipuri de prevederi legale – reținerea unei circumstanțe agravante, când motivul a fost discriminarea pe criterii protejate și șase infracțiuni penale de sine stătătoare, precum tortura sau abuzul în serviciu, motivate de

---

¹ Focus-group cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, 18 august 2022. Focus group cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022. Focus-group cu ofițeri de poliție, 14 septembrie 2022.

² Trei interviuri cu reprezentanți ai autorităților și instituțiilor și profesioniști care au un rol important în domeniul combaterii infracțiunilor motivate de ură: interviu cu un expert din cadrul Institutului Național pentru Studiarea Holocaustului din România Elie Wiesel, 22 septembrie 2022, interviu cu un procuror reprezentant al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, 5 septembrie 2022, interviu cu un avocat specializat în infracțiuni motivate de ură care vizează romii, 5 septembrie 2022.

³ La mijlocul lunii iunie 2022, chestionarele, în limba română, au fost adresate, prin intermediul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, următoarelor autorități și instituții: Ministerul Justiției (MJ), Ministerul Afacerilor Interne (MAI), Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS), Consiliul Superior al Magistraturii (CSM), Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (PICCJ), Inspectoratul General al Poliției Române (IGPR), Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție (ANPDCA), Agenția Națională pentru Romi, Institutul Național al Magistraturii (INM), Institutul de Studii pentru Ordine Publică (ISOP).

⁴ Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Ministerul Muncii și Solidarității Sociale nu au răspuns la solicitările noastre de completare a chestionarelor instituționale.

discriminare și care pot fi grupate în trei categorii diferite. Discursul instigator la ură este, de asemenea, pedepsit prin mai multe legi speciale în materie penală distincte. Concluzia acestui capitol este că actualul cadru legal este fragmentat, ceea ce face ca procesul de monitorizare a infracțiunilor motivate de ură să fie dificil.

Primul capitol conține și o listă de recomandări adresate României de către instituțiile internaționale relevante. În esență, acestea recomandă autorităților să pună în aplicare în mod eficient cadrul legal existent, punând un accent special pe infracțiunile motivate de ură împotriva comunității de romi și pe infracțiunile motivate de ură cu caracter homofob/transfob.

În ceea ce privește prevederile naționale referitoare la victimele infracțiunilor motivate de ură, primul capitol documentează sprijinul și protecția ineficiente oferite de autorități. În primul rând, autoritățile naționale nu plasează victima în centrul eforturilor lor. În al doilea rând, victimelor infracțiunilor motivate de ură nu li se acordă o atenție specială, așa cum prevede legislația UE, ci sunt tratate ca orice altă victimă a infracțiunii, în cadrul serviciilor de sprijin și protecție pentru victimele infracțiunilor, organizate în cadrul direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului existente la nivel de județ și de sectoare al municipiului București. Cu toate acestea, există foarte puține informații despre adresabilitatea acestor servicii în general. În plus, cooperarea dintre serviciile de sprijin pentru victimele infracțiunilor și organele de drept, mai ales în domeniul acordării de sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, este limitată, fapt în detrimentul acestor victime.

Jurisprudența națională analizată în acest raport dovedește că foarte puținele cazuri identificate sunt preponderent cazuri de incitare la violență, ură sau discriminare (articolul 369 din Codul penal). Curtea Constituțională a României a revizuit de două ori articolul 369 și i-a clarificat conținutul. Instanțele naționale de la toate nivelurile care au aplicat articolul 369 împărtășesc abordarea conform căreia actele de incitare trebuie să reprezinte o amenințare reală și iminentă la adresa ordinii publice, care presupune „îndemnarea, instigarea publicului la un rezultat care este imediat, nu este în viitor”⁵ și vizând un public specific, nu publicul larg. Punerea în balanță a libertății de exprimare comparativ cu valorile fundamentale de toleranță și nediscriminare a condus la pedepse mai blânde aplicate de către instanțe.

Jurisprudența internațională privind infracțiunile motivate de ură în România pronunțată în perioada analizată pentru elaborarea acestui raport constă în trei hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului, aflate în prezent într-un proces de supraveghere consolidată din partea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei (*M.C. și A.C. c. României* (2016), *Lingurar c. României* (2019), *Asociația ACCEPT și altele c. României* (2021)). Hotărârile privesc lipsa unei investigații eficiente a infracțiunilor motivate de ură și prejudecățile poliției față de comunitatea LGBTI și comunitatea romă. Comitetul de Miniștri a salutat măsurile întreprinse de autorități în ultimii șase ani pentru a îmbunătăți capacitatea organelor de drept de a aborda infracțiunile motivate de ură, dar rezultatele în ceea ce privește răspunsul efectiv al dreptului penal din perspectiva infracțiunilor motivate de ură sunt așteptate de mult timp. Un accent deosebit a fost pus pe profilarea rasială a romilor de către poliție și pe

---

⁵ Judecătoria Miercurea Ciuc, Sentința penală nr. 723/2021, din 10.11.2021.

„evaluarea obiectivă și imparțială a activităților și operațiunilor poliției și ale altor organe de aplicare a legii.”⁶

Primul capitol include, de asemenea, o trecere în revistă a politicilor publice și a măsurilor la nivel național privind combaterea infracțiunilor motivate de ură. Analiza arată că actualul cadru de politici publice se concentrează pe înființarea unei unități de poliție specializate la nivel național și pe specializarea unor polițiști la nivel județean, adoptarea unor îndrumări pentru procurori și intervenții fragmentare, limitate la grupuri specifice, precum cele vizate de *Strategia națională pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură pentru perioada 2021-2023* și de *Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027*. Deși acestea sunt măsuri laudabile, există un decalaj semnificativ în termeni de coordonare și răspuns cuprinzător la infracțiunile motivate de ură, ceea ce ridică întrebări cu privire la prioritatea pe care guvernul o acordă cu adevărat acestei probleme.

Al doilea capitol abordează tematica îndrumărilor și instrucțiunilor pentru poliție și procurori, respectiv a recomandărilor pentru judecători și alte categorii de profesioniști. În acest domeniu, cercetarea a evidențiat un important pas înainte făcut de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. În anul 2020, Procurorul General a emis Ordinul nr. 184/2020 pentru aprobarea Metodologiei de investigare a infracțiunilor motivate de ură. Deși documentul nu este public, acesta constituie un prim pas important spre o metodologie comună de investigare a infracțiunilor motivate de ură pentru ofițerii de poliție și procurori.

Al treilea capitol trece în revistă educația juridică și formarea inițială și continuă în domeniu a polițiștilor, procurorilor și judecătorilor. În ceea ce privește formarea, cercetarea a constatat existența unor inițiative de formare ad-hoc ale Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD), în colaborare cu alte instituții și organizații neguvernamentale. La aceste cursuri a participat un număr limitat de profesioniști și ele au constatat în formare inițială pe tema generală privind combaterea discriminării și a conflictelor interetnice, interculturale și religioase, fără un accent specific sau dedicat combaterii infracțiunilor motivate de ură. În ultimii doi ani, Inspectoratul General al Poliției Române și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție au demarat un efort mai sistematic de instruire a unui număr mare de reprezentanți ai organelor de drept, în special în ceea ce privește investigarea infracțiunilor motivate de ură. Acest lucru a fost întreprins cu expertiză și sprijin din partea unor instituții specializate, precum Unitatea SOGI a Consiliului Europei și Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene.

Al patrulea capitol se concentrează pe cooperarea inter- și intra-instituțională. În domeniul serviciilor de sprijin și protecție pentru victimele infracțiunilor, în anul 2021, Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Muncii și Solidarității Sociale au emis *Ordinul nr. 173/2021 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare și intervenție multidisciplinară și interinstituțională în acordarea serviciilor de sprijin și*

---

⁶ Consiliul Europei, Comitetul de Miniștri, [1406th DH meeting \(07-09 June 2021\) – Notes](#), privind cauza CtEDO *Lingurar contra Romaniei*, 16 aprilie 2019, 48474/14.

protecție pentru victimele infracțiunilor. Aceasta se adresează victimelor infracțiunilor în general și nu victimelor infracțiunilor motivate de ură în mod specific. Ordinul nr. 184/2020 pentru aprobarea Metodologiei de investigare a infracțiunilor motivate de ură menționează cooperarea dintre parchete și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării. Nu există o cooperare sistematică a autorităților cu organizațiile neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură.

Al cincilea capitol trece în revistă situația serviciilor de sprijin acordate victimelor infracțiunilor motivate de ură în general. Concluziile arată că nu există servicii specializate pentru sprijinirea victimelor infracțiunilor motivate de ură. Un număr redus de organizații neguvernamentale oferă astfel de servicii, fără nici o susținere financiară din partea statului.

Al șaselea capitol prezintă lacunele, provocările și recomandările în fiecare domeniu analizat. Capitolul identifică modificări legislative concrete de care Ministerul Justiției ar trebui să țină seama pentru modificarea cadrului legal. De asemenea, evidențiază măsuri cheie de politici publice privind protecția victimelor și serviciile de sprijin care trebuie introduse. Acest capitol subliniază importanța continuării construirii unei infrastructuri durabile de investigare și monitorizare a infracțiunilor motivate de ură, care plasează victima în centrul activității sale și a oferirii, în mod sistematic, de instruire pentru polițiști și magistrați.

1. Cadrul legislativ relevant privind infracțiunile motivate de ură și victimele infracțiunilor motivate de ură

1.1 Infracțiunea motivată de ură

Codul penal român⁷ reglementează incriminarea și pedepsirea infracțiunilor motivate de ură prin două tipuri de prevederi legale:

- reținerea unei circumstanțe agravante (înăsprirea pedepsei) pentru toate infracțiunile săvârșite din motive legate de un criteriu protejat (articolul 77 lit.(h)) (vezi Secțiunea 1.1.1) și;
- sase infracțiuni de sine stătătoare, care conțin în definiția lor elementul de ură sau discriminare ca element al laturii subiective a infracțiunii:
  - Tortura motivată de discriminare (articolul 282 alin.(1) lit.(d));
  - Abuzul în serviciu prin limitarea unor drepturi bazate pe discriminare (articolul 297 alin.(2));
  - Împiedicarea exercitării libertății religioase (articolul 381);
  - Profanarea locurilor sau obiectelor de cult (articolul 382);
  - Incitarea la violență, ură sau discriminare (articolul 369);
  - Genocidul (articolul 438).

Trei instrumente legislative suplimentare reglementează pedepsirea asociațiilor de persoane care promovează ura și abordează unele forme de discurs instigator la ură. Acestea sunt: *Ordonanța de Urgență nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război*, cu modificările și completările ulterioare⁸, *Legea 157/2018 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului*⁹ și *Legea nr. 2/2021 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului*¹⁰.

„Infracțiunea motivată de ură” nu este definită în niciunul dintre aceste instrumente.

Fragmentarea legislației împotriva infracțiunilor motivate de ură în reținerea unei circumstanțe agravante/creșterea pedepsei pentru o infracțiune de bază atunci când este săvârșită „din motive legate de un criteriu protejat” și cele șase infracțiuni de sine stătătoare răspândite în Codul penal și alte câteva infracțiuni prevăzute în trei legi suplimentare, creează o serie de provocări și riscuri potențiale. Următoarele subsecțiuni examinează pe rând prevederile existente privind infracțiunile motivate de ură și evidențiază problemele curente și potențiale.

⁷[Legea nr. 286 din 17 iulie 2009 privind Codul Penal din 2009](#), publicată în Monitorul Oficial nr. 510 din 24 iulie 2009.

⁸[Ordonanță de urgență nr. 31 din 13 martie 2002](#) privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război, publicată în Monitorul Oficial nr. 214 din 28 martie 2002.

⁹[Legea nr.157 din 2 iulie 2018](#) privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, publicată în Monitorul Oficial nr.561 din 4 iulie 2018.

¹⁰[Legea nr. 2 din 4 ianuarie 2021](#) privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului, publicată în Monitorul Oficial nr. 8 din 5 ianuarie 2021.

1.1.1 Circumstanța agravantă (articolul 77 lit.(h) din Codul penal)

O infracțiune a fost săvârșită în circumstanța agravantă prevăzută la articolul 77 lit.(h) din Codul penal atunci când a avut loc „săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie ori apartenență politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA, ori pentru alte împrejurări de același fel, considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorității unei persoane în raport cu celelalte.”¹¹

Pe baza analizei juridice a prevederilor din Codul penal raportate la standardele europene în domeniu, autoarea a identificat o problemă care apare dintr-o anumită formulare din articolul 77 litera h din Codul penal, de circumstanțiere a criteriilor protejate („considerate de făptuitor drept cauză a inferiorității unei persoane în raport cu celelalte”). Această formulare conduce la limitarea protecției legii și, în cele din urmă, la neîndeplinirea standardului de protecție prevăzut în articolul 4 din Decizia cadru a Consiliului 2008/913/JHA. Conform Deciziei cadru, motivația rasistă și xenofobă ar trebui considerată o circumstanță agravantă, indiferent de anumite percepții ale făptuitorului legate de o așa-zisă inferioritate a victimei sau a sa în raport cu celelalte persoane. Cu toate acestea, din interpretarea gramaticală a textului de mai sus, prin prezența virgulei după enumerarea criteriilor protejate, urmată de circumstanțierea de mai sus, reiese că legea impune în fiecare caz, să se dovedească faptul că criteriul specific protejat a fost considerat de făptuitor drept cauză a inferiorității unei persoane în raport cu celelalte. Nu există o cauzistică bogată pe baza căreia să putem analiza cum se aplică textul respectiv în practică (a se vedea Secțiunea 1.3.1). Cu toate acestea, o decizie recentă a Curții Constituționale a României, dată într-o cauză privind infracțiunea de Incitare la violență, ură și discriminare (art.369 Cod penal), califică criteriile explicit protejate împotriva urii și discriminării tot din perspectiva prezenței unei percepții legate de inferioritate, identificându-le drept „criterii considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorității unei persoane în raport cu celelalte”¹². Aceasta ar presupune că pentru a se aplica circumstanța agravantă, ar trebui să fie aduse dovezi suplimentare pentru a demonstra că făptuitorul a perceput inferioritatea.

O limitare a protecției penale împotriva infracțiunilor motivate de ură, așa cum am descris mai sus, este contrară și jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului care se referă la criteriile protejate ca fiind caracteristici sau statusuri identificabile, obiective sau personale, prin care persoanele sau grupurile de persoane se disting față de ceilalți¹³, fără vreo referire la o eventuală „inferioritate”. Și dacă circumstanțierea s-ar referi exclusiv la „alte criterii de același tip”, care nu sunt enumerate în mod explicit la articolul 77 lit.(h), dar pot fi adăugate pe cale

¹¹Legea nr. 286/2009, articolul 77 lit.(h).

¹² Curtea Constituțională a României, Decizia nr. 228 din 28 aprilie 2022 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor articolului unic din Legea pentru modificarea art.369 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 532 din 31.05.2022, par.44, disponibilă la https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2022/06/Decizie_228_2022.pdf.

¹³ CEDO, [Guide on Article 14 of the European Convention on Human Rights and on Article 1 of Protocol No. 12 to the Convention](#), actualizat la data de 31 august 2022.

jurisprudențială, nici în această situație percepția legată de o așa-zisă inferioritate nu ar trebui să fie definitorie pentru un criteriu nou.

1.1.2 Infrațiuni de sine stătătoare care pedepesc funcționari publici (articolul 282 alin.(1) lit. (d) și articolul 297 alin.(2) din Codul Penal)

Legiuitorul a acordat o atenție deosebită infracțiunilor motivate de ură săvârșite de funcționari publici și a incriminat două infracțiuni de sine stătătoare: tortura pe un motiv bazat pe discriminare (articolul 292 alin.(1) lit. (d) din Codul penal) și abuzul în serviciu prin îngădirea exercitării unor drepturi ale persoanei pe motiv de discriminare (articolul 297 alin.(2) din Codul penal).

Prima infracțiune de sine stătătoare analizată în această secțiune este prevăzută de articolul 282 alin.(1) lit.(d) din Codul penal, care pedepsește fapta de tortură, constând în „fapta funcționarului public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau a altei persoane care acționează la instigarea sau cu consimțământul expres ori tacit al acestuia de a provoca unei persoane puternice suferințe fizice ori psihice”, pe un motiv bazat pe orice formă de discriminare. O astfel de infracțiune se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi¹⁴.

Codul penal nu definește discriminarea și nici nu prevede o listă explicită de criterii protejate în articolul 282 alin.(1) lit.(d) din Codul penal. Aceste lacune fac neclară și imprevizibilă prevederea de drept penal a articolul 282 alin.(1) lit.(d), deoarece aceasta nu corespunde normelor stabilite de Curtea Constituțională în jurisprudența sa recentă în domeniu, detaliată mai jos (vezi Secțiunea 1.1.4).

În cei șapte ani de când această dispoziție a intrat în vigoare, nu a existat niciun caz urmărit penal pentru tortură și nici o condamnare pentru tortură pe motiv de discriminare. Într-un singur caz disponibil public în care a apărut problema torturii, disputa în instanță a fost în jurul gravității suferinței provocate¹⁵.

A doua infracțiune de sine stătătoare care face obiectul prezentei secțiuni este prevăzută de articolul 297 alin.(2) din Codul penal. Ea pedepsește abuzul în serviciu prin limitarea unor drepturi bazate pe discriminare, înțeles ca „*fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, îngădește exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situație de inferioritate pe temei de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție cu HIV/SIDA*”. O astfel de infracțiune „*se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.*”¹⁶

Formularea articolului 297 alin.(2) din Codul penal poate sugera că toate actele de discriminare comise de un funcționar public în exercițiul funcțiunii angajează

¹⁴ Codul Penal, articolul 282 alin. (1) lit. (d).

¹⁵ Romania, Judecătoria Sectorului 5, [Sentința penală 3670/2018](#) din 19 decembrie 2018.

¹⁶ Codul Penal, articolul 297 alin. (2).

răspunderea penală. Cu toate acestea, în realitate, există numeroase cazuri în care discriminarea comisă de funcționari publici a fost pedepsită drept contravenție, conform Legii antidiscriminare¹⁷. Așadar prevederile articolului 297 alin.(2) din Codul penal și ale Legii antidiscriminare se suprapun. O situație similară de suprapunere a prevederilor de drept penal și contravențional în domeniul combaterii discriminării a fost clarificată de Curtea Constituțională în ceea ce privește Incitarea la violență, ură sau discriminare (vezi Secțiunea 1.3.1)¹⁸. Principiul enunțat de Curtea Constituțională în cauza respectivă ar trebui să se aplice și în privința abuzului în serviciu, și anume – răspunderea penală este angajată atunci când comportamentul examinat „*prezintă un pericol social, adică are un anumit grad de intensitate, de gravitate, care să justifice sancțiunea penală – per a contrario, răspunderea civilă sau administrativă poate interveni în locul răspunderii penale, de exemplu în baza [...] Legii antidiscriminare[...]*”¹⁹ Așadar, este important ca practicienii să înțeleagă și să țină cont de mecanismele ce angajează răspunderea penală și nu pe cea contravențională.

Cu excepția cazului descris mai sus și în Secțiunea 1.3.1, cercetarea nu a identificat niciun alt caz care să abordeze abuzul în serviciu prin limitarea anumitor drepturi pe baza discriminării condamnat de instanțe în ultimii cinci ani²⁰.

1.1.3 Infracțiuni de sine stătore motivate de ură pe criteriul religie (articolul 381 și articolul 382 din Codul penal)

Codul penal prevede două infracțiuni care pot fi grupate ca infracțiuni motivate de ură împotriva anumitor grupuri religioase, cu un accent deosebit pe profanarea antisemită a lăcașurilor de cult sau a cimitirelor, atunci când se bazează pe o prejudecată religioasă.

În art. 381 din Codul penal este reglementată infracțiunea de „*Împiedicarea exercitării libertății religioase*”, ce conține varianta tip și două variante agravante. Potrivit primului alineat, varianta tip constă în *împiedicarea sau tulburarea liberei exercitări a ritualului unui cult religios, care este organizat și funcționează potrivit legii*²¹ și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă. Variantele agravante sunt reglementate de alineatele (2) și (3) și prevăd „*obligarea unei persoane, prin constrângere, să participe la serviciile religioase ale unui cult ori să îndeplinească un act religios legat de exercitarea unui cult*”²² respectiv, „*obligarea unei persoane, prin violență sau amenințare, să îndeplinească un act interzis de cultul, organizat potrivit legii, căruia îi aparține*”²³. Cele două variante agravante se pedepsesc cu închisoare de la unu la 3 ani sau cu amendă.

¹⁷ [Ordonanța nr. 137 din 31 august 2000](#) privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată în Monitorul Oficial nr. 166 din 7 martie 2014.

¹⁸ Curtea Constituțională a României, [Decizia nr.228 din 28 aprilie 2022](#).

¹⁹ Curtea Constituțională a României, [Decizia nr. 228 din 28 aprilie 2022](#), par. 47-50.

²⁰ Ministerul Justiției, Răspunsul din 11 iulie 2022.

²¹ Codul Penal, articolul 381 alin. (1).

²² Codul Penal, articolul 381 alin. (2).

²³ Codul Penal, articolul 381 alin. (3).

Articolul 382 din Codul penal reglementează infracțiunea privind „*Profanarea lăcașurilor și a obiectelor de cult*”, înțeleasă ca „*profanarea unui lăcaș sau a unui obiect de cult, aparținând unui cult religios care este organizat și funcționează potrivit legii. Infracțiunea se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.*”²⁴

Cercetarea bazelor de date juridice pentru acest raport nu a identificat jurisprudență cu privire la articolul 381 din Codul penal. Autoritățile nu au oferit niciun răspuns care să indice cazuri relevante. Analiza foarte puținelor cauze soluționate pe baza articolului 382 din Codul penal nu a scos în evidență cazuri în care a existat un motiv bazat pe prejudecăți religioase²⁵.

1.1.4 Incriminarea discursului instigator la ură

Legea penală română consideră infracțiune discursul instigator la ură în temeiul unei prevederi generale a Codului penal și a trei legi penale speciale care se concentrează pe discursul fascist, discursul antisemit și discursul antiromi. Aceste legi au fost modificate în mod repetat; ele au fost caracterizate ca „suprareglementare” de unul dintre participanții la focus-grup: „*Din cauza interpretărilor inadecvate, neconforme cu principiile și standardele în domeniu, asistăm la o febră a suprareglementării. Avem antisemitism, antirasism, antițigănist (dispoziții), dar toate sunt legate, toate sunt infracțiuni motivate de ură. Suprareglementarea care a cuprins societatea românească nu duce decât la banalizarea acestor infracțiuni, abătând atenția de la implementarea legislației.*”²⁶

De asemenea, se poate susține că aceste prevederi au condus la o reglementare legală mai cuprinzătoare și precisă împotriva discursului instigator la ură, așa cum este descris mai jos.

Articolul 369 din Codul penal reglementează infracțiunea „*Incitarea la violență, ură sau discriminare*” ca fiind „*incitarea publicului, prin orice mijloace, la violență, ură sau discriminare împotriva unei categorii de persoane sau împotriva unei persoane pe motiv că face parte dintr-o anumită categorie de persoane definită pe criterii de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, sex, orientare sexuală, opinie sau apartenență politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA, considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorității unei persoane în raport cu alte persoane.*” Infracțiunea se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.²⁷

Această variantă a articolului 369 (*Incitarea la violență, ură sau discriminare*) a intrat în vigoare în anul 2022, după un proces de modificare care a început în 2021 și a presupus două examinări de neconstituționalitate la Curtea Constituțională.²⁸ La data de 30 octombrie 2020, Comisia Europeană a trimis o scrisoare Guvernului României

²⁴ Codul Penal, articolul 382.

²⁵ Exemplu: Judecătoria Răducăneni, Hotărârea din 12.08.2022; Judecătoria Bacău, Hotărârea din 21.02.2019.

²⁶ Focus-group cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, 18 august 2022.

²⁷ Codul Penal, articolul 369, modificat prin Legea nr. 170/2022 din 3 iunie 2022, publicată în Monitorul Oficial nr. 548 din 6 iunie 2022.

²⁸ Întregul proces legislativ este prezentat aici: http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=19219.

În care susținea că forma anterioară a infracțiunii nu a transpus în totalitate și cu exactitate prevederile Deciziei-cadru 2008/913/JAI a Consiliului, în special „*nu a definit în mod corect discursul de incitare la ură*”, deoarece „*incriminează doar discursul de ură care incită la ură atunci când acest comportament este îndreptat împotriva unui grup de persoane*”, dar nu și atunci când este îndreptat împotriva unui membru al unui astfel de grup.²⁹ Modificarea³⁰ elaborată de Guvern și adoptată de Parlament la data de 30 iunie 2021, a făcut obiectul controlului de constituționalitate în urma solicitării formulate de Președintele României.³¹ Președintele a reclamat Curții Constituționale că amendamentul nu enumera în mod explicit criteriile protejate împotriva discursului instigator la ură, ceea ce lasă loc arbitrarului și incertitudinii juridice, că folosește forma ambiguă „*aparținând unei anumite categorii de persoane*”. În plus, Președintele a susținut că modificarea nu este în conformitate cu Decizia-cadru a Consiliului, care urmărește să ușureze cooperarea judiciară între statele membre, asigurându-se că există incriminarea aceluiași fapte în Uniunea Europeană și subliniind clar motivul infracțiunii, cel puțin prin menționarea explicită a motivelor rasiste și xenofobe. La data de 15 septembrie 2021, Curtea Constituțională a decis în unanimitate că modificarea propusă a articolului 369 din Codul penal este neconstituțională, deoarece încalcă principiul clarității și previzibilității dreptului penal.³² Potrivit hotărârii Curții, maniera generală în care au fost formulate dispozițiile penale supuse controlului determină un grad sporit de imprevizibilitate, aspect problematic din perspectiva articolului 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, precum și din perspectiva altor cerințe fundamentale ale principiului statului de drept, deoarece o astfel de redactare deschide calea unor „*interpretări și aplicări aleatorii*”.³³

După decizia Curții Constituționale, Parlamentul a revizuit textul și a adoptat forma în vigoare după un al doilea control de constituționalitate. Norma a fost din nou contestată, de această dată de Avocatul Poporului și de un partid politic, care au susținut că „*opinia sau apartenența politică*” se numără printre criteriile enumerate în mod explicit în articolul 369 pentru a identifica categoriile de persoane protejate împotriva instigării la violență, ură sau discriminare și acest lucru ar fi contrar libertății de exprimare. Curtea Constituțională a respins cererea și și-a susținut decizia anterioară oferind explicații consistente cu privire la conținutul infracțiunii susmenționate.³⁴ Mai multe detalii despre modul în care se aplică în practică articolul 369 din Codul penal sunt disponibile în Secțiunea 1.3.1.

Pe lângă Codul penal, prevederi relevante care pedepsesc asociațiile de persoane care promovează ura și formele de discurs instigator la ură sunt cuprinse și în *Ordonanța de Urgență nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de*

²⁹ Comisia Europeană, [Pachetul de proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor din luna octombrie: principalele decizii \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-operations/infographic-125939.pdf)

³⁰ Guvernul României, [Decizia nr. E13/18.02.2021](https://www.guvern.ro/ro/legislatie/proiect-de-lege/133-2021) și [Proiect de lege L33/2021](https://www.guvern.ro/ro/legislatie/proiect-de-lege/133-2021).

³¹ Președintele României, [Sesizare de neconstituționalitate asupra Legii pentru modificarea art. 369 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal \(presidency.ro\)](https://www.presidency.ro/ro/legislatie/sesizare-de-neconstituționalitate-asupra-legii-pentru-modificarea-art-369-din-legea-nr-286-2009-privind-codul-penal)

³² Curtea Constituțională a României, Decizia nr. 561 din 15 septembrie 2021 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I din Legea pentru modificarea art. 369 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 1076 din 10.11.2021, disponibilă la https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2021/10/Decizie_561_2021.pdf.

³³ Curtea Constituțională a României, Decizia nr. 561 din 15 septembrie 2021, par. 34.

³⁴ Curtea Constituțională a României, [Decizia nr. 228 din 28 aprilie 2022](https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2022/04/Decizie_nr_228_din_28_aprilie_2022.pdf).

crime de război, cu modificările și completările ulterioare³⁵, în Legea 157/2018 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului³⁶ și în Legea nr. 2/2021 privind anumite măsuri de prevenire și combatere a antițigănistului³⁷.

Ordonanța de urgență nr. 31/2002 definește o organizație cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob ca fiind „orice grup format din trei sau mai multe persoane, care își desfășoară activitatea temporar sau permanent, în scopul promovării ideilor, concepțiilor sau doctrinelor fasciste, legionare, rasiste sau xenofobe, precum ura și violența pe motive etnice, rasiale sau religioase, superioritatea unor rase și inferioritatea altora, incitarea la xenofobie, recurgerea la violență pentru schimbarea ordinii constituționale sau a instituțiilor democratice, naționalismul extremist.”³⁸

În anul 2015, ca urmare a unor demonstrații și activități publice intense de promovare a ideologiei mișcării legionare, în esență o ideologie fascistă, fapte care eludau urmărirea penală, întrucât termenul „legionar” nu era stipulat în mod explicit în lege, domeniul de aplicare a Ordonanței de urgență nr. 31/2002 a fost extins pentru a include termenul „legionar”.³⁹ Potrivit Înaltei Curte de Casație și Justiție: „*mișcarea legionară a fost, în esență, o organizație de tip paramilitar terorist, de orientare naționalist fascistă, cu caracter mistic religios, violent anticomunist, dar, printre altele, și antisemit.*”⁴⁰

Potrivit Legii 157/2018 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, prin „antisemitism” se înțelege „*atât percepția referitoare la evrei exprimată ca ură împotriva acestora, cât și manifestările verbale sau fizice, motivate de ură împotriva evreilor, îndreptate împotriva evreilor sau ne-evreilor ori a proprietăților acestora, împotriva instituțiilor comunităților evreiești sau lăcașurilor lor de cult.*”⁴¹

Potrivit Legii nr. 2/2021 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului, prin „antițigănistism” se înțelege „*atât percepția referitoare la romi exprimată ca ură împotriva acestora, cât și manifestările verbale sau fizice, motivate de ură împotriva romilor, îndreptate împotriva romilor ori a proprietăților acestora, împotriva instituțiilor/ONG-urilor, liderilor comunităților rome sau lăcașurilor lor de cult, tradițiilor și limbii romani.*”⁴²

³⁵ [Ordonanță de urgență nr. 31 din 13 martie 2002](#) privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război, publicată în Monitorul Oficial nr.214 din 28 martie 2002.

³⁶ [Legea nr.157 din 2 iulie 2018](#) privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, publicată în Monitorul Oficial nr.561 din 4 iulie 2018.

³⁷ [Legea nr. 2 din 4 ianuarie 2021](#) privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului, publicată în Monitorul Oficial nr.8 din 5 ianuarie.2021.

³⁸ [Ordonanță de urgență nr. 31/2002](#) privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război, articolul 2 lit.(a).

³⁹ Mișcarea legionară a fost o mișcare politică de extremă dreaptă care a existat în perioada interbelică și la începutul celui de-al Doilea Război Mondial. A fost versiunea românească a mișcărilor fasciste ale epocii.

⁴⁰ Înalta Curte de Casație și Justiție, [Decizia nr. 1709 din 9 martie 2012](#).

⁴¹ [Legea nr.157 din 2 iulie 2018](#) privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, articolul 2 lit.(a), publicată în Monitorul Oficial nr.561 din 4 iulie 2018.

⁴² Legea nr. 2/2021 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului, articolul 2 lit.(a).

Atât Ordonanța de Urgență nr. 31/2002, cât și Legea 157/2018 și Legea nr. 2/2021 prevăd că următoarele activități constituie infracțiuni: constituirea unei organizații fasciste, rasiste, xenofobe⁴³ sau a unei organizații cu caracter antisemit⁴⁴ sau antițigănist⁴⁵, răspândirea, precum și deținerea în vederea răspândirii de simboluri fasciste, legionare, rasiste sau xenofobe⁴⁶, antisemite⁴⁷ și antițiganiste⁴⁸, promovarea cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război; precum și fapta de a promova, în public, în orice mod, idei, concepții sau doctrine fasciste, legionare, rasiste sau xenofobe⁴⁹, și idei, concepții sau doctrine antisemite⁵⁰ sau antițiganiste⁵¹. Pedepsele sunt similare pentru infracțiunile enumerate mai sus – închisoare de la 3 luni la 10 ani și interzicerea unor drepturi.

În plus, Ordonanța de Urgență nr. 31/2002 pedepsește, de asemenea, minimalizarea sau negarea în mod public a Holocaustului sau a efectelor acestuia,⁵² iar „amenințarea unei persoane sau a unui grup de persoane, prin intermediul unui sistem informatic, cu săvârșirea unei infracțiuni pentru care maximul pedepsei prevăzute de lege este închisoarea de cel puțin 5 ani, pe motiv de rasă, culoare, ascendență sau origine națională ori etnică sau în considerarea religiei, dacă aceasta este folosită ca pretext pentru oricare dintre motivele arătate, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la un an la 3 ani.”⁵³

Analiza jurisprudenței existente a arătat că aceste norme sunt rareori aplicate în practică. În special, nu există deloc jurisprudență cu privire la Legea nr. 2/2021.

1.2 Recomandări internaționale cu privire la cadrul legislativ național referitor la infracțiunile motivate de ură

Organizațiile și organismele internaționale au făcut o serie consistentă de recomandări cu privire la cadrul legislativ românesc referitor la infracțiunile motivate de ură.

⁴³ Ordonanța de Urgență nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război, articolul 3(1).

⁴⁴ Legea nr.157 din 2 iulie 2018 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, articolul 2 lit.(b), publicată în Monitorul Oficial nr.561 din 4 iulie 2018.

⁴⁵ Legea nr. 2/2021 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului, articolul 6.(1).

⁴⁶ Ordonanță de urgență nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război, articolul 4.

⁴⁷ Legea nr.157 din 2 iulie 2018 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, articolul 4 și 5, publicată în Monitorul Oficial nr.561 din 4 iulie 2018.

⁴⁸ Legea nr. 2/2021 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului, articolele 4 și 5.

⁴⁹ Ordonanță de urgență nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război, articolul 5.

⁵⁰ Legea nr.157 din 2 iulie 2018 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, articolul 3, publicată în Monitorul Oficial nr.561 din 4 iulie 2018.

⁵¹ Legea nr. 2/2021 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului, articolul 3.

⁵² Ordonanță de urgență nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război, articolul 6.

⁵³ Ordonanță de urgență nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război, articolul 6¹.

Principalele concluzii sunt că autoritățile ar trebui să pună în aplicare în mod eficient cadrul legislativ existent privind infracțiunile motivate de ură, discursul instigator la ură și legislația antidiscriminare, să monitorizeze aplicarea acestuia prin instituirea unui sistem de colectare și publicare a datelor dezagregate referitoare la infracțiunile motivate de ură și să instruiască ofițerii de poliție, procurorii și judecătorii, în special cu privire la procedurile îmbunătățite pentru recunoașterea motivației de prejudecată.

Recomandările pun accent în principal pe actele de violență cu caracter rasist și homo/transfob și pe infracțiunile motivate de ură împotriva comunității de romi. Se subliniază rolul cooperării între comunitățile afectate și organele de drept, alături de campaniile publice de conștientizare a populației locale cu privire la necesitatea respectării demnității comunității de romi și a drepturilor omului, în completarea și sprijinirea aplicării eficiente a cadrului legislativ. Aceste concluzii au fost reflectate și de un participant la unul dintre focus-grupuri: „Nu trebuie făcute schimbări legislative majore; problemele țin de aplicare. Trebuie găsită o formulă în legislație pentru a identifica și pedepsi neputința [profesioniștilor din domeniul juridic] de a identifica vulnerabilitatea.”⁵⁴

Tabel 1: Prezentare generală a recomandărilor adresate României cu privire la implementarea cadrului juridic național privind infracțiunile motivate de ură

Lacune și recomandări	Recomandare
Colectarea și publicarea datelor dezagregate privind infracțiunile motivate de ură	<p>„Să pună în aplicare un sistem de colectare a datelor și să prezinte statistici care să ofere o viziune integrată și consecventă a cazurilor de discurs de ură rasist și homo/transfob și a infracțiunilor motivate de ură aduse la cunoștința poliției și urmărite (în parcursul lor) până la instanțele de judecată și să pună aceste date la dispoziția publicului” (Recomandarea ECRI către România (CRI(2019)20).⁵⁵</p> <p>În Concluziile sale din 2021 pentru România, ECRI a declarat că nu au existat modificări semnificative în colectarea datelor privind infracțiunile motivate de ură, care au continuat să fie generate separat de către poliție, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Ministerul Justiției.⁵⁶</p> <p>Îngrijorări similare au fost exprimate în cadrul Evaluării Periodice Universale (UPR) de către Germania⁵⁷ și Statele</p>

⁵⁴ Focus-group cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, 18 august 2022.

⁵⁵ ECRI, [Report on Romania \(fifth monitoring cycle\)](#), 5.06.2019, p.10.

⁵⁶ ECRI, [Conclusions on the implementation of the recommendations in respect of Romania Subject to interim follow-up](#), 3.03.2022, CRI(2022)04.

⁵⁷ Evaluarea Periodică Universală, Recomandarea nr.114.77 din partea Germaniei (2018), A/HRC/38/6 (UPR 2018).

	<p>Unite ale Americii în 2018⁵⁸ și Austria în 2013⁵⁹, care au recomandat colectarea și publicarea sistematică a datelor statistice dezagregate privind infracțiunile motivate de ură, care ar trebui să includă motivația, de exemplu dacă infracțiunea este motivată de o prejudecată împotriva rasei, religiei, orientării sexuale sau identității de gen sau statutului de dizabilitate a victimei.</p> <p>În cadrul procesului de executare a hotărârii CEDO în cauza <i>M.C. și A.C. c. României</i>, 12 aprilie 2016, 1260/12, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei „a cerut ferm autorităților să-și finalizeze rapid planurile de modernizare a sistemului existent de colectare a datelor relevante și le-a invitat să continue monitorizarea îndeaproape a impactului acțiunii lor pentru a asigura un răspuns eficient al dreptului penal la infracțiunile motivate de ură”.⁶⁰</p>
<p>Combaterea infracțiunilor motivate de ură împotriva comunității rome săvârșite de poliție</p>	<p>„Să combată impunitatea și să prevină comportamentul inadecvat și discriminatoriu al poliției, asigurându-se că toate cazurile de utilizare excesivă a forței de către oamenii legii împotriva membrilor comunității de romi sunt investigate prompt și eficient și sunt urmărite penal în temeiul articolelor corespunzătoare din Codul penal, luând în considerare orice motive rasiste, și că cei responsabili sunt aduși în fața justiției, iar victimele beneficiază de despăgubiri adecvate și o reabilitare completă.” (Comitetul ONU împotriva Torturii, Observații finale către România, 2015, par.10 a, CAT/C/ROU/CO/2 (CAT 2015))⁶¹.</p> <p>Îngrijorări similare cu privire la discriminarea romilor de către poliție au fost exprimate în cadrul UPR de Ghana⁶² și Republica Coreea⁶³.</p>
<p>Combaterea infracțiunilor motivate de ură împotriva femeilor rome săvârșite de poliție și alți funcționari publici</p>	<p>În observațiile sale finale din 2017, Comitetul pentru Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor (CEDAW) și-a exprimat îngrijorarea cu privire la inițiativele care vizează abrogarea legislației privind nediscriminarea, discursul public de ură al politicienilor împotriva femeilor rome, maltratarea femeilor rome de către secții ale poliției, discriminarea femeilor rome de către asistenții sociali și segregarea femeilor rome în maternități⁶⁴ și a recomandat modificarea legii pentru a defini discursul instigator la ură drept infracțiune separată, asigurarea monitorizării și sancționarea unor astfel de acte și sancționarea segregării femeilor rome în spitale și clinici,</p>

⁵⁸ Evaluarea Periodică Universală, Recomandarea nr.114.76 din partea Statelor Unite ale Americii (2018), A/HRC/38/6 (UPR 2018).

⁵⁹ Evaluarea Periodică Universală, Recomandarea nr.109.59 din partea Austriei (2013), A/HRC/23/5 (UPR 2013).

⁶⁰ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, [1419the meeting](#) (30 November – 02 December 2021), CM/Notes/1419/H46-27.

⁶¹ Comitetul ONU împotriva Torturii, Observații Finale către România, 2015, par. 10, CAT/C/ROU/CO/2 (CAT 2015).

⁶² Evaluarea Periodică Universală, Recomandarea nr.114.75 din partea Ghanei (2018), A/HRC/38/6 (UPR 2018).

⁶³ Evaluarea Periodică Universală, Recomandarea nr.114.72 din partea Republicii Coreea (2018), A/HRC/38/6 (UPR 2018).

⁶⁴ Comitetul ONU CEDAW, Observații Finale către România, 2017, par.36 d, CEDAW/C/ROU/CO/7-8 (CEDAW 2017).

	<p>consolidarea capacităților profesioniștilor relevanți cu privire la noua legislație, inclusiv prin formare direcționată pentru politicieni, profesioniști din domeniul sănătății, asistenți sociali și ofițeri de poliție și colaborarea cu societatea civilă, mass-media și alte părți interesate pentru a promova imagini pozitive ale femeilor aparținând minorităților etnice, refugiaților și migrantilor⁶⁵ (Comitetul ONU CEDAW, Observații finale către România, 2017, CEDAW/C/ROU/CO/7-8 (CEDAW 2017)).</p>
<p>Aplicarea eficientă a legislației naționale cu privire la infracțiunile motivate de ură, discursul instigator la ură și antidiscriminare</p>	<p>„Să pedepsească fără echivoc infracțiunile motivate de ură și să condamne toate formele de discurs instigator la ură, în special cele bazate pe motive rasiale și discriminatorii, să monitorizeze incidența acestora și să pună în aplicare cu fermitate legislația națională antidiscriminare.”⁶⁶ (Comitetul ONU împotriva Torturii, Observații finale către România, 2015, par.10.e, CAT/C/ROU/CO/2 (CAT 2015)).</p> <p>Îngrijorări similare au fost exprimate în cadrul UPR de Belgia,⁶⁷ Tunisia,⁶⁸ Mexic⁶⁹ și Indonesia,⁷⁰ care au recomandat luarea de măsuri pentru combaterea eficientă a discursului instigator la ură și a infracțiunilor motivate de ură, în special prin asigurarea faptului că toate formele lor sunt abordate și pedepsite în mod specific prin lege și prin accelerarea aprobării Strategiei 2016-2020 „Egalitate, Incluziune, Diversitate” și a Planului Operațional al acesteia care vizează combaterea discriminării și a infracțiunilor motivate de ură⁷¹.</p> <p>În cadrul procesului de executare a hotărârii CEDO în cauza <i>M.C. și A.C. c. României</i>, 12 aprilie 2016, 1260/12, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a subliniat că prevederile legale referitoare la infracțiunile motivate de ură „<i>au fost rareori aplicate, iar răspunsul sistemului de justiție penală la astfel de infracțiuni rămâne, deocamdată, inadecvat</i>”⁷², deși sinergiile promițătoare cu societatea civilă, instituția națională de egalitate și cu unitățile specializate ale Consiliului Europei, în special în domeniul consolidării capacităților, sunt laudabile. Comitetul a decis că sunt necesare informații suplimentare cu privire la domeniul de aplicare și conținutul măsurilor instituționale, practice și de consolidare a capacităților propuse și la calendarul prevăzut pentru punerea în aplicare a acestora. Comitetul a solicitat autorităților să indice cum și în baza cărui calendar intenționează să remedieze deficiențele</p>

⁶⁵ Comitetul ONU CEDAW, Observații Finale către Romania, 2017, par.37.c, CEDAW/C/ROU/CO/7-8 (CEDAW 2017).

⁶⁶ Comitetul ONU împotriva Torturii, Observații Finale către România, 2015, par.10.e, CAT/C/ROU/CO/2 (CAT 2015).

⁶⁷ Evaluarea Periodică Universală, Recomandarea nr. 114.73 din partea Belgiei (2018), A/HRC/38/6 (UPR 2018).

⁶⁸ Evaluarea Periodică Universală, Recomandarea nr.114.46 din partea Tunisiei (2018), A/HRC/38/6 (UPR 2018).

⁶⁹ Evaluarea Periodică Universală, Recomandarea nr.114.49 din partea Mexicului (2018), A/HRC/38/6 (UPR 2018).

⁷⁰ Evaluarea Periodică Universală, Recomandarea nr.114.41 din partea Indoneziei (2018), A/HRC/38/6 (UPR 2018).

⁷¹ Aceste documente nu au fost încă adoptate în 2022.

⁷² Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, 1419th meeting (30 November – 2 December 2021), [CM/Notes/1419/H46-27](https://www.coe.int/t/0900401680/CM/Notes/1419/H46-27).

	<p>prevederilor de drept penal care pedepsesc incitarea la ură sau discriminare, după cum a remarcat recent Curtea Constituțională.</p> <p>În cadrul procesului de executare a hotărârii CEDO în cauza <i>Lingurar c. României</i>, 16 aprilie 2019, 48474/14, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a apreciat eforturile depuse de Poliție și Parchetul General, dar a constatat că măsurile specifice prezentate „sunt în vigoare de ceva timp și nu au fost suficiente pentru a garanta un răspuns adecvat al procurorilor la acuzațiile de infracțiuni motivate de ură din partea organelor de drept”⁷³. Prin urmare, Comitetul a recomandat o „consolidare a capacităților mai precisă și mai cuprinzătoare”⁷⁴ a procurorilor specializați, inclusiv „formare cu privire la cerințele unui răspuns eficient la acuzațiile de abuz din partea organelor de aplicare a legilor atunci când există indicii sau suspiciuni de motive discriminatorii, privind detectarea motivației de prejudecată, inclusiv rasiste și gestionarea infracțiunilor motivate de ură”⁷⁵, utilizarea expertizei relevante și a programelor de cooperare tehnică ale Consiliului Europei și consolidarea cooperării organelor de drept cu instituția națională de egalitate⁷⁶. De asemenea, Comitetul a cerut finalizarea actualizărilor prevăzute la sistemul de colectare a datelor relevante și monitorizarea îndeaproape a impactului strategiilor existente⁷⁷.</p>
<p>Instruiri pentru ofițeri de poliție, procurori și judecători cu privire la modul de gestionare a actelor de violență rasiste și homo-/transfobe, inclusiv procedurile îmbunătățite de recunoaștere a motivațiilor de prejudecată</p>	<p>„Autoritățile să ofere ofițerilor de poliție, procurorilor și judecătorilor pregătire suplimentară cu privire la modul în care să trateze actele de violență cu caracter rasist și homo-/transfob, inclusiv privind procedurile îmbunătățite de recunoaștere a motivațiilor de prejudecată.”⁷⁸ (Recomandarea ECRI către România (CRI(2019)20)</p> <p>În Concluziile sale din 2021 către România, ECRI a fost mulțumit cu progresele raportate de către stat în domeniul formării poliției și justiției cu privire la abordarea violenței motivate de ură, dar a continuat să fie îngrijorat de faptul că autoritățile nu au elaborat încă proceduri îmbunătățite de recunoaștere a motivațiilor de prejudecată⁷⁹.</p> <p>În 2015, Comitetul ONU împotriva Torturii a mai recomandat „instruirea funcționarilor publici pentru a recunoaște, raporta, investiga în mod eficient și sancționa infracțiunile comise cu un motiv rasist;”⁸⁰ (Comitetul ONU</p>

⁷³ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, [1406th meeting \(07-09 June 2021\) – Notes](#), punctul 3.

⁷⁴ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, [1406th meeting \(07-09 June 2021\) – Notes](#), punctul 3.

⁷⁵ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, [1406th meeting \(07-09 June 2021\) – Notes](#), punctul 3.

⁷⁶ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, [1406th meeting \(07-09 June 2021\) – Notes](#), punctul 3.

⁷⁷ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, [1406th meeting \(07-09 June 2021\) – Notes](#), punctul 3.

⁷⁸ ECRI, [Report on Romania \(fifth monitoring cycle\)](#), 5.06.2019.

⁷⁹ CtEDO, *M.C. și A.C. contra României*, nr.12060/12, hotărârea din 12 aprilie 2016.

⁸⁰ Comitetul ONU împotriva Torturii, Observații Finale către România, 2015, par. 10.f, CAT/C/ROU/CO/2 (CAT 2015).

	împotriva Torturii, Observații finale către România, 2015, par.10.f, CAT/C/ROU/CO/2 (CAT 2015)).
Îmbunătățirea raportării infracțiunilor motivate de ură prin încurajarea cooperării între comunitățile afectate și organele de drept	ECRI a declarat că autoritățile nu au făcut progrese în ceea ce privește nivelul de cooperare dintre comunitățile afectate și organele de drept, fapt indicat de lipsa unor măsuri specifice privind consolidarea cooperării între poliție și grupurile vulnerabile, în special comunitățile de romi și LGBT și de rapoartele trimise ECRI de către actorii societății civile, care sugerează că victimele rămân deosebit de reticente în a raporta incidentele motivate de ură ⁸¹ . (Concluzii ECRI 2021 către România)
Realizarea de campanii publice pentru conștientizarea populației locale cu privire la necesitatea respectării demnității și drepturilor omului în cazul romilor	Comitetul ONU împotriva Torturii a recomandat „desfășurarea de campanii publice pentru conștientizarea populației locale cu privire la necesitatea respectării demnității și drepturilor omului în cazul romilor.” ⁸² (Comitetul ONU împotriva Torturii, Observații finale către România, 2015, par.10.g, CAT/C/ROU/CO/2 (CAT 2015)). Recomandări similare au fost făcute în cadrul UPR de către Belgia ⁸³ , Tunisia ⁸⁴ , Mexic ⁸⁵ și Indonezia ⁸⁶ , ca măsură de combatere a infracțiunilor motivate de ură și a discursului instigator la ură împotriva comunității de romi.

1.3 Victimele infracțiunilor motivate de ură

La nivelul UE, Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind drepturile victimelor, reglementează ce se înțelege prin drepturile fundamentale ale victimelor și definește normele minime concrete și obligatorii⁸⁷. În special, articolul 22 alin.(3) se referă la victimele infracțiunilor săvârșite „din cauza prejudecăților sau din motive de discriminare”, obligând statele membre să se asigure că victimele beneficiază de o evaluare individuală și în timp util, să identifice nevoi specifice de protecție și să stabilească dacă și în ce măsură ar beneficia de măsuri speciale datorită vulnerabilității lor deosebite. Articolul 22 alin.(3) enumeră grupurile de victime cărora trebuie să li se acorde o atenție deosebită în evaluările individuale, inclusiv victimele care au suferit infracțiuni comise din cauza prejudecăților sau din motive de discriminare. Directiva prevede că „ar trebui să existe o prezumție puternică” că victimele infracțiunilor motivate de ură „vor beneficia de măsuri de protecție speciale” (considerentul 57)⁸⁸. Directiva solicită statelor membre să înființeze servicii specializate pentru sprijinirea victimelor infracțiunilor motivate de ură, fie ca parte integrată a serviciilor generice de sprijinire a victimelor, fie în plus față de acestea.

⁸¹ ECRI, [Conclusions on the implementation of the recommendations in respect of Romania Subject to interim follow-up](#), 3.03.2022, CRI(2022)04.

⁸² Comitetul ONU împotriva Torturii, Observații Finale către România, 2015, par. 10.g, CAT/C/ROU/CO/2 (CAT 2015).

⁸³ Evaluarea Periodică Universală, Recomandarea nr. 114.73 din partea Belgiei, A/HRC/38/6 (UPR 2018).

⁸⁴ Evaluarea Periodică Universală, Recomandarea nr. 114.46 din partea Tunisiei (2018), A/HRC/38/6 (UPR 2018).

⁸⁵ Evaluarea Periodică Universală, Recomandarea nr. 114.49 din partea Mexicului (2018), A/HRC/38/6 (UPR 2018).

⁸⁶ Evaluarea Periodică Universală, Recomandarea nr. 114.41 din partea Indoneziei (2018), A/HRC/38/6 (UPR 2018).

⁸⁷ Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului L 2012315RO.01005701.xml (europa.eu)

⁸⁸ FRA (2016), [Ensuring justice for hate crime victims: professional perspectives](#), pp. 13-15.

Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor⁸⁹, care transpune Directiva 2012/29/UE privind drepturile victimelor în cadrul legislativ românesc, nu prevede o definiție legală a „*victimei vulnerabile*”. Singurele prevederi specifice din lege vizează copiii victime ale infracțiunilor și femeile victime ale violenței domestice⁹⁰. Legea prevede, de asemenea, servicii suplimentare de sprijin – asistență juridică, indiferent de venituri⁹¹ și compensații financiare⁹² – pentru următoarele infracțiuni: omor, omor calificat, tentativă de omor și tentativă de omor calificat, vătămare corporală (o infracțiune intenționată care are ca rezultat vătămarea corporală), viol, agresiune, act sexual cu un minor, corupție sexuală a minorilor. Așadar, victimele infracțiunilor motivate de ură sunt tratate ca orice alte victime ale infracțiunilor și li se acordă aceleași drepturi ca oricăror alte victime ale infracțiunilor dacă îndeplinesc cerințele prevăzute de Legea nr. 211/2004: referire și evaluare, informare, sprijin și protecție, asistență juridică, compensații financiare⁹³.

O modificare a Legii nr. 211/2004 adoptată în 2019 a introdus principiul general al nediscriminării și, în plus, a prevăzut că evaluarea victimelor, respectiv procesul de identificare a nevoilor de asistență și protecție, precum și serviciile de sprijin și protecție adecvate trebuie să ia în considerare caracteristicile personale ale victimei⁹⁴. Cu toate acestea, legea nu oferă o descriere a acestor caracteristici personale.

În ceea ce privește prestarea serviciilor de sprijin, Legea nr. 211/2004 prevede că serviciile de sprijin și protecție pentru victime ar trebui să fie furnizate de instituții publice⁹⁵. Modificarea din 2019 a introdus un serviciu de tip *one stop shop* organizat la nivel local de către fiecare Direcție Generală de Asistență Socială și Protecție a Copilului (DGASPC)⁹⁶. DGASPC-urile sunt instituții publice la nivel județean/local cu competențe generale în domeniul protecției copilului și asistenței sociale. Toate cele 41 de instituții DGASPC organizate la nivel de țară, respectiv cele 6 organizate la nivelul sectoarelor Bucureștiului, au dobândit competențe în domeniul protecției drepturilor victimelor în general, indiferent de vârsta acestora. Echipele multidisciplinare, cuprinzând cel puțin un asistent social, un psiholog și un consilier juridic, oferă acum servicii care pot include: informare despre drepturile victimelor, consiliere psihologică, consiliere privind aspectele financiare și practice subsecvente infracțiunii, sprijin emoțional, servicii de inserție/reinserție socială, informații și consiliere cu privire la rolul victimei în cadrul procedurilor penale, inclusiv pregătire pentru participarea la proces, precum și îndrumarea către alte servicii de asistență specializate. Aceste servicii sunt gratuite și sunt furnizate la cererea victimei sau a

---

⁸⁹ Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor, publicată în Monitorul Oficial nr.505 din 27 mai 2004.

⁹⁰ Legea 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor, art.13.

⁹¹ Legea 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor, art.14.

⁹² Legea 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor, art.21.

⁹³ Legea 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor.

⁹⁴ Ordonanță de urgență nr.24 din 3 aprilie2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor, precum și a altor acte normative, articolul I punctul 9, art. 39 par. 2 litera c, publicată în Monitorul Oficial nr. 274 din 10 aprilie.2019.

⁹⁵ Ordonanță de urgență nr. 24/2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor, precum și a altor acte normative, articolul I.

⁹⁶ Ordonanță de urgență nr. 24/2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor, precum și a altor acte normative, articolul I (5).

familiei acesteia. Cu toate acestea, unele servicii speciale de sprijin (cum ar fi interpretariatul pentru acele victime care nu vorbesc limba română) nu sunt disponibile. În mod similar, informațiile despre drepturile victimelor sunt disponibile doar în limba română.

În unitățile administrative unde numărul victimelor justifică acest lucru, Serviciile Publice de Asistență Socială (SPAS) pot de asemenea înființa un Serviciu pentru Sprijinirea Victimelor Infrațiunilor. Nu există informații publice despre câte servicii pentru sprijinirea victimelor infrațiunilor au fost înființate de către autoritățile locale și cum s-a luat decizia.

Acest nou sistem de servicii pentru sprijinirea victimelor introdus în aprilie 2019, descris mai sus, a fost înființat utilizând personalul și bugetul existent pentru anul 2019, fără alocarea unor fonduri suplimentare. Însuși amendamentul vorbește despre stabilirea unui nou sistem utilizând resursele existente.

Conform modificării din 2019, organizațiile neguvernamentale pot înființa servicii de consiliere psihologică sau alte tipuri de asistență pentru victimele infrațiunilor în mod independent sau în cooperare cu autoritățile publice (articolul 12 din Legea nr. 211/2004). Potrivit legii, aceste servicii private pot fi finanțate de la bugetul de stat; se aplică prevederile legale generale referitoare la subvenții, nu există reguli și proceduri speciale pentru acordarea de fonduri publice acestor servicii private de interes public.⁹⁷ Administrațiile locale pot, de asemenea, să furnizeze fonduri publice de la bugetul local ONG-urilor în baza concursului public de proiecte. În realitate, victimele infrațiunilor motivate de ură din România pot beneficia de servicii de asistență specializate doar contactând organizațiile neguvernamentale – deoarece nu există un serviciu public de asistență specializat pentru victimele infrațiunilor motivate de ură (vezi Secțiunea 5).

Cel mai recent document introdus în cadrul legislativ relevant pentru acest subiect este *Ordinul nr. 173/2021 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare și intervenție interinstituțională și multidisciplinară în acordarea serviciilor de sprijin și protecție pentru victimele infrațiunilor*⁹⁸. Metodologia urmărește „îmbunătățirea intervenției multidisciplinare și interinstituționale în acordarea de servicii de sprijin și protecție a victimelor infrațiunilor, pentru a asigura respectarea drepturilor acestora și a principiilor generale prevăzute de lege.”⁹⁹

Nu există o descriere a caracteristicilor personale ale victimei de care serviciile să țină seama, așa cum prevede legea,¹⁰⁰ și nici o referire la acestea în metodologia din 2021. În plus, metodologia servește la detalierea prevederilor Legii nr. 211/2004 cu privire la

---

⁹⁷ Legea nr. 34 din 20 ianuarie 1998 privind acordarea unor subvenții asociațiilor și fundațiilor române cu personalitate juridică, care înființează și administrează unități de asistență socială, publicată în Monitorul Oficial nr.29 din 27 ianuarie 1998.

⁹⁸ Ordinul 173/65/3.042/C/2021 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare și intervenție multidisciplinară și interinstituțională în acordarea serviciilor de sprijin și protecție pentru victimele infrațiunilor, publicată în Monitorul Oficial nr.587 din 11 iunie 2021.

⁹⁹ Metodologie din 12 februarie 2021 de evaluare și intervenție multidisciplinară și interinstituțională în acordarea serviciilor de sprijin și protecție pentru victimele infrațiunilor, articolul 1 (2).

¹⁰⁰ Ordonanță de urgență nr. 24/2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infrațiunilor, precum și a altor acte normative, art. I, punctul. 9, art. 39, par. 2, litera c.

accesul la serviciile de sprijin pentru victimele infracțiunilor, mandatul instituțiilor implicate și cooperarea dintre aceste instituții și evidențiază pașii care trebuie urmați atunci când se acordă asistență victimelor. Metodologia însă, nu oferă o descriere a caracteristicilor personale care ar trebui luate în considerare în conformitate cu modificările din 2019 ale Legii nr. 211/2004¹⁰¹. Mai mult decât atât, ea nu oferă nicio informație cu privire la „prejudicăți sau motive de discriminare”, respectiv infracțiunile comise pe baza criteriilor protejate. Astfel, în practică, nu există servicii de asistență pentru victime specifice și care să răspundă nevoilor victimelor infracțiunilor motivate de ură.

În concluzie, documentarea realizată pentru acest raport a demonstrat că nu există servicii de sprijin specifice pentru victimele infracțiunilor motivate de ură. Această abordare nu rezolvă în mod eficient nevoile acestor victime, întrucât ele nu iau în considerare faptul că vulnerabilitatea socială a victimelor infracțiunilor motivate de ură se intersectează adesea cu expunerea lor la infracțiunile motivate de ură. Acest lucru are ca rezultat lipsa accesului real la serviciile de asistență existente care sunt furnizate în mod obișnuit victimelor infracțiunilor. Un procuror participant la focus-grupul realizat în cadrul cercetării a explicat: *„Instrumentele sunt acolo, mijloacele de protecție a victimelor sunt acolo, ele au dreptul, dar, din nou, aici depinde de ce categorie de victime vorbim. Dacă vorbim de etnici romi și care au un nivel de educație scăzut, s-ar putea nici să nu știe de legilele astea, ce drepturi au. Este normal ca primul lucru pe care îl face cineva, când este rănit, este să se ducă la poliție. Dar victimele nu știu despre drepturile lor, ce să ceară, (cum să întrebe) despre soarta dosarului.”*¹⁰²

1.4 Jurisprudența națională și internațională

1.4.1 Jurisprudența națională

Deoarece autoritățile nu au furnizat niciun caz la cerere, toată jurisprudența analizată a fost identificată pe baza cercetării în bazele de date juridice și pe baza colaborării cu avocați sau ONG-uri care au împărtășit informații privind dosarele de infracțiuni motivate de ură la care au lucrat. Cercetarea documentară a jurisprudenței existente, efectuată în contextul acestei cercetări, a identificat cazuri de infracțiuni motivate de ură la toate nivelurile sistemului judiciar din România, dar folosind foarte rar termenul de infracțiune motivată de ură în justificarea deciziilor. Pe baza listei de infracțiuni enumerate în Secțiunea 1.1, a fost identificată următoarea jurisprudență discutată mai jos împreună cu implicația sa.

Curtea Constituțională a României (CCR) s-a pronunțat asupra a două sesizări de neconstituționalitate privind modificările articolului 369 din Codul penal în 2021 și 2022.

---

¹⁰¹ Ordonanță de urgență nr. 24/2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor, precum și a altor acte normative, art. I, punctul 9, art. 39, par. 2, litera c.

¹⁰² Focus group cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022.

În Decizia 228/2022¹⁰³, CCR s-a pronunțat asupra unei sesizări de neconstituționalitate în legătură cu posibila definiție extinsă a incitării la violență, ură sau discriminare. Avocatul Poporului a depus sesizarea de neconstituționalitate susținând că „*opinia și apartenența politică*” nu ar trebui să se încadreze printre criteriile/categoriile de persoane enumerate în mod explicit la articolul 369 din Codul penal privind „*incitarea, prin orice mijloace, la ură sau discriminare împotriva unei categorii de persoane*”, întrucât prevederea încalcă dreptul la libertatea de exprimare.

CCR a respins sesizarea cu motivarea fundamentată prin necesitatea găsirii unui echilibru între libertatea de exprimare și nediscriminare și pluralism ca cerințe ale unei societăți democratice. În special, CCR și-a justificat decizia că actul de incitare este îndreptat către public, ceea ce înseamnă un număr nedeterminat de persoane și că are ca scop incitarea la manifestarea urii sau a atitudinilor discriminatorii față de o categorie de persoane sau de o persoană aparținând unei categorii anumite, identificate dintr-o listă limitată de criterii enumerate în mod explicit de legiuitor¹⁰⁴. CCR a subliniat că Decizia-cadru a Consiliului permite statelor membre să extindă lista criteriilor protejate¹⁰⁵. CCR a constatat că aplicarea pedepsei penale pentru incitare la ură bazată pe opinie politică nu încalcă libertatea de exprimare deoarece această libertate, ca orice drept al omului, trebuie exercitată cu bună-credință (articolul 57 din Constituție) și nu este un drept absolut, ci este supusă limitărilor explicite prevăzute la articolul 30 alin. (6) și (7) din Constituția României, republicată, printre care se numără valorile fundamentale ale toleranței naționale, rasiale, sociale și religioase și nediscriminarea¹⁰⁶. În particular, Curtea a calificat aceste valori drept „*valori inerente ființei umane sau valori-principiu în statul roman*”¹⁰⁷.

În Decizia nr. 561/2021, CCR s-a pronunțat asupra unei sesizări de neconstituționalitate a definiției instigării la violență, ură sau discriminare în raport cu respectarea normelor minime de accesibilitate, previzibilitate și legalitate ale dispozițiilor de drept penal¹⁰⁸. Președintele României a depus sesizarea de control de constituționalitate susținând că amendamentul propus nu enumeră în mod explicit criteriile protejate împotriva discursului instigator la ură, ceea ce a lăsat loc pentru arbitrar și incertitudine juridică¹⁰⁹. CCR a constatat că dispozițiile penale supuse controlului sunt formulate într-un sens larg, ce determină un grad sporit de impredictibilitate, aspect problematic din perspectiva articolului 7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și din perspectiva altor cerințe fundamentale ale principiului statului de drept, în ceea ce privește delimitarea răspunderii penale de responsabilitatea administrativă: „*34. Curtea constată că lipsa unor circumstanțieri cu privire la elementul material și urmarea imediată ale infracțiunii de incitare la violență, ură sau discriminare face dificilă și,*

¹⁰³ Curtea Constituțională a României, [Decizia nr.228/2022 din 28 aprilie 2022](#), par. 36.

¹⁰⁴ Curtea Constituțională a României, [Decizia nr.228/2022 din 28 aprilie 2022](#), par.36.

¹⁰⁵ Curtea Constituțională a României, [Decizia nr.228/2022 din 28 aprilie 2022](#), par.41.

¹⁰⁶ Curtea Constituțională a României, [Decizia nr. 228/2022 din 28 aprilie 2022](#), par. 53-54.

¹⁰⁷ Curtea Constituțională a României, [Decizia nr. 228/2022 din 28 aprilie 2022](#), par.55.

¹⁰⁸ Curtea Constituțională a României, [Decizia nr.561 din 15 septembrie 2021](#), publicată în Monitorul Oficial nr. 1076 din 10 noiembrie 2021.

¹⁰⁹ Textul modificării propuse a fost următorul:

Art.369. Incitarea la violență, ură sau discriminare

Incitarea publicului, prin orice mijloace, la violență, ură sau discriminare împotriva unei categorii de persoane sau împotriva unei persoane pe motiv că face parte dintr-o anumită categorie de persoane se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

*uneori, imposibilă delimitarea răspunderii penale de celelalte forme de răspundere juridică, cu consecința deschiderii procedurilor de cercetare penală, trimitere în judecată și condamnare a persoanelor care incită publicul, prin orice mijloace, la violență, ură sau discriminare împotriva unei categorii de persoane sau împotriva unei persoane pe motiv că face parte dintr-o anumită categorie de persoane, indiferent de motivul discriminării sau de intensitatea vătămării.”*¹¹⁰ Parlamentul a revizuit textul și a adoptat o a doua versiune, care este în prezent în vigoare, după ce un al doilea control constituțional a avut loc în 2022¹¹¹ (vezi și Secțiunea 1.1).

Jurisprudența de aplicare a articolului 369 este limitată. Curtea de Apel București (CAB) a pronunțat două hotărâri rămase definitive privind incitarea la ură sau discriminare și o alta privind partidele politice în care aplică definiția instigării la ură sau discriminare. În primul caz, CAB a lăsat să se înțeleagă că actul de incitare trebuie să fie îndreptat către un public țintă și nu către publicul larg¹¹². Faptele au constat în vandalizarea, în timpul nopții, a unui cort amplasat într-o piață centrală din București pentru a sărbători Ziua Internațională a Romilor în 2019; făptașii au scris, cu vopsea spray, mesaje derogatorii la adresa romilor și, în câteva locuri, mesajele „*Moarte țiganilor*” și „*România nu vă vrea aici*”.

Al doilea caz se referă la activitatea unui tânăr care a publicat pe contul său de Facebook mai multe fotografii înfățișând simboluri fasciste, printre care svastica, amenințări cu moartea adresate persoanelor de etnie romă și mesaje derogatorii la adresa romilor; a recunoscut că este un fan al lui Hitler și un susținător al tot ceea ce este legat de fascism. Prima instanță l-a găsit vinovat de instigare la ură sau discriminare și de confecționare, răspândire și deținere de simboluri fasciste (articolul 4 alin.(1) din Ordonanța de Urgență nr. 31/2002) și l-a condamnat la 4 ani închisoare. Curtea de Apel a redus pedeapsa la 1 an și 4 luni închisoare și a suspendat executarea pedepsei la 2 ani de supraveghere de către serviciile de probațiune, în baza situației personale a făptuitorului – acesta nu a săvârșit alte infracțiuni înainte sau după evenimente, a fost admis să studieze la o universitate din străinătate. Curtea de Apel București a constatat că Facebook este un loc în care un grup de persoane participă în mod deschis (nu este un loc privat) și, prin postarea pe Facebook, inculpatul a intenționat ca mesajul său să ajungă la utilizatorii publici ai paginii respective (în mod direct către „prieteni” și indirect către „utilizatori intermediari”)¹¹³.

În al treilea caz, referitor la înregistrarea unui partid politic, CAB a confirmat hotărârea Tribunalului București de respingere a înregistrării partidului politic din cauza statutului său care incita la ură, discriminare, violență pe bază de opinie politică și promovarea ideologiei legionare¹¹⁴. Textele analizate promovau eliminarea tuturor elementelor bazate pe ideologia comunistă și apologia legionarilor¹¹⁵. CAB a considerat că aceste dispoziții ale programului politic reprezintă o amenințare reală și iminentă la adresa democrației, împotriva principiului pluralismului politic, chiar și în absența unei definiții legale precise.

¹¹⁰ Curtea Constituțională României, Decizia nr. 561 din 15 septembrie 2021, par.34.

¹¹¹ Curtea Constituțională a României, Decizia nr. 228 din 28 aprilie 2022, disponibilă la: https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2022/06/Decizie_228_2022.pdf.

¹¹² Curtea de Apel București, Decizia nr. 1430/2019 din 29 octombrie 2019.

¹¹³ Curtea de Apel București, Decizia nr. 17/2021 din 18 ianuarie 2021.

¹¹⁴ Curtea de Apel București, Decizia nr. 115/2019 din 1 februarie 2019.

¹¹⁵ „Legionarii” au fost/sunt un grup fascist român care au comis crime anti-semite în perioada interbelică.

Toate cele trei cazuri ale CAB reflectă abordarea conform căreia actele de incitare trebuie să se adreseze unui public țintă și să nu fie formulate în general, întrucât amenințarea trebuie să fie reală și iminentă.

Această abordare pare să fie împărtășită și de Judecătoria Miercurea Ciuc într-un dosar din 2021¹¹⁶ care a fost susținută de instanța superioară¹¹⁷. Cazul se referă la o plângere depusă de președintele Partidul Popular Maghiar din Transilvania împotriva a trei persoane care au postat pe Facebook mai multe comentarii care ar fi incitat la violență împotriva maghiarilor din România și au promovat o manifestare împotriva acestui grup pe data de 29 iunie 2019 la Cimitirul Internațional al Eroilor din Valea Uzului, loc în litigiu între administrațiile locale din județele Harghita și Bacău, o dispută administrativ-teritorială cu tentă naționalistă. Instanța i-a găsit pe cei trei inculpați vinovați de săvârșirea infracțiunii de instigare la ură sau discriminare și i-a condamnat la închisoare de 1 an, 4 luni și 20 de zile, respectiv 5 luni și 20 de zile și interzicerea dreptului de a fi ales într-o funcție publică sau de a ocupa o funcție publică timp de 5 ani; instanța le-a suspendat executarea pedepselor cu închisoarea sub supraveghere de 2 ani, a dispus să facă muncă în folosul comunității timp de 60 de zile și să se supună monitorizării serviciilor de probațiune.

Instanța diferențiază între contravenția prevăzută la articolul 15 din Legea antidiscriminare și articolul 369 din Codul penal. Potrivit instanței se face distincție între contravenție ca actul ce constă în răspândirea ideilor în scop de informare, prezentare, sensibilizare, sub formă de propagandă, care este „o modalitate insidioasă de însămânțare a urii, implicând o acțiune sistematică”, și infracțiune ca actul de incitare ce implică „îndemnarea, instigarea publicului la un rezultat care este imediat, nu este în viitor”¹¹⁸. Prin urmare, și scopul acestor fapte diferă, deoarece în cazul infracțiunii, făptuitorul urmărește ca publicul să adopte imediat un anumit comportament, ceea ce conferă gravitate prin „crearea unei amenințări la adresa bunei înțelegeri între membrii societății, indiferent de criteriile etnice”¹¹⁹.

Instanța a aplicat aceste principii la situația de fapt și a constatat că formularea folosită de făptuitori avea ca scop evident incitarea la ură față de etnicii maghiari care trăiesc în județul Harghita, pe baza contextului în care au fost făcute postările pe Facebook – fricțiunile privind cimitirul din Valea Uzului – și pe faptul că au fost primite cu mare receptivitate de către public, care a propagat discursul instigator la ură, fapt dovedit de caracterul obscen al comentariilor și referirile la acte de violență. Mai mult, instanța a subliniat că făptuitorii au cerut, în plus, sprijin și participare la acte de violență și ură împotriva grupului. Instanța a mai constatat că faptele au fost săvârșite cu intenție indirectă în condițiile în care autorii au prezentat în mod explicit acte de violență pentru care au cerut implicarea publicului, fapt ce a constatat în incitare în scopul mobilizării publicului și nu este important dacă acesta a realizat efectiv actele care i s-au solicitat.

Într-o altă cauză, Judecătoria Pitești a pus în balanță libertatea de exprimare cu interesul public pentru a preveni și sancționa formele de exprimare care răspândesc,

¹¹⁶ Judecătoria Miercurea Ciuc, Sentința penală nr. 723/2021 din 10.11.2021.

¹¹⁷ Curtea de Apel Târgu Mureș, Decizia nr. 174/2022 din 23.03.2022.

¹¹⁸ Judecătoria Miercurea Ciuc, Sentința penală nr. 723/2021 din 10.11.2021.

¹¹⁹ Judecătoria Miercurea Ciuc, Sentința penală nr. 723/2021 din 10.11.2021.

incită sau promovează ura împotriva femeilor¹²⁰. Cazul se referă la publicarea pe Youtube a unui videoclip muzical numit „Curwa” (ortografie intenționat greșită a termenului derogatoriu în limba română pentru lucrătoare sexuală), de către cântărețul Dani Mocanu. Înregistrarea înfățișează femei în roluri degradante, portretizate ca sclave sexuale, purtând lesă precum câinii, supuse violenței fizice de către bărbați, iar versurile vorbesc despre femeile care sunt inferioare bărbaților și care ar trebui supuse violenței. Aprecierea instanței a avut în vedere două argumente importante: că actele de violență împotriva femeilor sunt larg răspândite în societatea românească și există încă mentalitatea potrivit căreia femeile sunt inferioare bărbaților și că inculpatul nu a urmărit informarea publicului sau publicarea unui act artistic, ci și-a prezentat opiniile personale, care sunt de natură să incite la ură și discriminare față de femei, a atras atenția publicului, a șocat și a obținut multe vizualizări pe Youtube (aproximativ 16 milioane de vizualizări). Instanța l-a găsit pe inculpat vinovat de incitare la ură sau violență împotriva femeilor și a dispus o pedeapsă de 250 de zile de amendă, echivalentul a aproximativ 3 000 EUR (15 000 RON), confiscarea sumei de 34 136 USD, reprezentând veniturile rezultate din traficul Youtube pentru acest videoclip și interzicerea dreptului de a fi ales sau de a ocupa funcții publice timp de 2 ani.

În concluzie, analiza jurisprudenței existente arată că autoritățile judiciare naționale urmează o abordare unitară de punere în balanță a libertății de exprimare cu valorile fundamentale ale toleranței și nediscriminării, pedepsind doar afirmațiile care reprezintă o amenințare reală și iminentă la adresa acestor valori. Atunci când au fost aplicate, pedepsele au fost blânde.

Cercetarea documentară pentru acest raport a identificat un singur caz în care o instanță a examinat și aplicat circumstanța agravantă prevăzută la articolul 77 lit.(h) din Codul penal. Cauza a fost soluționată de instanța de fond în decembrie 2021, iar la momentul redactării raportului de cercetare nu există posibilitatea de a verifica dacă această hotărâre este definitivă sau a fost atacată cu recurs¹²¹. Este vorba despre acte de violență fizică comise împotriva unui tânăr pe stradă, în timp ce făptuitorul folosea împotriva lui un limbaj discriminatoriu pe baza presupusei sale orientări sexuale. Pentru a dovedi afirmațiile și caracterul lor peiorativ, instanța a luat în considerare o declarație de martor și recunoașterea parțială de către făptuitor. În argumentarea circumstanței agravante, instanța a subliniat că motivul săvârșirii infracțiunii este condamnat și a constatat în aversiunea față de presupusa orientare sexuală a victimei și încercarea de a o victimiza suplimentar prin adresarea de cuvinte considerate injurioase de către făptuitor („gay”). Cu toate acestea, instanța nu a folosit în argumentarea sa expresiile „infracțiune motivată de ură”, „prejudecată” sau „discriminare”.

1.4.2 Jurisprudența internațională

În perioada analizată pentru acest raport, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a emis hotărâri împotriva României în trei cauze privind infracțiuni motivate de ură, pe motiv de orientare sexuală și pe motiv de origine etnică romă. CEDO a abordat două aspecte juridice care par a fi comune acestor cauze, indiferent de criteriul protejat:

¹²⁰ Judecătoria Pitești, Sentința penală nr.669/2021 din 29.04.2021.

¹²¹ Judecătoria Sector 2 București, Sentința nr.868/2021 din 09.12.2021.

lipsa unei investigații eficiente a infracțiunilor motivate de ură și prejudecata în intervenția poliției în cazuri care implică reclamanți aparținând comunității LGBTI sau comunității rome.

În cauza *M.C. și A.C. contra României*¹²², CEDO a constatat că absența unei anchete efective a acuzațiilor de infracțiuni motivate de ură echivalează cu o încălcare a articolelor 3 și 14 din Convenția Europeană. Cazul se referă la un atac verbal și fizic, despre care se presupune că ar fi fost motivat de homofobie, împotriva unui grup de tineri aflați în metrou, în drum spre casă de la marșul gay organizat în 2006 la București. Făptuitorii au fost un grup de tineri identificați ca suporterii ai clubului de fotbal Steaua București. În esență, CEDO a fost nemulțumită de modul în care autoritățile au efectuat urmărirea penală din cauza anumitor deficiențe în anchetă și a unor întârzieri cheie care au făcut ca efortul organelor de drept pentru identificarea și pedepsirea celor responsabili de incident să fie inadecvat. Raționamentul CEDO se bazează puternic pe calificarea indifferenței organelor de drept în desfășurarea anchetei penale drept „echivalentă cu acceptarea oficială a infracțiunilor motivate de ură sau chiar conivența cu acestea” (par.124).

În cei șase ani care au urmat hotărârii, autoritățile române au luat o serie de măsuri menite să consolideze capacitatea organelor de drept de a aborda plângerile privind infracțiunile motivate de ură (vezi Secțiunile 1.6 și 2). Comitetul de Miniștri a cerut ferm autorităților să își finalizeze rapid planurile de modernizare a sistemului existent de colectare a datelor relevante, le-a invitat să continue să monitorizeze îndeaproape impactul acțiunii lor pentru a asigura un răspuns eficient al dreptului penal la infracțiunile motivate de ură și să raporteze până la data de 31 martie 2022 informații privind rezultatele acestor acțiuni¹²³. În ianuarie 2023, Guvernul României nu trimisese încă raportul.

Cauza *Lingurar contra României*¹²⁴ se referă la folosirea disproporționată a forței împotriva reclamanților în timpul unui raid al poliției într-o comunitate de romi în 2011, o operațiune considerată de CEDO ca dezvăluind profilarea etnică discriminatorie (încălcări ale articolului 3 în partea sa materială de sine stătător și coroborat cu articolul 14). De asemenea, se referă la prejudecățile rasiale manifestate de organele judiciare și la eșecul acestora de a desfășura investigații și proceduri eficiente cu privire la aceste evenimente, inclusiv referitoare la acuzațiile reclamanților de profilare etnică și rele tratamente motivate rasial din partea organelor de drept (încălcarea articolului 14 coroborat cu articolul 3 în partea sa procedurală).

În 2021, Comitetul de Miniștri a concluzionat că încă nu există date și informații oficiale cu privire la profilarea rasială, deoarece nu există măsuri la nivelul autorităților naționale care să abordeze în mod special profilarea etnică: „Este deosebit de îngrijorător faptul că, bazându-se pe o declarație cu caracter general a Inspectoratului General al Poliției Române conform căreia considerentele etnice/rasiale nu pot intra în joc în deciziile de a efectua operațiuni de aplicare a legii, autoritățile nu au în vedere nicio acțiune specifică pentru a stabili dacă măsurile adoptate au fost suficiente pentru eradicarea profilării etnice discriminatorii în rândul polițiștilor. De asemenea, este

---

¹²² Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *M.C. și A.C. contra României*, plângerea nr. 1260/12, hotărâre din 12 aprilie 2016.

¹²³ Comitetul de Miniștri al Consiliului European, [1406th meeting \(07-09 June 2021\) – Notes](#), punctul 2.

¹²⁴ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *Lingurar contra României*, plângerea nr. 48474/14, hotărâre din 16 aprilie 2019.

*regretabil că nu au furnizat informații despre nicio măsură în acest sens luată sau avută în vedere la nivelul jandarmeriei, care a fost și ea implicată în raid.*¹²⁵

Comitetul de Miniștri a solicitat cu prioritate ca Guvernul României să întreprindă „o evaluare obiectivă și imparțială a activităților și operațiunilor poliției și ale altor organe de aplicare a legii”¹²⁶, să examineze „modul în care organele disciplinare relevante au tratat plângerile și acuzațiile de tratament discriminatoriu și abuz”¹²⁷ și să includă o interdicție explicită a profilării rasiale/etnice¹²⁸ în dispozițiile statutare relevante, stabilind, totodată, „îndatoririle și responsabilitățile personalului care decide și supraveghează astfel de operațiuni”¹²⁹. Până la data elaborării prezentei analize, nu au fost luate măsuri pentru a răspunde recomandărilor Consiliului Europei, adică nu există măsuri care să abordeze în mod specific profilarea etnică sau să evalueze activitatea organelor disciplinare la nivelul poliției.

Procedurile de executare a hotărârii *Lingurar* au redeschis dialogul dintre Comitetul de Miniștri și Guvern privind relele tratamente motivate rasial din partea organelor de drept și răspunsul ineficient al justiției penale la acuzațiile de încălcări foarte grave ale drepturilor omului pe care Comitetul le-a supravegheat în trecut, în cadrul executării hotărârilor în grupul *Anghelescu Barbu* (Nr. 1)¹³⁰. Această decizie a fost luată având în vedere concluziile Raportului ECRI din 2019 despre România¹³¹ cu privire la acuzațiile de discriminare rasială, comportament neadecvat al poliției față de romi și profilarea rasială a acestora, în special, a faptului că prevederile legii penale care definesc motivul rasist ca un factor agravant au fost rareori aplicate în practică și că lipsa trimiterilor în judecată nu a asigurat o descurajare eficientă împotriva unor astfel de infracțiuni. Aceste concluzii au fost susținute și de verificările efectuate de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, după cum a subliniat Comitetul¹³².

Cauza *Asociația ACCEPT și altele contra României*¹³³ se referă la un eveniment organizat de organizația neguvernamentală ACCEPT în februarie 2013, cu ocazia sărbătoririi Lunii Istoriei LGBT, care a constat într-o proiecție a unui film înfățișând o familie compusă din persoane de același sex, într-un cinematograful administrat de Muzeul Național al Țăranului Român din București. O mobilizare online împotriva evenimentului a adus la fața locului 50 de persoane care au întrerupt proiecția, strigând lozinci precum „moarte homosexualilor”, „poponarilor” și „jegoșilor”, insultându-i și amenințându-i pe participanții la proiecție. Unii dintre intruși țineau în mână drapelul partidului „Totul pentru țară”, un fost partid românesc de extremă dreaptă care fusese dizolvat prin ordin judecătoresc pentru propagandă fascistă, iar alții foloseau salutul nazist. Investigațiile naționale cu privire la plângerile penale depuse la poliție de către asociație și zece participanți la eveniment au fost suspendate din cauza lipsei de probe dincolo de orice îndoială rezonabilă. În acest caz, CEDO a constatat încălcări ale articolului 14 coroborat cu articolele 8 și 11 din

¹²⁵ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, [1406th meeting \(07-09 June 2021\) – Notes](#), punctul 2.

¹²⁶ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, [1406th meeting \(07-09 June 2021\) – Notes](#), punctul 2.

¹²⁷ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, [1406th meeting \(07-09 June 2021\) – Notes](#), punctul 2.

¹²⁸ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, [1406th meeting \(07-09 June 2021\) – Notes](#), punctul 2.

¹²⁹ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, [1406th meeting \(07-09 June 2021\) – Notes](#), punctul 2.

¹³⁰ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, [1406th meeting \(07-09 June 2021\) – Notes](#), punctul 1.

¹³¹ ECRI, *Report on Romania (fifth monitoring cycle)*, 5.06.2019, par.52-53.

¹³² Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, [1406th meeting \(07-09 June 2021\) – Notes](#), punctul 3.

¹³³ CEDO, *Asociația ACCEPT și alții contra României*, 1 iunie 2021, 19237/16.

Convenție. În primul rând, potrivit CEDO, statul nu a reușit să asigure desfășurarea evenimentului LGBT în mod pașnic, fără abuzuri verbale: autoritățile responsabile nu au evaluat corect riscul la care au fost expuși participanții în mâinile intrușilor și nu au răspuns corespunzător pentru a proteja demnitatea individuală a reclamantilor împotriva atacurilor homofobe ale terților: *„atitudinea și decizia autorităților de a sta deoparte, în ciuda faptului că sunt conștiente de conținutul insultelor rostite împotriva reclamantilor, par să indice o anumită prejudecată împotriva homosexualilor, prejudecată care a impregnat și raportarea ulterioară a incidentului de la cinematograful”* (alin. 112). În al doilea rând, CEDO a statuat că autoritățile nu au efectuat o anchetă eficientă cu privire la motivele homofobe ale contrademonstrațiilor, motivând că ancheta a durat prea mult și că autoritățile nu au luat măsuri rezonabile pentru a investiga dacă abuzul verbal a fost motivat de homofobie. În cadrul procesului de supraveghere a executării hotărârii de către Comitetul de Miniștri, Guvernul a reținut că măsurile adoptate pentru executarea hotărârii în cauza *M.C. și A.C.*, citată mai sus, se aplică și în acest caz.

Toate cele trei hotărâri ale CEDO legate de infracțiuni motivate de ură sunt monitorizate de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, sub procedura de supraveghere consolidată, deoarece se referă la o problemă complexă. Reținerile în punerea în aplicare a hotărârilor la nivel național și discursul public însoțitor au confirmat că nu a existat un efort coordonat al autorităților publice și al organismelor pentru apărarea drepturilor omului în abordarea infracțiunilor motivate de ură în general, indiferent de motivul discriminării (rasă, etnie, orientare sexuală etc.), în special cu privire la îmbunătățirea investigării infracțiunilor motivate de ură. Cu toate acestea, Inspectoratul General al Poliției Române și Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție au adoptat unele măsuri pentru îmbunătățirea capacității organelor de drept de a soluționa plângerile privind infracțiunile motivate de ură (vezi Secțiunile 1.6 și 2).

1.5 Politici publice și măsuri de prevenire și combatere a infracțiunilor motivate de ură

În România nu există un cadru de politici publice de sine stătător privind infracțiunile motivate de ură. Deși politicile de combatere a antisemitismului¹³⁴ și cele de incluziune a romilor¹³⁵ conțin o serie de măsuri relevante, nu există măsuri care să abordeze în mod holistic infracțiunile motivate de ură, alte grupuri expuse riscului de a deveni victime ale infracțiunilor motivate de ură nefiind vizate (de pildă, persoanele LGBTIQ, persoanele cu dizabilități și migranții).

Strategia națională pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023 a fost

¹³⁴ Hotărâre nr. 539 din 13 mai 2021 privind aprobarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023 și a Planului de acțiune al Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023), publicată în Monitorul Oficial nr. 517 din 19 mai 2021.

¹³⁵ Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027, aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 560 din 28 aprilie 2022, publicată în Monitorul Oficial nr.450bis din 5 mai 2022.

adoptată la data de 13 mai 2021¹³⁶. Deși strategia nu include linii specifice de intervenție privind infracțiunile motivate de ură și discursul instigator la ură, Planul de acțiune pentru implementarea acesteia pentru perioada 2021-2023 detaliază un set de măsuri specifice¹³⁷. De exemplu:

- ✓ Acțiunea 1.2.1 prevede că Inspectoratul General al Poliției Române, sub îndrumarea Institutului Național de Statistică, va dezvolta în primele 18 luni de la elaborarea strategiei o metodologie de identificare a infracțiunilor motivate de ură și de colectare a datelor statistice privind acest gen de infracțiuni.
- ✓ Acțiunea 1.2.3 prevede că în primul an Agenția Națională pentru Romi va adopta și o metodologie de identificare și raportare la nivelul Agenției a incidentelor online asociate xenofobiei, rasismului antirom și discursului instigator la ură care vizează comunitatea romă din România.
- ✓ Acțiunea 1.3.1 se concentrează pe evaluarea programelor de formare profesională a ofițerilor și agenților de poliție în domeniul infracțiunilor motivate de ură și discursului instigator la ură, desfășurate de Ministerul Afacerilor Interne în primul an și adoptarea unora noi în anul II al planului. Planul de acțiune nu specifică despre ce anume va fi evaluarea acestor sesiuni de formare sau dacă evaluarea va verifica dacă instruirile includ elemente de abordare a (potențialelor) prejudecăți, părtiniri sau discriminării din partea poliției. Trebuie menționat că un proiect de Strategie națională pentru prevenirea și combaterea discriminării „Egalitate, incluziune, diversitate” 2018-2022, care nu a fost niciodată adoptat de guvern, includea evaluarea formării – nu este clar dacă această activitate provine din aceste proiecte anterioare care nu au fost însă adoptate.

În 2022, a fost înființat un comitet interministerial însărcinat cu monitorizarea punerii în practică a strategiei¹³⁸, sub coordonarea unui secretar de stat din cadrul Cancelariei Prim-Ministrului¹³⁹. Cu strategia în vigoare de aproape o treime din perioada de implementare, această întârziere în crearea unui mecanism de coordonare între autorități este regretabilă. Plasarea monitorizării implementării strategiei la nivelul Cancelariei Prim-Ministrului a ridicat gradul de angajare a răspunderii, comparativ cu cadrul instituțional precedent în care au activat instituțiile pentru adoptarea strategiei, respectiv Comitetul Interministerial pentru combaterea antisemitismului, xenofobiei,

---

¹³⁶ Hotărârea Guvernului nr. 539/2021 privind aprobarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023 și a Planului de acțiune al Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023.

¹³⁷ Hotărârea Guvernului nr. 539/2021 privind aprobarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023 și a Planului de acțiune al Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023.

¹³⁸ Cancelaria Primului Ministru, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Justiției, Ministerul Educației, Ministerul Culturii, Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Sportului, Secretariatul General al Guvernului, Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”, Agenția Națională pentru Romi. Vezi Decizia nr. 173 din 28 februarie 2022 privind înființarea Comitetului interministerial pentru monitorizarea implementării Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023 Anexa, publicată în Monitorul Oficial nr. 198 din 28 februarie 2022.

¹³⁹ Decizia nr. 173/2022 privind înființarea Comitetului interministerial pentru monitorizarea implementării Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023.

radicalizării și discursului de ură, a căror lucrări erau coordonate de Ministerul Afacerilor Externe¹⁴⁰.

Cu excepția a două organizații neguvernamentale evreiești (Federația Comunităților Evreiești din România – Cultul Mozaic (FCER) și Forumul B'nai B'rith „Dr. Moses Rosen” România), care au participat la discuții la momentul elaborării strategiei, organizațiile societății civile nu au fost implicate în conceperea acesteia și punerea ei în aplicare. Cele două organizații neguvernamentale mai sus menționate și ONG-ul *Centrul pentru Monitorizarea și Combaterea Antisemitismului (MCA)* participă la ședințele comitetului în calitate de invitați permanenți. Niciun alt ONG care susține victime ale infracțiunilor motivate de ură pe alte criterii protejate nu a fost invitat¹⁴¹.

Un prim raport anual privind implementarea acestor acțiuni a fost publicat în mai 2022 și a raportat:¹⁴²

- Constituirea Grupului de Lucru Antisemitism pentru evaluarea nivelului de amenințare pe care îl reprezintă antisemitismul, xenofobia, radicalizarea și discursul instigator la ură pentru anumite grupuri vulnerabile. Singura reuniune a grupului a avut loc la 7 aprilie 2022. Se remarcă câteva concluzii ale grupului de lucru: (1) necesitatea de a spori sancționarea administrativă a comportamentelor antisemite, xenofobe și a discursului instigator la ură pentru a aborda subraportarea incidentelor de acest fel ca urmare a neîncrederii în instituțiile publice pentru aplicarea legii; (2) necesitatea pregătirii și evaluării psihologice a polițiștilor și agenților implicați în combaterea unor astfel de comportamente; (3) în prezent în România s-au înregistrat doar incidente izolate extremiste și xenofobe, care nu ajung la nivelul unui „fenomen”; (4) necesitatea discutării unor aspecte legate de evaluarea riscurilor legate de antisemitism, xenofobie, radicalizare și incitare la ură într-un format limitat la nivelul Ministerului Afacerilor Interne și al altor structuri competente, datorită caracterului sensibil al informațiilor în domeniul securității naționale¹⁴³. Nu este clar cum grupul a ajuns la concluzia că sancțiunile administrative sunt o modalitate de a aborda subraportarea discursului motivat de ură și a infracțiunilor motivate de ură, deoarece aceasta ar constitui o sancțiune mai blândă.
- Acțiunea 1.2.1. a fost implementată și începând cu luna mai 2022, după 5 runde de consultări cu instituțiile naționale cu competență în domeniu, Inspectoratul General al Poliției Române a adoptat și pus în practică o matrice statistică de colectare a datelor privind activitatea poliției pe linia combaterii infracțiunilor motivate de ură și o metodologie de implementare a acesteia în sistemul

---

¹⁴⁰ Decizia Prim-ministrului României nr. 138/05.07.2019, publicată în Monitorul Oficial nr.553 din 5 iulie 2019.

¹⁴¹ Guvernul României, Raportul anual cu privire la progresul înregistrat în implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023, p. 8.

¹⁴² Guvernul României, Raportul anual cu privire la progresul înregistrat în implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023.

¹⁴³ Guvernul României, Raportul anual cu privire la progresul înregistrat în implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023, pp. 17-20.

statistic național¹⁴⁴. Primul set de date ar trebui să fie colectat începând cu 01.01.2022. Poliția a răspuns că matricea statistică și metodologia de completare a matricei sunt documente interne și nu pot fi făcute publice sau partajate în scopul prezentului raport¹⁴⁵. Societatea civilă nu a fost consultată pentru elaborarea acestei matrice, nici măcar în privința definițiilor de identificare a grupurilor protejate. (Pentru mai multe informații, vezi Raportul privind metodele și procedurile de colectare a datelor.)

- Acțiunea 1.2.3 a fost parțial implementată. Agenția Națională pentru Romi cooperează cu Departamentul pentru Relații Interetnice în elaborarea metodologiei de identificare și raportare la nivelul Agenției a incidentelor online asociate xenofobiei, rasismului antirom¹⁴⁶ și discursului instigator la ură care vizează comunitatea romă. Până acum, Agenția Națională pentru Romi a elaborat o procedură internă de monitorizare a presei online care va servi drept bază pentru stabilirea liniilor principale ale metodologiei¹⁴⁷.
- Acțiunea 1.3.1 privind evaluarea programelor de formare profesională a ofițerilor și agenților de poliție este abia la început și va continua în 2022-2023¹⁴⁸. Raportul anual de implementare a strategiei prezintă un tabel cu formările inițiale și continue avute în vedere în evaluare și propuneri de îmbunătățire sau continuare a acestora în anii următori¹⁴⁹.

Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027 a fost adoptată la 28 aprilie 2022¹⁵⁰. Strategia recunoaște că discriminarea și infracțiunile motivate de ură împotriva persoanelor aparținând minorității rome din România persistă și continuă să fie un obstacol pentru includerea lor, așa cum se menționează și în ultimele rapoarte ale Agenției pentru Drepturi Fundamentale. Strategia nu folosește termenul „antițigănist” – așa cum este recunoscut și aplicat de Cadrul european pentru strategiile privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor 2020 - 2030¹⁵¹, definiția de lucru a antițigănistului a IHRA¹⁵² și a Consiliului Europei¹⁵³ – ci folosește în schimb „atitudini antirome” sub definiția de „antițigănist” a coaliției Alliance against Antigypsyism. Această alegere este explicată în strategie ca fiind o recomandare a Agenției

---

¹⁴⁴ Guvernul României, Raportul anual cu privire la progresul înregistrat în implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023, pp. 22-23.

¹⁴⁵ Focus-group cu ofițeri de poliție, 14 septembrie 2022. Inspectoratul General al Poliției Române, răspuns nr. 2.667.588 din 17.10.2022.

¹⁴⁶ Strategia a eliminat termenul „anti-țigănist” (care este definit în lege) și folosește în schimb antiromi (vezi discuția mai jos în această secțiune).

¹⁴⁷ Guvernul României, Raportul cu privire la progresul înregistrat în implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023, pp.25-26.

¹⁴⁸ Guvernul României, Raportul cu privire la progresul înregistrat în implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023, pp.30-31.

¹⁴⁹ Guvernul României, Raportul anual cu privire la progresul înregistrat în implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023, pp. 30-31 și Anexa.

¹⁵⁰ Romania, Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027.

¹⁵¹ Comisia Europeană (2020), [EU Roma strategic framework for equality, inclusion and participation for 2020 – 2030](#).

¹⁵² Pentru definiția de lucru IHRA a antițigănistului, vezi [What is antigypsyism/anti-Roma discrimination? | IHRA \(holocaustremembrance.com\)](#).

¹⁵³ Pentru activitatea Consiliului Europei cu privire la antițigănist, vezi: [Antigypsyism / Discrimination - Roma and Travellers \(coe.int\)](#).

Naționale pentru Romi¹⁵⁴, pentru a evita termenul de „țigan” care este peiorativ¹⁵⁵. Cu toate acestea, Legea nr. 2/2021 privind unele măsuri de prevenire și combatere a antițigănistului se referă și folosește termenul antițigănist¹⁵⁶ așa cum este definit de Alliance against Antigypsyism. Aceasta constituie mai degrabă o diferență semantică, bazată pe contextul național, dat fiind faptul că definițiile din strategia națională și din lege sunt identice, dar poate și să sugereze rețineră de a asuma într-un document public existența antițigănistului ca fenomen.

Strategia se concentrează pe locuire, infrastructură, educație, ocupare și sănătate și stabilește un obiectiv orizontal: „îmbunătățirea cadrului legislativ și normativ existent în materia combaterii discriminării, a discursului și atitudinilor antirome generatoare de discurs incitator la ură sau infracțiuni motivate de ură”¹⁵⁷. Activitățile specifice legate de infracțiunile motivate de ură și discursul instigator la ură includ:

- monitorizarea aplicării prevederilor de drept penal care sancționează incitarea la ură și infracțiunile motivate la ură împotriva romilor și a discursului public care constă în incitarea la ură rasială;
- organizarea de campanii de conștientizare cu privire la pericolul discursului instigator la ură online;
- analiza jurisprudenței din punctul de vedere al disuasivității pedepselor aplicate¹⁵⁸;
- educația continuă a organelor de drept cu privire la înțelegerea fenomenului „antirom” și a funcționarilor publici și angajatorilor privind combaterea discriminării și atitudinilor „antirome”¹⁵⁹;
- încorporarea acestor principii în documentele și procedurile interne la nivelul angajatorilor publici și privați, precum și diseminarea bunelor practici ale angajaților în domeniul combaterii discriminării rasiale, multiple și intersecționale¹⁶⁰.

Rezultă că strategia se concentrează în principal pe discursul instigator la ură, în timp ce infracțiunile motivate de ură sunt abordate doar în activitățile de monitorizare și cele de formare ale organelor de drept. Ca și în cazul strategiei naționale privind antisemitismul, acesta este un alt exemplu că autoritățile nu fac suficient pentru a aborda în mod cuprinzător infracțiunile motivate de ură.

În sfârșit, provocările privind abordarea și combaterea eficientă a atitudinilor împotriva persoanelor LGBTI au fost discutate recent în cadrul unei mese rotunde pe tema infracțiunilor motivate de ură bazate pe orientare sexuală, identitate de gen, exprimare

---

¹⁵⁴ Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027, p.20.

¹⁵⁵ Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027, p.20.

¹⁵⁶ Legea nr. 2/2021 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului, articolul 2 (a).

¹⁵⁷ Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027.

¹⁵⁸ Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027, Anexa 6.

¹⁵⁹ Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027, Anexa 6.

¹⁶⁰ Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027, Anexa 6.

a genului și caracteristici sexuale (SOGIESC) în România¹⁶¹, iar o analiză tematică a Consiliului Europei privind punerea în aplicare a Recomandării CM/Rec(2010)5 a Comitetului de Miniștri adresată statelor membre ale Consiliului Europei referitoare la măsurile de combatere a discriminării pe motive de orientare sexuală sau identitate de gen¹⁶², se concentrează și pe infracțiunile motivate de ură și alte incidente motivate de ură împotriva persoanelor LGBTI din România.

În concluzie, în România nu există un cadru strategic holistic care să vizeze infracțiunile motivate de ură și să permită o abordare coordonată și cuprinzătoare de combatere a infracțiunilor motivate de ură împotriva tuturor grupurilor aflate în situații de risc. Strategiile existente privesc două grupuri expuse riscului – evrei și romi, nu includ alte comunități expuse infracțiunilor motivate de ură. De asemenea, măsurile din cele două strategii care se aplică în general infracțiunilor motivate de ură sunt limitate la colectarea de date, evaluarea formărilor profesioniștilor și campanii de conștientizare privind discursul instigator la ură online. Lipsa unui cadru holistic care să abordeze toate formele de infracțiuni motivate de ură și să includă toate comunitățile vizate duce la răspunsuri naționale fragmentare, fără participarea grupurilor expuse urii și discriminării.

1.6. Politici și măsuri de sprijin și protecție a victimelor infracțiunilor motivate de ură

Nu a fost adoptat un cadru de politici publice specifice sau măsuri speciale pentru a susține punerea în aplicare a legii naționale care transpune Directiva privind drepturile victimelor în domeniul asistenței pentru victimele infracțiunilor motivate de ură (vezi Secțiunea 1.2), nici ca parte a unei strategii holistice ce vizează asigurarea sprijinului și protecției victimelor infracțiunilor în general, nici special adaptate victimelor infracțiunilor motivate de ură. Mai mult, cele două strategii existente care se adresează grupurilor expuse riscului (adică Strategia națională pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură și Strategia de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome) nu se concentrează pe victime și nu prevăd nicio măsură specifică cu privire la victimele infracțiunilor motivate de ură sau orice alte aspecte relevante pentru Directiva privind drepturile victimelor.

Există unele inițiative guvernamentale care se concentrează asupra populației rome, altor persoane vulnerabile și pe accesul acestora la justiție, care ating indirect nevoile de sprijin și protecție ale victimelor infracțiunilor motivate de ură. Aceste inițiative se limitează la campanii de informare pentru publicul larg și de sensibilizare a profesioniștilor care lucrează cu victime ale infracțiunilor. Nu există acțiuni care vizează consolidarea capacității Serviciului pentru Sprijinirea Victimelor Infracțiunilor introdus în 2019 (vezi Secțiunea 1.2).

¹⁶¹ Vezi: [Roundtable on SOGIESC-based Hate Crime in Romania - Sexual Orientation and Gender Identity \(coe.int\)](https://www.coe.int/t/e/treaties/CM/Rec(2010)5/Rec(2010)5_Rev1.pdf).

¹⁶² [Recommendation CM/Rec\(2010\)5 of the Committee of Ministers to Council of Europe member states on measures to combat discrimination based on sexual orientation or gender identity](https://www.coe.int/t/e/treaties/CM/Rec(2010)5/Rec(2010)5_Rev1.pdf). [Recomandarea CM/Rec(2010)5 a Comitetului de Miniștri adresată statelor membre ale Consiliului Europei referitoare la măsurile de combatere a discriminării pe motive de orientare sexuală sau identitate de gen].

Cercetarea documentară a identificat o serie de evoluții în ceea ce privește îmbunătățirea accesului la justiție și a sprijinului acordat victimelor infracțiunilor, dar se pare că niciuna dintre acestea nu se adresează în mod țintit victimelor infracțiunilor motivate de ură.

În primul rând, Ministerul Justiției, prin Ordinul Ministrului Justiției 4463/C/03.11.2020¹⁶³, a constituit un Grup de Lucru privind victimele infracțiunilor. Acest grup de lucru intern este format din reprezentanți ai direcțiilor din Ministerul Justiției cu atribuții în problematica victimelor infracțiunilor. Pornind de la formatul intern, a luat contur un grup de lucru inter-instituțional, care a fost semi-formalizat printr-un schimb de adrese între Ministerul Justiției și instituțiile relevante. Astfel, la reuniunile Grupului de Lucru participă reprezentanți ai principalelor instituții cu atribuții în materia protecției victimelor, ai sectorului academic și ai societății civile. Ministerul Justiției nu a derulat proiecte care vizează infracțiunile motivate de ură și, în general, infracțiunile motivate de ură sau victimele infracțiunilor motivate de ură nu au fost abordate de grupul de lucru.¹⁶⁴ Până în prezent, Grupul de Lucru a avut 16 întâlniri, acoperind un domeniu larg – cu accent pe copiii victime ale infracțiunilor împotriva libertății și integrității sexuale. Grupul de Lucru a abordat subiecte precum cooperarea interinstituțională, formarea specialiștilor care intră în contact cu victimele, camere de audiere dedicate pentru o justiție prietenoasă cu copiii sau aspecte relevante ale medicinei legale.¹⁶⁵

În al doilea rând, Strategia de dezvoltare a sistemului judiciar 2022-2025 își stabilește ca unul dintre obiective dezvoltarea competențelor practice ale judecătorilor și procurorilor, inclusiv prin instruire privind metodele de audiere a victimelor infracțiunilor, cu un accent deosebit pe victimele infracțiunilor sexuale și asupra impactului traumei complexe.¹⁶⁶ Strategia nu vizează în mod specific victimele infracțiunilor motivate de ură, în ciuda necesității unei instruirii specifice și pentru audierea victimelor infracțiunilor motivate de ură.

În al treilea rând, Consiliul Superior al Magistraturii a raportat două proiecte pe care le derulează, care vizează îmbunătățirea nivelului de încredere în justiție și creșterea gradului de conștientizare a grupurilor vulnerabile în ceea ce privește drepturile lor. Cu toate acestea, victimele infracțiunilor motivate de ură nu au fost identificate ca victime vulnerabile în niciunul dintre aceste proiecte, iar grupurile expuse riscului de infracțiuni motivate de ură nu au fost abordate în mod special¹⁶⁷. Cele două proiecte sunt examinate mai jos.

- Consiliul Superior al Magistraturii derulează un proiect „TAE – Transparență, accesibilitate și educație juridică prin îmbunătățirea comunicării publice la nivelul justiției” începând din 2018. În 2019, Consiliul Superior al Magistraturii a publicat un pachet informativ ce conține informații cu accent pe drepturile grupurilor vulnerabile, inclusiv definiția vulnerabilității și a grupului vulnerabil (dar aceste definiții nu includ și nu se adresează victimelor infracțiunilor motivate de ură), condițiile legale de acces la asistență juridică, serviciile sociale oferite de administrația locală, măsurile antidiscriminare, protecția

¹⁶³ Ministerul Justiției, Ordinul nr.4463/C/03.11.2020, nepublicat.

¹⁶⁴ Ministerul Justiției, răspuns la cererea de informații, 11 iulie 2022.

¹⁶⁵ Informații furnizate de către promotorul proiectului, 22 decembrie 2022.

¹⁶⁶ Ministerul Justiției, *Strategia de dezvoltare a sistemului judiciar 2022-2025*, Acțiunea 3.2.1 pag. 45, aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 436 din 30 martie 2022, publicată în Monitorul Oficial nr. 322bis din 2 aprilie 2022.

¹⁶⁷ Consiliul Superior al Magistraturii, răspuns nr.8622/2022 din 19 iulie 2022.

împotriva violenței domestice și sprijin pentru victimele violenței domestice, drepturile persoanelor cu dizabilități, inclusiv relațiile de familie, sănătatea și securitatea socială.

- Pe 12 august 2022, a fost lansată o campanie media de difuzare a informațiilor la TV, radio și în aer liber, inclusiv un roll-up care va fi afișat la diferite instituții locale și naționale, cu privire la drepturile grupurilor vulnerabile¹⁶⁸. Nici această campanie nu a inclus mesaje sau activități care vizează grupurile expuse riscului de infracțiuni motivate de ură.
- În cadrul celui de-al doilea proiect „Îmbunătățirea accesului la justiție. O abordare integrată axată pe populația de romi și alte grupuri vulnerabile”, Consiliul Superior al Magistraturii va organiza 130 de sesiuni de formare pentru judecători, procurori și alți profesioniști din domeniul juridic și non-juridic privind accesul la justiție al grupurilor vulnerabile, până în februarie 2024. Un calendar detaliat al punerii în aplicare a acestei activități nu este disponibil în spațiul public¹⁶⁹. Printre aceste traininguri, Consiliul a evidențiat zece sesiuni privind executarea pedepselor penale, cu accent pe aspecte specifice legate de populația romă, inclusiv protecția împotriva torturii, drepturile persoanelor aflate în detenție, prevenirea discriminării, destinate judecătorilor care supraveghează respectarea drepturilor persoanelor aflate în detenție, personalului din penitenciare, inclusiv conducerii, psihologilor etc., și un ghid care acoperă aspectele menționate mai sus.
- Consiliul Superior al Magistraturii va organiza, de asemenea, 9 ateliere pentru 210 profesioniști din domeniul juridic, inclusiv pentru membrii diferitelor grupuri de lucru romi la nivel local, mediatori sanitari, mediatori școlari, reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale etc. Aceste ateliere au ca scop sensibilizarea cu privire la problemele întâmpinate de comunitățile de romi și alte grupuri vulnerabile și la creșterea capacității de diseminare a informațiilor despre mecanismele de asistență juridică disponibile pentru aceste grupuri. În plus, Consiliul Superior al Magistraturii va organiza două conferințe privind accesul la justiție al populației de etnie romă și al grupurilor vulnerabile, reunind 100 judecători, procurori, profesioniști din afara domeniului juridic, dintre cei care au participat la atelierele menționate mai sus; scopul acestor conferințe este de a oferi un spațiu de dezbatere între profesioniștii din justiție și cei din afara sistemului judiciar asupra legislației naționale și europene privind accesul la justiție al populației romi și al grupurilor vulnerabile, cu accent pe accesul efectiv la justiție și un proces echitabil, pe baza standardelor CEDO¹⁷⁰.

Judecătorii și procurorii participanți la focus-grupurile realizate în contextul acestei cercetări au declarat că serviciile de sprijin pe care ONG-urile care reprezintă victimele infracțiunilor motivate de ură le oferă victimelor sunt foarte valoroase. După cum a explicat un participant: „Deci, conform Legii 211/2004, victimele au dreptul să apeleze la serviciile de sprijin. În realitate, victimele sunt referite acestor servicii de sprijin. Știu că, în anii precedenți, Ministerul Public avea o serie de protocoale cu ONG-urile exact pentru a oferi aceste servicii de sprijin. În ultima vreme, nu am mai văzut astfel de referiri. Există poate și o anumită reticență din partea justiției în general de a aborda

¹⁶⁸ Consiliul Superior al Magistraturii, răspuns nr. 8622/2022 din 19 iulie 2022.

¹⁶⁹ Consiliul Superior al Magistraturii, [Descriere de proiect "Improving access to justice. An integrated approach focusing on Roma population and other vulnerable groups"](#).

¹⁷⁰ Consiliul Superior al Magistraturii, Răspuns nr. 8622/2022 din 19 iulie 2022.

aceste organizații neguvernamentale. Dar cred că există și o lipsă de finanțare a acestora. Din câte știu, unele dintre ele nu mai oferă servicii de sprijin tocmai pentru că nu mai primesc finanțare.”¹⁷¹

Reprezentanții organizațiilor neguvernamentale participante la focus-grupuri au subliniat, de asemenea, că procedurile penale durează mult și victimele au nevoie de sprijin pe termen lung, inclusiv asistență juridică, pe care serviciile sociale nu o oferă¹⁷². Ei au fost de acord că, atunci când organizațiile neguvernamentale care susțin un anumit grup și-au încetat sau și-au redus activitatea, numărul plângerilor penale privind infracțiunile motivate de ură care afectează acel grup a scăzut, deoarece nu mai este disponibilă asistența juridică gratuită (cazul organizațiilor neguvernamentale pentru apărarea drepturilor romilor a fost dat de exemplu): *„Colaborăm cu instituții publice pentru un proiect sau o modificare legislativă, dar ne bazăm unii pe alții [ONG-urile între ele] pentru că resursele sunt limitate. Din cauza lipsei de finanțare pentru ONG-urile care oferă reprezentare în instanță, numărul infracțiunilor motivate de ură împotriva romilor a scăzut, deoarece nu mai există un ONG care să preia plângerile. Statul nu finanțează ONG-urile pentru ca acestea să poată construi litigii strategice.”¹⁷³*

Pe lângă lipsa fondurilor publice pentru susținerea activității ONG-urilor în acest domeniu, o altă provocare relevantă de cercetare a fost lipsa cooperării oficiale între forțele de ordine și organizațiile neguvernamentale. Reprezentanții organelor de drept participanți la focus-grupuri s-au referit la practicile existente în domeniul violenței domestice, unde li se oferă o listă de servicii de asistență disponibile, cu date de contact, pe care o pot oferi victimelor care au nevoie de sprijin suplimentar și au propus instituirea unei cooperări similare și în cazul victimelor infracțiunilor motivate de ură¹⁷⁴. După cum spune unul dintre participanți: *„Poate că aici ar trebui depusă mai multă muncă pentru identificarea acestor servicii de sprijin și, eventual, încheierea de protocoale pentru a le permanentiza, fiindcă de multe ori această referire către serviciile de sprijin este lăsată în seama procurorului. Cu alte cuvinte, procurorul poate referi victima doar dacă știe de existența unui astfel de serviciu de sprijin.”¹⁷⁵*

1.7. Ofițeri și/sau unități de poliție și procurori specializați în infracțiuni motivate de ură

În 2021, în cadrul unui proiect finanțat prin Mecanismul Financiar SEE/Norvegia¹⁷⁶, Inspectoratul General al Poliției Române a înființat, în cadrul poliției naționale, o unitate specializată pentru investigarea plângerilor referitoare la infracțiunile motivate

---

¹⁷¹ Focus group cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022.

¹⁷² Focus-group cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, 18 august 2022.

¹⁷³ Focus-group cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, 18 august 2022.

¹⁷⁴ Focus-grup cu ofițeri de poliție, 14 septembrie 2022.

¹⁷⁵ Focus-grup cu ofițeri de poliție, 14 septembrie 2022.

¹⁷⁶ Pentru mai multe informații despre proiectul „Acțiune Integrată pentru combaterea infracțiunilor motivate de ură în special cele îndreptate împotriva comunităților roma și asigurarea unui standard înalt de calitate în serviciul polițienesc – PDP 3”, vezi: [Poliția Română - Proiecte \(politiaromana.ro\)](https://politiaromana.ro).

de ură, denumită Biroul de investigare a infracțiunilor motivate de ură (BIIMU)¹⁷⁷. BIIMU funcționează cu cinci ofițeri de poliție— patru cu funcții executive și un ofițer desemnat la comanda biroului. Pe lângă unitatea centrală, Poliția Română a desemnat, la nivelul fiecărui județ, un ofițer de poliție care lucrează în cadrul Serviciului Investigații Criminale (în total 51 de persoane) și este specializat în investigarea infracțiunilor motivate de ură.

Ofițerii BIIMU au fost implicați în elaborarea unui model de colectare a datelor statistice privind infracțiunile motivate de ură (pentru mai multe informații, vezi raportul Metode și proceduri de colectare a datelor) și fac parte din grupul de lucru intra- și interministerial pentru punerea în aplicare a Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferentă perioadei 2021-2023. De asemenea, sunt implicați în activitățile de punere în aplicare a Strategiei Guvernului României privind includerea cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027 și a Planului de acțiune al acesteia (vezi Secțiunea 1.4).

În plus, biroul BIIMU este însărcinat să coordoneze și să monitorizeze răspunsurile poliției în materie de infracțiuni motivate de ură, având și competența de a investiga infracțiunile motivate de ură referite la nivel local. La momentul redactării acestui raport, la nivelul BIIMU, sunt în cercetare 6 dosare penale¹⁷⁸. Un ofițer de poliție participant la focus-grupurile pentru acest raport a explicat relația dintre această unitate centrală și poliția de la nivel local: „Noi pregătim un ofițer de poliție la nivel de județ care apoi, la rândul său, trebuie să facă o formare suplimentară cu colegii pentru a duce informațiile la nivel local. Poliția de la nivel local poate cere o analiză asupra modus operandi și cazurile ajung într-o bază de date în care se pot observa asemănări între cazuri. Dacă există asemănări, atunci biroul central fie preia cazul, fie oferă sprijin în dosar.”¹⁷⁹

O altă activitate a unității centrale și a ofițerilor de poliție specializați care a fost pusă în practică pe parcursul anilor 2021 și 2022 a fost consolidarea capacităților noilor ofițeri prin activități de formare adaptate. (Pentru mai multe informații despre formări, vezi Secțiunea 3.1.)

Cercetarea a identificat, de asemenea, provocări și bariere care împiedică activitatea unității și a polițiștilor specializați. Una se referă la capacitatea ofițerilor de poliție specializați de a-și îndeplini rolul, întrucât aceștia nu sunt însărcinați să investigheze exclusiv infracțiunile motivate de ură, ci continuă să investigheze și alte infracțiuni. Atunci când nu există suficiente forțe de poliție disponibile, șeful poliției la nivel local le poate atribui și alte sarcini, de pildă în domeniul ordinii publice. Acest ultim aspect a fost considerat în cadrul focus-grupului cu ofițeri de poliție drept un obstacol pentru efectuarea cu promptitudine a cercetărilor penale¹⁸⁰. Mai important, poliția nu a putut indica procentul din norma de lucru a ofițerilor de poliție desemnați pentru investigarea infracțiunilor motivate de ură¹⁸¹.

¹⁷⁷ Ordinul Ministrului Afacerilor Interne I/1823/26.04.2021, în vigoare din 15.05.2021. Vezi Inspectoratul General al Poliției Române, Răspuns nr. 511.468/07.07.2022, punctul 43.

¹⁷⁸ Inspectoratul General al Poliției Române, Răspuns nr. 2.667.588 din 17.10.2022.

¹⁷⁹ Focus-grup cu ofițeri de poliție, 14 septembrie 2022.

¹⁸⁰ Focus-grup cu ofițeri de poliție, 14 septembrie 2022.

¹⁸¹ Inspectoratul General al Poliției Române, Răspuns nr. 511.468/07.07.2022, punctele 43, 46.

Mai mult, regulile și reglementările interne existente privind repartizarea unui caz nu permit automat ca plângerile privind infracțiunile motivate de ură să fie investigate de către polițistul de specialitate. Un polițist participant la focus-grup a subliniat că atribuirea este la latitudinea șefului unității de poliție, care ar trebui să informeze nivelul județean cu privire la primirea unei plângeri privind o infracțiune motivată de ură: „*Plângerea înregistrată la nivel local poate fi depusă la orice secție de poliție. Acesta va informa apoi nivelul județului unde există un polițist specializat. Toți ofițerii de poliție ar trebui să fie conștienți de faptul că există un ofițer dedicat crimelor motivate de ură la nivel de județ.*”¹⁸² Cu toate acestea, cercetarea a relevat că nu există o reglementare obligatorie care să impună o astfel de referință și nu există norme metodologice privind felul în care un caz poate fi preluat de BIIMU. Mai îngrijorător, judecătorii și procurorii consultați în cadrul focus-grupului au indicat că, uneori, plângerile referitoare la infracțiunile motivate de ură sunt înaintate pentru cercetare agenților de poliție de la departamentul de ordine publică, și nu poliției judiciare¹⁸³. Acest lucru se datorează faptului că infracțiunile motivate de ură sunt percepute ca infracțiuni mai puțin grave. Agenții de ordine publică sunt considerați ca fiind mai puțin competenți în materie de urmărire penală, explicație dată de magistrații și polițiștii participanți la focus-grupuri în privința răspunsului ineficient al poliției la infracțiunile motivate de ură¹⁸⁴.

Cercetarea nu a identificat niciun raport public sau evaluare a activității acestei structuri de poliție după un an de implementare și nicio referire la aceasta în raportul anual al Inspectoratului General al Poliției Române sau în raportul anual de punere în aplicare a Strategiei Naționale privind prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, pentru perioada 2021-2023. Mai mult, judecătorii și procurorii participanți la focus-grup nu erau la curent cu existența Biroului sau a rețelei de ofițeri de poliție specializați în infracțiuni motivate de ură¹⁸⁵.

Neajunsurile prezentate mai sus trebuie remediate pentru a ne asigura că unitatea centrală și rețeaua de polițiști specializați este sustenabilă și garantează că plângerile privind infracțiunile motivate de ură raportate la nivel local sunt investigate de ofițeri de poliție special instruiți în acest scop și care se coordonează cu BIIMU. Mai mult, la momentul redactării acestui raport este încă neclar dacă polițiștii specializați în infracțiuni motivate de ură lucrează ca parte a unei structuri dedicate care va continua să existe și să funcționeze după încheierea proiectului.

---

¹⁸² Focus-grup cu ofițeri de poliție, 14 septembrie 2022

¹⁸³ Focus grup cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022.

¹⁸⁴ Focus grup cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022.

¹⁸⁵ Focus grup cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022.

2. Îndrumări și recomandări pentru poliție, procurori și judecători

2.1. Îndrumări și recomandări pentru prevenirea și combaterea infracțiunilor motivate de ură

2.1.1. Poliție

Nu există îndrumări sau instrucțiuni specifice privind combaterea infracțiunilor motivate de ură pentru poliția română, aspect care a fost criticat atât de ECRI, cât și de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei (vezi Secțiunea 1.1, Tabelul 1). Acestea fiind spuse, există instrumente pertinente adresate altor grupuri relevante (de exemplu, procurorii) și unele elemente care abordează infracțiunile motivate de ură incluse în instrucțiuni sau ghiduri orientative mai ample pentru poliție.

Metodologia de cercetare a infracțiunilor motivate de ură sprijină procurorii în propria activitate de cercetare și în supravegherea cercetărilor efectuate de poliție¹⁸⁶. În acest sens, ea ar putea fi utilizată la cursurile de instruire ale poliției privind infracțiunile motivate de ură (vezi mai multe informații despre această metodologie mai jos la Secțiunea 2.1.2).

„Ghidul polițistului de investigații criminale”¹⁸⁷ a fost editat în 2019 pentru a include mai mulți indicatori de prejudecată în circumstanța agravantă prevăzută la art.77 lit.(h) din Codul penal:

- a. referințe despre victimă: este o persoană care aparține unei comunități protejate;
- b. referințe despre presupusul autor: modul de acțiune este cunoscut de autorități ca fiind specific grupurilor care comit infracțiuni cu un motiv discriminatoriu, presupusul autor a fost implicat în astfel de incidente sau este membru al unui grup care promovează ura,extrema dreaptă, etc.;
- c. circumstanțe legate de comportamentul presupusului făptuitor: anumite cuvinte rostite la locul faptei, comentarii, gesturi, semne, simboluri, graffiti sau desene la locul faptei;
- d. circumstanțe legate de ținta infracțiunii: fapta a avut loc în cimitire sau alte spații comune de întâlnire pentru persoane aparținând unor grupuri minoritare;
- e. circumstanțe legate de locul sau momentul săvârșirii faptei: coincide cu o sărbătoare sau o dată relevantă pentru identitatea/caracteristica protejată a victimei sau a fost săvârșită într-un loc care este general cunoscut sau perceput ca zonă aparținând sau frecventat de un anumit grup minoritar;
- f. victima sau martorii au perceput fapta ca fiind motivată de prejudecată;
- g. absența unei motivații (chiar aparente).”

¹⁸⁶ Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Ordinul 184/2020 pentru aprobarea Metodologiei de investigare a infracțiunilor motivate de ură.

¹⁸⁷ Inspectoratul General al Poliției Române, Serviciul Investigații Criminale, „Ghidul polițistului de investigații criminale”, 2019, nepublicat.

Discuțiile din cadrul focus-grupurilor indică faptul că ofițerii de poliție nu cunosc lista de indicatori de prejudecată care face parte acum din Ghidul polițistului de investigații criminale.¹⁸⁸

Un alt instrument relevant este matricea statistică și metodologia de colectare a datelor adoptate de Inspectoratul General al Poliției Române în mai 2022 (vezi mai sus Secțiunea 1.4). Conform informațiilor furnizate în cadrul acestei cercetări, metodologia conține mai mulți indicatori de prejudecată, printre care:

- victima infracțiunii care este cunoscută sau poate fi identificată ca persoană care aparține unui grup vulnerabil (romi, homosexuali, persoane fără adăpost etc.);
- presupusul făptuitor este membru al organizațiilor extremiste, are tatuaje care indică idei extremiste, este cunoscut că face afirmații jignitoare cu privire la grupul căruia îi aparține victima sau face astfel de afirmații în cursul urmăririi penale;
- în analiza aspectului subiectiv al infracțiunii, anchetatorii constată că făptuitorul nu are o atitudine psihologică negativă față de victima concretă, ci față de comunitatea sau grupul din care face parte victima; motivul infracțiunii nu este unul dintre motivele clasice (beneficii materiale, gelozie etc.); motivul poate viza răspândirea fricii sau alungarea comunității; sau există intenție directă;
- în analiza aspectului obiectiv al infracțiunii există împrejurări precum legătura cu un eveniment (paradă gay, festivitate națională sau religioasă) sau cu un loc (cimitirul unei confesiuni religioase), cu declarațiile făcute în timpul săvârșirii infracțiunii, cu modus operandi (de exemplu, trasarea zvasticii pe un mormânt evreiesc)¹⁸⁹.

Trebuie remarcat că în lista indicatorilor de prejudecată din matricea de mai sus nu este prevăzută percepția victimei sau a martorilor că motivul infracțiunii a fost discriminarea pe baza unui criteriu protejat. Acest lucru nu corespunde recomandărilor ECRI conform cărora un indicator cheie de prejudecată este chiar percepția victimelor sau a martorilor¹⁹⁰.

Metodologia include mai multe definiții legate de criterii și grupuri:

- **Antisemitismul** este definit ca „*percepția referitoare la evrei exprimată ca ură împotriva acestora, cât și manifestările verbale sau fizice, motivate de ură împotriva evreilor, îndreptate împotriva evreilor sau ne-evreilor ori a proprietăților acestora, împotriva instituțiilor comunităților evreiești sau lăcașurilor lor de cult*”. Definiția este prevăzută în Legea nr. 157/2018 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului¹⁹¹.
- **Anti-romi și Sinti/antițigănist** se referă „*atât la percepția referitoare la romi exprimată ca ură împotriva acestora, cât și manifestările verbale sau fizice,*

¹⁸⁸ Focus grup cu ofițeri de poliție, 14 septembrie 2022..

¹⁸⁹ Inspectoratul General al Poliției Române, răspuns nr.2.667.588 din 17.10.2022

¹⁹⁰ Recomandarea nr. 11 de politică generală a ECRI recomandă ca organelle de drept să înregistreze incidentele rasiste, care sunt definite ca „orice incident pe care victim sau orice altă persoană îl consideră rasist”. Recomandarea de politică generală ECRI nr. 11 privind combaterea rasismului și discriminarea rasială în activitățile poliției, p. 5, disponibilă la [CRI\(2007\)39 \(coe.int\)](https://www.coe.int/t/e/treaties/2007/39/39_coe_int.asp); vezi și: FRA (2018), Hate crime recording and data collection practice across the EU [Practica de înregistrare a infracțiunilor motivate de ură și de colectare a datelor în UE]

¹⁹¹ Legea nr. 157/2018 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, articolul 2 (a).

motivate de ură împotriva romilor, îndreptate împotriva romilor ori a proprietăților acestora, împotriva instituțiilor/ONG-urilor, liderilor comunităților rome sau lăcașurilor lor de cult, tradițiilor și limbii romani". Definiția este prevăzută în Legea nr. 2/2021 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului¹⁹².

- **Persoanele cu dizabilități** sunt „acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți”, reflectând Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (UN CRPD).
- **Naționalitatea** reprezintă apartenența unei persoane la o anumită comunitate umană caracterizată prin unitatea de teritoriu, conștiința identității istorice și culturale și, în general, prin unitatea de limbă și religie.
- **Etnia** reprezintă totalitatea oamenilor care vorbesc aceeași limbă, cu trăsături comune de civilizație și cultură.
- **Religia** este definită ca ansamblul de idei, sentimente și acțiuni împărtășite de un grup și care oferă membrilor săi un obiect de cult, un cod de comportament, un cadru de referință pentru a intra în relația cu grupul și universul, confesiunea, credința.
- **Genul** se referă la rolurile, comportamente, activitățile și atributele pe care o societate le consideră caracteristice bărbaților și femeilor.
- **Orientarea sexuală** este un element al identității unei persoane care include atracția sexuală și emoțională a acelei persoane față de o altă persoană¹⁹³.

Definiția genului nu indică persoanele transgender, adesea victime ale infracțiunilor motivate de ură și persoanele intersex. Definiția orientării sexuale nu detaliază categoriile de orientări sexuale expuse în mod predominant infracțiunilor motivate de ură – lesbiene, gay, bisexuali – comparativ cu heterosexuali.

Inspectoratul General al Poliției Române a precizat că în prezent își întemeiază cercetarea penală a infracțiunilor motivate de ură pe prevederile generale ale Codului de procedură penală, precum și pe metodologia de cercetare a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție din 2020 (vezi Secțiunea 2.1.2.)¹⁹⁴. După cum a confirmat un participant la focus-grupul cu magistrați, metodologia nu a fost adoptată de Inspectoratul General al Poliției Române: „*Această fractură între metodologia procurorilor și cea a poliției nu duce la rezultate bune.[...] dacă această metodologie nu este diseminată polițiștilor, atunci este în zadar. Polițiștii sunt primii care ridică telefonul. Este adevărat că vorbim de ministere diferite, dar nu este normal să existe această dezbinare.*”¹⁹⁵ În temeiul articolelor 55-56 din Codul de procedură penală, metodologia poate fi aplicată de către poliția judiciară¹⁹⁶ care cercetează infracțiunile motivate de ură sub supravegherea procurorului¹⁹⁷. Nu au fost furnizate informații cu

¹⁹² Legea nr. 2/2021 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului, articolul 2(a).

¹⁹³ Inspectoratul General al Poliției Române, răspuns nr.2.667.588 din 17.10.2022

¹⁹⁴ Inspectoratul General al Poliției Române, răspuns nr.511.468/07.07.2022, punctul 49.

¹⁹⁵ Focus-grup cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022.

¹⁹⁶ [Poliția judiciară](#) este formată din ofițeri de poliție care sunt mandatați să efectueze acte de cercetare penală pentru toate infracțiunile, cu excepția celor care sunt atribuite în mod special procurorilor. Ofițerii de poliție judiciară desfășoară activități de urmărire penală sub supravegherea procurorilor.

¹⁹⁷ Inspectoratul General al Poliției Române, răspuns nr.2.667.588 din 17.10.2022

privire la planuri pentru adoptarea acestei metodologii la nivelul Ministerului Afacerilor Interne.

Focus-grupurile cu ofițeri de poliție au relevat că unii dintre aceștia percep infracțiunile motivate de ură ca infracțiuni mai puțin grave, în comparație cu omuciderea, infracțiunile informatice etc. Întrucât prioritizarea cazurilor se bazează pe gravitatea potențialei pedepse prevăzute de Codul penal, acest fapt ar putea duce la situații în care cazurilor de infracțiuni motivate de ură să li se acorde mai puțină atenție și prioritate. Așa cum a subliniat un participant la focus-grupuri: „În discuțiile informale din timpul cursurilor, auzim adesea de la procurori și ofițeri de poliție că au infracțiuni mai grave de investigat decât infracțiunile motivate de ură.”¹⁹⁸ Sau, așa cum a subliniat un reprezentant al organizațiilor care acordă asistență victimelor: „Dacă victima infracțiunii motivate de ură vine la poliție și poate spune motivul pentru care a fost agresată, polițistul [tot] nu va trata plângerea ca atare. Și nici nu va cerceta mai departe o potențială circumstanță agravantă”, considerând că respectivul caz nu este important, nu este ceva ce necesită o investigație mai aprofundată, rezultatul fiind o recunoaștere redusă sau chiar nerecunoașterea abuzurilor suferite de victimă¹⁹⁹.

În plus, participanții la focus-grup au scos în evidență lipsa resurselor umane, ceea ce are drept consecință creșterea volumului de muncă al ofițerilor și poate duce la investigații lente și ineficiente și un răspuns inadecvat al poliției la infracțiunile motivate de ură²⁰⁰.

În concluzie, diverși indicatori de prejudecată fac parte din metodologia de anchetă și de colectare a datelor statistice de către poliție și din metodologia pentru procurori, inclusiv poliția judiciară. Totodată, aceste documente nu au fost adoptate la nivelul conducerii poliției, în mod precis în scopul realizării anchetei de către poliție. O astfel de recunoaștere la nivel înalt ar transmite un mesaj puternic la nivelul întregii instituții că polițiștii au obligația pozitivă de a investiga motivația bazată pe prejudecăți într-un caz și de a colecta temeinic toate probele pentru a dovedi această motivație.

2.1.2. Procurori

La nivelul procurorilor există tentative specifice de a asigura ghiduri de investigare a infracțiunilor motivate de ură. Cercetarea a dovedit angajamentul de a îmbunătăți intervenția procurorilor în acest domeniu, așa cum e ilustrat și de analizele tematice cu privire la discursul instigator la ură efectuate periodic de către Ministerul Public.

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a adoptat Ordinul nr. 184/2020 pentru aprobarea Metodologiei de investigare a infracțiunilor motivate de ură destinată utilizării de către procurori în anchetele proprii și în supravegherea anchetei desfășurate de poliție²⁰¹. Metodologia nu este publică și este disponibilă numai la cerere adresată Ministerului Public. Mai important, nici măcar procurorii participanți la focus-grup nu erau familiarizați cu această metodologie: „Nu există o bază de date cu

¹⁹⁸ Focus-grup cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, 18 august 2022.

¹⁹⁹ Focus-grup cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, 18 august 2022.

²⁰⁰ Focus group cu ofițeri de poliție, 14 septembrie 2022.

²⁰¹ Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Ordin nr. 184/2020 pentru aprobarea Metodologiei de investigare a infracțiunilor motivate de ură. Documentul nu este public.

*toate directivele Parchetului General și toate materialele pregătite, inclusiv ordinele interne. Materialele sunt trimise prin fax la parchete sau trimise prin e-mail, dar parchetele nu au biblioteci unde să poată fi păstrate pentru consultare de către toți procurorii. Procurorii află despre aceste materiale de la colegii lor dacă întreabă și dacă reușesc să găsească un coleg interesat de subiect. Lipsesc ședințe de informare cu întreaga unitate de urmărire penală.*²⁰²

În nota explicativă, Ordinul nr. 184/2020 prevede că infracțiunile motivate de ură sunt diferite de infracțiunile obișnuite, deoarece transmit un mesaj de intoleranță față de victimă și comunitatea sau grupul din care face parte victima, iar impactul asupra acesteia este adesea traumatizant din punct de vedere psihologic. Ordinul stabilește că conduita procurorilor trebuie să țină cont de aceste particularități pentru a evita discriminarea sau victimizarea secundară. Expunerea de motive abordează, de asemenea, problema subraportării, importanța construirii încrederii în reprezentanții forțelor de ordine și asigurarea dreptului la nediscriminare pentru martori și comunitatea afectată de infracțiunile motivate de ură, împreună cu o anchetă eficientă. Expunerea de motive introduce prejudecata ca motiv pentru comiterea infracțiunilor motivate de ură și subliniază rolul procurorilor în dovedirea prejudiciilor, prin utilizarea unor indicatori de prejudecată care ar trebui verificați și de către poliție.

Metodologia este aplicabilă în cazul Abuzului în serviciu prin limitarea drepturilor (articolul 297 (2) din Codul penal), Incitării la ură, violență sau discriminare (articolul 369 din Codul penal), al infracțiunilor legate de folosirea simbolurilor fasciste, prevăzute de OUG nr. 31/2002 și al oricăror alte infracțiuni săvârșite în circumstanța agravantă prevăzută de articolul 77 lit.(h) din Codul penal (când motivul a fost discriminarea victimei pe un criteriu protejat). Metodologia conține prevederi privind procedura de urmat în legătură cu victima infracțiunii motivate de ură, inclusiv referirea acesteia către serviciile de asistență pentru victime, asigurarea confidențialității în timpul investigațiilor și menținerea comunicării cu victima și accesul la informații despre derularea investigațiilor. Aceasta oferă un set specific de pași în relația cu victima violenței fizice. Metodologia conține și îndrumări practice privind strângerea de probe legate de mobilul infracțiunii, precum și indicația ca procurorul să refere cazul altor autorități competente, printre care Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, atunci când nu a fost stabilită răspunderea penală.

Până în prezent, nu există nicio evaluare a modului în care acest instrument este aplicat în practică și dacă numărul cazurilor soluționate ca urmare a folosirii lui a crescut.

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a efectuat o analiză tematică a cercetărilor penale desfășurate în perioada 2017-2020 privind infracțiunea de incitare la ură sau discriminare (articolul 369 din Codul penal) și a prevederilor specifice ale Ordonanței de urgență nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasiste sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității

---

²⁰²Focus-grup cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022.

și de crime de război²⁰³. Concluziile arată că există deficiențe în colectarea datelor cu privire la cazurile de infracțiuni motivate de ură, adică există multe plângeri cu privire la incidente motivate de ură care nu ating gradul de gravitate al unei infracțiuni și mai degrabă ar trebui tratate în cadrul mandatului poliției de menținere a ordinii publice; doar 5% dintre sesizările referitoare la articolul 369 din Codul penal sunt confirmate, față de 33% dintre plângerile privind Ordonanța de Urgență nr. 31/2002; discursul instigator la ură în mass-media nu este niciodată pus sub acuzare; într-un număr limitat de cazuri urmărirea penală a fost efectuată de către agenți de poliție de ordine publică în locul poliției judiciare; cazurile de incitare la ură sunt, în general, tratate cu clemență deoarece instanțele renunță la pedeapsă sau procurorii renunță la urmărirea penală. Raportul de analiză recomandă următoarele măsuri:

- introducerea unor indicatori privind investigarea infracțiunilor motivate de ură în programul semestrial de activități al fiecărui parchet;
- introducerea temelor privind discursul instigator la ură din perspectiva libertății de exprimare și a utilizării internetului în programul de formare profesională continuă a procurorilor;
- discutarea la nivelul fiecărui parchet a rezultatelor acestei analize și a prevederilor hotărârilor Înaltei Curți de Casație și Justiție privind înregistrarea unui dosar penal.

O altă analiză, axată pe anul 2021, este în curs de finalizare.

2.1.3. Judecători

Nu există recomandări cu privire la infracțiunile motivate de ură la nivelul judecătorilor. Ministerul Justiției a indicat că judecătorii își desfășoară activitatea în domeniul aplicării legii în cazul infracțiunilor motivate de ură conform prevederilor generale ale Codului penal, Codului de procedură penală și ale Legii nr. 303/2002 privind statutul judecătorilor și procurorilor (legea în vigoare la momentul documentării prezentei analize)²⁰⁴.

2.2. Ghiduri pentru sprijinirea și protecția victimelor infracțiunilor motivate de ură

Elaborarea unor ghiduri naționale poate fi importantă în transpunerea obligațiilor în pași practici pentru organele de drept și toți ceilalți profesioniști care oferă servicii de asistență victimelor infracțiunilor motivate de ură. Potrivit unui participant la focus-grupul cu judecători și procurori: „[...] *Avem nevoie și de îndrumare în abordarea victimei, mai ales dacă este o problemă sensibilă pentru societatea românească. Nu știi cum să li te adresezi, cum să nu le jignești mai mult decât a făcut-o poate altcineva.*”²⁰⁵

²⁰³ Consiliul Superior al Magistraturii, Inspekția Judiciară, [Raport privind analiza cazurilor de infracțiuni prevăzute de articolul 369 din Codul penal și a infracțiunilor stipulate de Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 31/2000](#), amendată de Legea 157/2018, 14.05.2021.

²⁰⁴ Ministerul Justiției, răspuns prin e-mail din 15 iulie 2022, punctul 5.

²⁰⁵ Focus-grup cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022.

Metodologia de evaluare și intervenție multidisciplinară și interinstituțională în acordarea serviciilor de sprijin și protecție pentru victimele infracțiunilor, publicată în anul 2021²⁰⁶ (vezi Secțiunea 1.2) abordează aspecte legate de suportul și protecția victimelor în general (identificare, referire, evaluare, furnizare de servicii, monitorizare), însă nu conține prevederi specifice privind victimele infracțiunilor motivate de ură și nu există îndrumări care să vizeze în mod specific victimele infracțiunilor motivate de ură. Există totodată standarde de calitate, publicate tot în anul 2021, care reglementează funcționarea serviciului de protecție a victimelor, vizând următoarele dimensiuni: conștientizare, accesarea serviciului, evaluarea nevoilor persoanei identificate ca victimă, acordarea serviciilor de sprijin și protecție, formarea personalului²⁰⁷.

Strategia de dezvoltare a sistemului judiciar 2022-2025²⁰⁸ (vezi Secțiunea 1.5) stabilește obiectivul instruirii judecătorilor și procurorilor cu privire la metodele de audiere a victimelor infracțiunilor, cu un accent deosebit pe victimele infracțiunilor sexuale, dar nu acordă o atenție specială victimelor infracțiunilor motivate de ură. După cum a subliniat un participant la focus-grupul cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale: *„Există o lipsă de înțelegere a conceptului de infracțiune motivată de ură, care dovedește mai degrabă o lipsă de înțelegere reală a vulnerabilităților. Cercetarea efectuată de Consiliul Superior al Magistraturii în 2014 a evidențiat faptul că magistrații și avocații nu au considerat că persoanele aparținând grupurilor minoritare prezintă anumite vulnerabilități. Jumătate dintre magistrați au declarat [pentru acel sondaj din 2014] că romii nu constituie un grup vulnerabil.”*²⁰⁹

Pentru a crește gradul de conștientizare din partea judecătorilor cu privire la vulnerabilități și infracțiunile motivate de ură, participanții la focus-grup au sugerat susținerea unor formări bazate pe dovezi și nevoi. Concret, ar putea fi repetat sondajul realizat în anul 2014 de Consiliul Superior al Magistraturii, sondaj care dezvăluie atitudini și percepții ale magistraților și care ar trebui repetat în mod periodic și folosit pentru analiza nevoilor de formare. Autoritățile ar trebui, de asemenea, să elaboreze și să adopte ghiduri naționale privind drepturile victimelor infracțiunilor motivate de ură, care ar putea să fie diseminate și explicate în timpul unor astfel de instruirii.

Un instrument propus în cadrul focus-grupului cu organizațiile neguvernamentale pentru a aborda eșecul organelor de drept în identificarea infracțiunilor motivate de ură a fost realizarea unei liste de verificare ce urmează a fi completată la primirea unei plângeri: *„Ar putea fi o listă de verificare care ar trebui completată atunci când se primește o plângere. [...] Având în vedere că nu ei pot evalua vulnerabilități, ar trebui să existe o procedură care, în funcție de infracțiune, să fie raportată la nivelul central unde se centralizează problemele.”*²¹⁰

---

²⁰⁶ Metodologie din 12.02.2021 de evaluare și intervenție multidisciplinară și interinstituțională în acordarea serviciilor de sprijin și protecție pentru victimele infracțiunilor.

²⁰⁷ ORDIN nr. 256/2.017/C/2021 pentru aprobarea standardelor minime de calitate în baza cărora se acordă licența de funcționare a serviciului pentru sprijinirea victimelor infracțiunilor), publicat în Monitorul Oficial nr. 587 din 11.06.2021.

²⁰⁸ Strategia de dezvoltare a sistemului judiciar 2022-2025.

²⁰⁹ Focus-grup cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, 18 august 2022.

²¹⁰ Focus-grup cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, 18 august 2022.

3. Educația profesională și pregătirea inițială și continuă a ofițerilor de poliție, procurorilor și judecătorilor

În prezent, nu există cercetări asupra nivelului de înțelegere și cunoaștere a definiției legale a infracțiunilor motivate de ură și a reglementărilor aplicabile în domeniu de către polițiști, procurori și judecători. De asemenea, nu există un sondaj recent în rândul acestor profesioniști cu privire la nivelul de prejudecată și atitudinile lor discriminatorii față de criteriile protejate prevăzute în legislația privind infracțiunile motivate de ură.

Documentarea realizată pentru acest raport a relevat și faptul că, în unele cazuri (precum cele analizate de CEDO, vezi Secțiunea 1.3.2), propriile prejudecăți ale organelor de drept ar putea juca un rol în lipsa punerii efective în practică a legislației actuale privind infracțiunile motivate de ură. După cum spune unul dintre participanții la focus-grupul cu reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale: „[...] În domeniul infracțiunilor motivate de ură există principii, interpretări și standarde, dar nu sunt înțelese și transpuse. O posibilă cauză este că procurorii și ofițerii de poliție au propriile prejudecăți care îi determină să stea departe de interpretările și principiile corecte.”²¹¹ Un alt participant a subliniat: „Este necesar să se creeze o oglindă a sistemului care să implice evaluarea periodică (prin sondaje, interviuri) a prejudecăților și stereotipurilor în rândul judecătorilor, procurorilor și polițiștilor și publicarea periodică a datelor colectate (cu indicatori comuni). Acest lucru ar asigura creșterea nivelului de încredere în sistemul de justiție tocmai prin responsabilizarea acestuia.”²¹²

Foarte puținele cazuri de infracțiuni motivate de ură soluționate de la adoptarea prevederilor legale în domeniu sunt un indiciu că nivelul de cunoaștere și de înțelegere este limitat. Magistrații participanți la focus-grupul realizat în pregătirea acestui raport au subliniat că: „Infracțiunile motivate de ură sunt încă un subiect necunoscut, puțin sau deloc cunoscut în România. E o realitate care nu poate fi negată. Însă ar trebui să și creștem, să știm mai multe pentru a nu minimaliza problema. Este nevoie de educație pentru tinerele generații care nu mai cunosc semnificația anumitor simboluri. Ar trebui să învețe la școală.”²¹³

Nu există reglementări care să oblige polițiștii și magistrații să urmeze cursuri de formare, în special privind infracțiunile motivate de ură înainte de a lucra în astfel de dosare. Inițiativele existente au rezultat din cooperarea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării și, în unele cazuri, a organizațiilor societății civile, cu autoritățile naționale care se ocupă de formarea polițiștilor, a judecătorilor și procurorilor. Acestea au fost cursuri despre discriminare și infracțiuni motivate de ură în general și, în unele cazuri, s-au concentrat pe infracțiunile motivate de ură rasială împotriva comunității de romi. În contextul executării hotărârii CEDO în cauza *M.C. și A.C.*, citată mai sus, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a apreciat astfel de „sinergii promițătoare cu societatea civilă, instituția națională de egalitate și cu unitățile

²¹¹ Focus-grup cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, 18 august 2022.

²¹² Focus-grup cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, 18 august 2022.

²¹³ Focus-grup cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022.

specializate ale Consiliului Europei, în special în domeniul consolidării capacităților.”²¹⁴ Numai că acestea au fost cursuri de formare continuă, la scară mică, care nu acoperă mai mult de câteva sute de profesioniști pe an, iar lectorii au provenit exclusiv de la instituția națională de egalitate și din cadrul organizațiilor neguvernamentale. Un participant la focus-grupul pentru judecători și procurori a descris eforturile de formare ca fiind limitate în comparație cu nevoia extinsă de instruire: „Cred că există o conștientizare a nevoii de formare în acest domeniu, pentru că generația mea, de exemplu, la Institutul Național al Magistraturii am avut un modul, un curs de 2-3 ore, susținut de o persoană din cadrul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării pe tema discriminării. Cumva, se încearcă oarecare formare în acest domeniu. Dar nu cred că este suficient, pentru că, în fond, nu a fost decât o introducere, o privire de ansamblu asupra problemelor care pot exista în acest domeniu.”²¹⁵ Un alt participant a subliniat că autorii manualelor de drept penal s-ar putea să nu aibă experiență și cunoștințe cu privire la infracțiunile motivate de ură și de aceea tema nu este abordată în tratatele de drept: „Probabil cei care scriu aceste tratate (de drept penal) suferă de aceeași necunoaștere ca și noi, așa că e firesc să nu începi să vii cu opinii științifice despre lucruri pe care nu le știi. Adică, putem aprecia această abținere.”²¹⁶

Aceste concluzii atrag după sine măsuri specifice pentru dezvoltarea și asigurarea formării sistematice a profesioniștilor din justiția penală cu privire la infracțiunile motivate de ură, concentrându-se pe consolidarea cunoștințelor și a înțelegerii impactului infracțiunilor motivate de ură asupra comunităților și pe potențiala escaladare a incidentelor motivate de ură. Cursurile de formare trebuie să acopere un număr semnificativ de reprezentanți ai poliției, procurori și judecători și să fie integrate în mecanismul de formare profesională continuă într-o manieră corelată. În plus, materialele de instruire ar trebui să se bazeze pe o analiză a nevoilor și să țină cont de jurisprudența CEDO și de resursele existente deja dezvoltate de Consiliul Europei, Agenția pentru Drepturi Fundamentale, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa. Ele ar trebui să fie evaluate și ajustate în mod regulat pentru a răspunde problemelor care apar.

În pofida faptului că există servicii/compartimente specializate înființate la nivelul DGASPC, nu există informații publice agregate cu privire la formarea de care beneficiază personalul acestora. În absența formării, personalul desemnat să ofere protecție și suport victimelor nu poate înțelege pe deplin implicațiile legale, psihologice și sociale ale infracțiunilor motivate de ură.

3.1. Poliție

Ministerul Afacerilor Interne a raportat mai multe programe educaționale relevante care vizează combaterea discriminării și abordează, totodată, probleme legate de infracțiunile motivate de ură. Programele de formare inițială sunt obligatorii, iar programele de formare continuă sunt opționale. De pildă, în colaborare cu Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, ministerul a publicat un ghid practic pentru polițiști intitulat „Fără discriminare”, menit să susțină formarea continuă a polițiștilor în domeniul antidiscriminării și al prevenirii infracțiunilor motivate de ură. Ghidul a fost

---

²¹⁴ Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, [1419th meeting](#) (30 November – 02 December 2021), CM/Notes/1419/H46-27.

²¹⁵ Focus-grup cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022.

²¹⁶ Focus-grup cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022.

pus la dispoziția polițiștilor prin intermediul paginii de intranet a poliției.²¹⁷ De asemenea, programele de educație continuă la nivelul unităților de investigații criminale ale poliției de la nivel local abordează două teme relevante pentru infracțiunile motivate de ură: 1. Utilizarea surselor deschise pentru investigarea infracțiunilor motivate de ură și 2. Tehnici de audiere a victimelor infracțiunilor motivate de ură.²¹⁸

În ceea ce privește formarea inițială, ministerul a raportat că în școlile de agenți de poliție de la Câmpina și Cluj-Napoca se studiază drepturile omului, prevenirea conflictelor interetnice, interculturale și religioase, tehnicile de mediere a conflictelor interetnice, precum și atitudinile și comportamentele pentru prevenirea discriminării și a infracțiunilor motivate de ură. Institutul de Studii pentru Ordine Publică a invitat reprezentanți ai Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării și ai organizațiilor neguvernamentale care lucrează cu victime ale infracțiunilor motivate de ură sau ale discriminării să susțină prelegeri despre nediscriminare și infracțiunile motivate de ură în fața personalului recrutat din surse externe care studiază pentru a deveni agenți de poliție.²¹⁹

Recent, au existat mai multe inițiative de formare cu parteneri internaționali.

În martie 2021, cu sprijinul Unității Orientare Sexuală și Identitate de Gen a Consiliului Europei (SOGI), Biroul pentru investigarea infracțiunilor motivate de ură (BIIMU) și ofițerii locali de poliție specializați (vezi Secțiunea 1.6) au urmat cursuri de formare referitoare la reacția și intervenția eficientă a poliției în cazul infracțiunilor motivate de ură împotriva comunității LGBTI.²²⁰ Aceasta este o bună practică care a fost salutăată de Comitetul de Miniștri în procedurile de executare a hotărârii CEDO în cauza *M.C. și A.C. contra Românie*²²¹.

În contextul proiectului finanțat prin Mecanismul Financiar SEE/Norvegia „Acțiune integrată pentru combaterea infracțiunilor motivate de ură, în special cele îndreptate împotriva comunităților roma și asigurarea unui standard înalt de calitate în serviciul polițienesc – PDP3”, Inspectoratul General al Poliției Române a organizat sesiuni de instruire online, însumând 44 de ore, pentru unitatea BIIMU și cei 51 de polițiști specializați de la nivel local. Instruirile s-au desfășurat în cooperare cu Poliția Națională Norvegiană – Poliția Districtului Oslo și experți și reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale din UE și Marea Britanie.²²² Nu există un raport care să permită evaluarea acestor activități de formare pentru a aprecia rezultatele acestor intervenții.

---

²¹⁷ Ministerul Afacerilor Interne, răspuns nr. SEI din 4.08.2022, punctul 3.b.

²¹⁸ Ministerul Afacerilor Interne, răspuns nr. SEI din 4.08.2022, punctul 7.

²¹⁹ Ministerul Afacerilor Interne, răspuns nr. SEI din 4.08.2022.

²²⁰ Inspectoratul General al Poliției Române, răspuns nr. 511.468/07.07.2022, punctele 43, 46

²²¹ Consiliul Europei, Comitetul de Miniștri, [1419th meeting, 30 November – 02 December 2021, Notes](#).

²²² Pentru mai multe informații despre proiectul „Acțiune Integrată pentru combaterea infracțiunilor motivate de ură în special cele îndreptate împotriva comunităților roma și asigurarea unui standard înalt de calitate în serviciul polițienesc – PDP 3”, vezi: [Poliția Română - Proiecte \(politiaromana.ro\)](#).

3.2. Procurori și judecători

Institutul Național al Magistraturii, în calitate de autoritate responsabilă de formare, asigură formarea inițială a candidaților care studiază pentru a deveni procurori și judecători, organizată pe o perioadă de doi ani. INM asigură și formarea continuă a procurorilor și judecătorilor, în cursul căreia oferă o lista tematică de training-uri din care magistrații pot alege liber, în funcție de interesele lor. Potrivit informațiilor furnizate la cerere, Institutul Național al Magistraturii a asigurat doar formarea continuă a procurorilor și judecătorilor privind infracțiunile motivate de ură în cadrul sesiunilor pe care le-a organizat în cooperare cu Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, în diverse proiecte, în perioada 2017-2021.²²³ Acestea sunt eforturi de formare profesională la scară mică, care nu acoperă mai mult de 30-150 de judecători pe an, iar lectorii provin de la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării sau de la organizații neguvernamentale, ceea ce indică lipsa unui efort educațional sistematic concentrat asupra infracțiunilor motivate de ură din partea Institutului Național al Magistraturii.

În 2017-2018, instruirea privind infracțiunile motivate de ură a constat în ședințe de 1,5 sau 3 ore în cadrul unui curs de 3 zile privind combaterea discriminării, care au avut loc o dată sau de trei ori pe an, pe când în 2019-2020, efortul de instruire privind infracțiunile motivate de ură s-a intensificat la 3 zile de instruire care s-au desfășurat de trei sau de cinci ori pe an, datorită proiectului NoInto Hate 2018, implementat de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și Institutul pentru Politici Publice în parteneriat cu Institutul Național al Magistraturii²²⁴.

Concret privind discriminarea și infracțiunile motivate de ură care afectează comunitatea LGBTI, organizația neguvernamentală Asociația ACCEPT a organizat în 2018 două training-uri pentru 60 de judecători și procurori, cu cooperarea Institutului Național al Magistraturii²²⁵. Trainingurile au făcut parte din proiectul Parteneriat pentru egalitatea persoanelor LGBTI, desfășurat în parteneriat cu Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și finanțat de Comisia Europeană. Instruirea de trei zile privind combaterea discriminării persoanelor LGBTI a inclus o sesiune de 3 ore pe tema infracțiunilor motivate de ură.

Eforturile de elaborare și asigurare a formării sistematice a polițiștilor, judecătorilor și procurorilor sunt vizibile și în activitatea mai multor organisme publice, în special:

- În perioada 2022-2023, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție derulează două proiecte ce vizează instruirea unui număr mare de polițiști și procurori în domeniul infracțiunilor motivate de ură, dintre care unul este implementat în parteneriat cu Agenția pentru Drepturi Fundamentale²²⁶, iar

²²³ Institutul Național al Magistraturii, răspuns nr.3329 din 7 iulie 2022.

²²⁴ Institutul Național al Magistraturii, răspuns nr.3329 din 7 iulie 2022.

²²⁵ Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, „Parteneriat pentru egalitatea persoanelor LGBTI”, 5 ianuarie 2021.

²²⁶ Proiect predefinit „Protecția victimelor infracțiunilor” finanțat prin Mecanismul Financiar SEE/Norvegia în România în cadrul Programului „Eficacitatea și eficiența sistemului judiciar, consolidarea statului de drept”, promovat de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

celălalt în parteneriat cu Asociația ACCEPT și se concentrează pe infracțiunile motivate de ură împotriva persoanelor LGBTI²²⁷.

- În 2022, Institutul Național al Magistraturii, în cooperare cu Programul HELP al Consiliului European și Școala Judiciară Spaniolă (Escuela Judicial del Consejo General del Poder Judicial) a implementat un curs HELP actualizat privind "Lupta împotriva rasismului, xenofobiei, homofobiei și transfobiei" în cadrul Proiectului HELP în EU III.
- În 2023, Institutul de Studii pentru Ordine Publică va organiza, de asemenea, o Sesiune de instruire HELP pe tema „Lupta împotriva rasismului, xenofobiei, homofobiei și transfobiei”²²⁸. Formarea este dezvoltată de Consiliul European, în cooperare cu instituțiile publice și organizațiile societății civile din România²²⁹.

Vezi Anexa 1 pentru informații detaliate despre sesiunile de instruire.

4. Cooperarea inter- și intrainstițională

Cadrul legislativ general stabilește unele prevederi specifice privind cooperarea inter și intra-instituțională între autoritățile naționale în domeniul infracțiunilor motivate de ură și al serviciilor de sprijin pentru victimele infracțiunilor motivate de ură. Ordinul nr.173/2021 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare și intervenție multidisciplinară și interinstituțională în acordarea serviciilor de sprijin și protecție pentru victimele infracțiunilor²³⁰ prevede o obligație de cooperare interinstituțională la diferite niveluri în vederea adresării victimelor infracțiunilor. Ordinul prevede:

- cooperarea între Serviciul pentru Sprijinirea Victimelor Infracțiunilor, unitățile de poliție și alte instituții cu atribuții în domeniu, la nivelul fiecărui județ, respectiv al sectoarelor municipiului București, pentru elaborarea unui material de informare care să conțină și informații cu privire la: a) datele de contact ale instituțiilor sau, după caz, ale furnizorilor publici sau privați de servicii sociale, organizațiilor neguvernamentale care au obligația sau care pot furniza sprijin în obținerea acestor drepturi; b) atunci când este cazul, posibilitățile de primire în centrele de primire în regim de urgență, centrele de recuperare pentru victimele violenței domestice sau locuințele protejate (articolul 13.(2)).
- cooperarea interinstituțională între Ministerul Muncii, Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Justiției în vederea încheierii (în termen de 90 de zile de la aprobarea metodologiei) unui protocol referitor la operaționalizarea Registrului special privind victimele infracțiunilor. Protocolul vizează stabilirea datelor pe care DGASPC urmează să le înregistreze în Registru (distinctiv pentru victimele infracțiunilor în general, pentru copii și pentru victimele traficului de persoane), procedura de înregistrare și actualizare a datelor în registru și

²²⁷ Proiectul "[Parteneriat pentru egalitatea persoanelor LGBTI: implementarea jurisprudenței CEDO privind orientarea sexuală și identitatea de gen](#)", Beneficiar Asociația ACCEPT, Mecanismul Financiar SEE/Norvegia 2014-2021, contract nr. PN 5017 din 04.11.2021.

²²⁸ Consiliul European, [Help online course on hate crime and hate speech](#). [Curs HELP online privind infracțiunile motivate de ură și discursul instigator la ură]

²²⁹ Institutul de Studii pentru Ordine Publică, răspuns nr.4391830 din 05.07.2022.

²³⁰ Ordinul 173/2021 pentru aprobarea Metodologiei din 12.02.2021 de evaluare și intervenție multidisciplinară și interinstituțională în acordarea serviciilor de sprijin și protecție pentru victimele infracțiunilor, publicat în Monitorul Oficial nr.587 din 11.06.2021.

modalitatea transmiterii datelor statistice la Ministerul Justiției, respectiv la Agenția Națională împotriva Traficului de Persoane (articolul 18). În luna februarie 2023 a fost publicat un ordin comun al mai multor ministere care stabilește protocolul de mai sus, inclusiv conținutul fișelor de date, procedura de înregistrare a fișelor de date în registru, formularele cu datele statistice²³¹. Ordinul acordă o protecție specială copiilor victime ale infracțiunilor și victimelor infracțiunilor de trafic de persoane. Nu există o evidențiere specială a datelor sau a nevoilor speciale privind victimele infracțiunilor motivate de ură. În plus, la formularul cu date statistice generale, datele privind tipul infracțiunii (cu excepția victimelor copii și a victimelor traficului de persoane) nu au primit o atenție specială și din modul de colectare va fi greu de evidențiat această informație²³².

- colaborarea între Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Justiției, prin Direcția Națională de Probațiune, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, consiliile județene, respectiv consiliile locale ale sectoarelor municipiului București, prin DGASPC, în domeniul informării și specializării personalului care stabilește legături directe cu victimele infracțiunilor și a poliției, prin informarea asupra noilor reglementări și elaborarea unui program de instruire (articolul 19).
- obligația poliției și a altor instituții în calitate de autorități de prim contact cu o victimă a infracțiunii de a referi victima către Serviciul pentru Sprijinirea Victimelor Infracțiunilor; cu acordul victimei, poliția și alte instituții vor completa un formular de referire cu informații specifice despre ea (articolul 5). În ceea ce privește BIIMU descris în Secțiunea 1.6, nu există nicio mențiune specială a acestei unități în schema de cooperare stipulată în Ordinul detaliat mai sus.

Aceste prevederi se aplică tuturor victimelor infracțiunilor, inclusiv victimelor infracțiunilor motivate de ură. Copiii victime ale infracțiunilor au un parcurs aparte, ei fiind referiți obligatoriu și în exclusivitate către DGASPC, unde compartimentele/serviciile specializate de intervenție în situații de abuz, neglijare, trafic, migrație și repatrieri se ocupă pe mai departe cu procesul de evaluare, planificare și oferirea serviciilor de suport. Victimele violenței domestice și cele ale traficului de ființe umane sunt la rândul lor abordate distinct în ceea ce privește evaluarea și oferirea de servicii. Cu toate acestea, niciuna dintre prevederile Ordinului nr. 173/2021 nu vizează în mod specific victimele infracțiunilor motivate de ură sau nu recunosc necesitatea unei atenții deosebite și a accesului la servicii de asistență specializate.

Reprezentanții organizațiilor neguvernamentale care au participat la focus-grup²³³ au declarat că, în cazul infracțiunilor motivate de ură, cooperarea cu organele de drept s-a limitat la depunerea de plângeri în numele victimelor și au subliniat comunicarea foarte slabă din partea forțelor de ordine în timpul anchetei. În opinia acestor

---

²³¹ Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr.2.084/2022, al ministrului familiei, tineretului și egalității de șanse nr.20.910/2022, al ministrului afacerilor interne nr.188/2022 și al ministrului justiției nr.70/C/2023 privind modificarea și completarea Metodologiei de evaluare și intervenție multidisciplinară și interinstituțională în acordarea serviciilor de sprijin și protecție pentru victimele infracțiunilor, aprobată prin Ordinul ministrului muncii și protecției sociale, al ministrului afacerilor interne și al ministrului justiției nr.173/65/3.042/C/2021, publicat în Monitorul Oficial nr. 123 din 13.02.2023.

²³² Punctul 4.1. din Formularul cu date statistice generale, de la art.10.A, nu conține o distribuție pe coloane a diferitelor infracțiuni în așa fel încât să permită înregistrarea datelor statistice în funcție de tipul infracțiunii; coloanele se referă la distribuția victimelor infracțiunilor pe sex și vârstă.

²³³ Focus-grup cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, 18 august 2022.

reprezentanți, niciuna dintre plângerile privind infracțiunile motivate de ură în care ei au fost implicați nu a fost investigată eficient – dosarele au fost închise după împlinirea termenului de prescripție sau în baza deciziei procurorului că faptelor le lipsesc anumite elemente ale unei infracțiuni.

Reprezentantul unei organizații neguvernamentale a declarat în cadrul focus-grupului că poliția nu cunoaște dreptul victimei de a fi însoțită de o persoană, la alegerea sa, la primul contact cu autoritățile pentru a facilita comunicarea²³⁴ și că au existat cazuri în care ofițerii de poliție au refuzat prezența unui reprezentant al ONG-ului care nu era avocat.²³⁵ Mai mult, prezența unei alte persoane sau chiar a unui avocat este uneori interpretată împotriva victimei, așa cum s-a subliniat în cadrul focus-grupului cu ofițeri de poliție, unde s-a afirmat că aceștia pot bănuși că persoana în cauză nu este de încredere și, în realitate, a fost plătită de agresor²³⁶.

Un alt act normativ, Ordinul nr. 184/2020 pentru aprobarea Metodologiei de investigare a infracțiunilor motivate de ură, destinată utilizării de către procurori în propria activitate de anchetă și în supravegherea anchetei desfășurate de poliție, prevede că în cauzele privind incidentele motivate de ură în care nu există rechizitoriul, procurorul ar trebui să sesizeze cazul altor autorități competente să angajeze răspunderea făptuitorului, inclusiv Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (articolul 12).

Mai mult, cercetarea relevă că astfel de cazuri de cooperare datează dinainte de această reglementare, iar organele de drept și CNCD cooperau deja în unele cazuri pentru a clarifica conținutul unei infracțiuni, dacă aceasta intră sub incidența dreptului penal sau a dreptului administrativ²³⁷. De exemplu, în 2013, au existat două cazuri de plângeri penale privind discursul public care propunea sterilizarea femeilor rom. În prima, procurorii au fost nesiguri dacă discursul instigator la ură constituie o infracțiune și au consultat CNCD în această privință²³⁸. Nu există informații publice referitoare la soluția dată de procuror în acest caz. În cel de-al doilea caz, CNCD a fost cel care a trimis dosarul la parchet, care a retrimis cazul la CNCD, iar acesta din urmă l-a sancționat pe reprezentantul local pentru contravenție și nu pentru o infracțiune penală²³⁹.

Un dialog sistemic între serviciile de urmărire penală și CNCD ar putea duce la o mai bună înțelegere a fenomenelor de infracțiuni motivate de ură și discriminare și la evoluția lor continuă. Cu toate acestea, în timp, serviciile de urmărire penală și poliția ar trebui să-și dezvolte propria experiență și capacitatea de a aborda infracțiunile motivate de ură și să înceapă urmărirea penală în instanță, în loc să le trimită către CNCD, unde s-ar putea ca cea mai mare amendă potențială să nu fie proporțională cu gravitatea infracțiunii.

---

²³⁴ Legea 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor, articolul 4(6).

²³⁵ Focus-grup cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, 18 august 2022.

²³⁶ Focus-grup cu ofițeri de poliție, 14 septembrie 2022.

²³⁷ Focus-grup cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, 18 august 2022 și focus-grup cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022. Inspectoratul General al Poliției Române, răspuns nr. 2.667.588 din 17.10.2022.

²³⁸ Hotnews, „Timișoara: Dosar penal pentru rasism, după ce o grupare naționalistă a anunțat că recompensează femeile rom care se sterilizează” („Timișoara”), 11.01.2013.

²³⁹ Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Raport anual 2013, p.24.

Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel” ar putea oferi, de asemenea, opinii valoroase de experți în calitate de instituție specializată în domeniul antisemitismului. Un expert consultat în contextul acestei cercetări a criticat faptul că autoritățile de drept nu se consultă cu această instituție specializată, ci cooperează cu alte instituții ai căror conducători au prejudecăți. El a subliniat că niciunul din dosarele intentate de acest institut nu a fost instrumentat efectiv și procedurile au durat 5-6 ani²⁴⁰. Un participant la focus grupul pentru judecători și procurori a fost de acord cu rolul experților în explicarea simbolurilor și indicatorilor de prejudecată și a subliniat în contextul conștientizării diferitelor simboluri și coduri rasiste sau antisemite și evoluția continuă a acestora că „*Multe lucruri ar trebui stabilite de institutele de istorie. Nu este nevoie ca procurorii să ajungă să caute informații și apoi să stabilească motivul crimei motivate de ură. Ei trebuie să aibă un material clar care să le dea astfel de răspunsuri.*”²⁴¹

În ceea ce privește punerea în practică a cadrului legal de cooperare pentru investigarea infracțiunilor motivate de ură, descris mai sus, documentarea realizată pentru acest raport a arătat că ordinele descrise mai sus – privind investigarea infracțiunilor motivate de ură²⁴² și aranjamentele interinstituționale²⁴³ nu sunt cunoscute și utilizate de către toți procurorii și polițiștii.

Judecătorii și procurorii participanți la focus-grup au evidențiat comunicarea slabă între Ministerul Public și parchete în ceea ce privește difuzarea informațiilor despre Ordinul 184/2020 pentru aprobarea Metodologiei de cercetare a infracțiunilor motivate de ură, între structurile sistemului de justiție, Ministerul Public și Poliția Română, Ministerul Afacerilor Interne²⁴⁴. În plus, procurorii participanți la focus-grup au afirmat că nu dețin liste cu serviciile de sprijin pentru victimele infracțiunilor și victimele infracțiunilor motivate de ură, fapt care îngreunează referirea corectă a acestora²⁴⁵. În cazul violenței domestice, referirea de la poliție spre serviciile de sprijinire a victimelor este deja o practică larg răspândită. Există deja o listă a serviciilor publice și private disponibile care este adusă în atenția victimelor la mai multe secții de poliție în mod regulat.

Metodologia prevede existența unui material informativ care include o listă a furnizorilor de servicii autorizați pentru victimele infracțiunilor la nivelul fiecărui județ. Obligația întocmirii acestei liste aparține compartimentului/serviciului pentru sprijinirea victimelor infracțiunilor împreună cu poliția și alte instituții relevante cu atribuții în domeniu. Această obligație este privită însă cu circumspecție de către poliție: *”Nu este obligația noastră să avem o listă cu ONG-uri. (...) Este scopul lor, ei are trebui să vină înspre noi, de asta au fost înființați”*²⁴⁶

Comunicarea deficitară a diferitelor structuri competente contribuie la un răspuns al Statului care nu pare să prioritizeze intervenția pentru prevenirea și combaterea efectivă a infracțiunilor motivate de ură, pe lângă adoptarea de legi și reglementări

---

²⁴⁰ Interviu cu un membru al Institutului Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”, 22 septembrie 2022.

²⁴¹ Focus grup cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022.

²⁴² Ordinul nr. 184/2020 pentru aprobarea Metodologiei de cercetare a infracțiunilor motivate de ură.

²⁴³ Ordinul nr. 173/2021 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare și intervenție multidisciplinară și interinstituțională în acordarea serviciilor de sprijin și protecție pentru victimele infracțiunilor.

²⁴⁴ Focus-grup cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022.

²⁴⁵ Focus-grup cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022

²⁴⁶ Focus grup cu polițiști, 14 septembrie 2022.

care oferă în mod oficial un cadru legal de cooperare și nu sunt echipate și susținute cu procesele și măsurile care trebuie implementate.

5. Servicii de susținere a victimelor infracțiunilor motivate de ură

Nu este clar cât de eficient funcționează sistemul de sprijin și protecție pentru victimele infracțiunilor în general. O modificare din 2019 a Legii nr. 211/2004 a introdus un serviciu de tip *one-stop-shop* local, organizat în mod obligatoriu la nivelul fiecărei Direcții Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului²⁴⁷ și opțional la nivelul Serviciilor Publice de Asistență Socială (SPAS) de la nivelul municipiilor, orașelor, comunelor - *în cazul în care numărul victimelor din respectiva unitate administrativă justifică acest lucru*²⁴⁸. Plasarea sarcinii de a furniza aceste servicii instituțiilor al căror mandat include deja furnizarea tuturor serviciilor de asistență socială și de protecție a copilului oferite la nivel local, fără alocarea corespunzătoare de resurse suplimentare, ridică inevitabil semne de întrebare privind eficiența acestui sistem deja supraîncărcat. Nu există o evaluare cât de eficient funcționează sistemul de sprijin și protecție a victimelor infracțiunilor în general și există informații sumare disponibile public cu privire la activitatea acestor servicii.

Mai mult, rapoartele anuale ale Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, instituția care ar trebui să coordoneze activitatea serviciilor de asistență socială la nivel national, nu include nicio informație despre serviciile de sprijinire a victimelor infracțiunilor²⁴⁹. Această lipsă de transparență ridică serioase îngrijorări cu privire la eficacitatea sistemului de sprijin și protecție a victimelor infracțiunilor în general și a victimelor infracțiunilor motivate de ură, în special.

În opinia unui participant la focus-grupul pentru judecători și procurori, serviciile de asistență existente funcționează în special pentru copii, pe când victimele infracțiunilor motivate de ură au nevoie de sprijin pe termen mai lung, care nu este disponibil momentan: *„În momentul în care înregistrăm un dosar specific, îl referim Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului. Funcționează destul de bine și consilierii lor sunt în regulă, dar asta se aplică minorilor. În cazul acestor infracțiuni [infracțiuni motivate de ură], cred că este necesar să oferim sprijin pe termen lung, nu doar pentru moment.”*²⁵⁰ Un polițist care a participat la focus-grup a fost categoric: *„Considerăm că există probleme în ceea ce privește cooperarea dintre forțele de ordine și partenerii instituționali precum Primăria, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului; și există o lipsă de servicii pentru victimele infracțiunilor motivate de ură.”*²⁵¹

Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție a răspuns unei solicitări de informații publice conform căreia copiii victime ale infracțiunilor motivate de ură nu beneficiază de servicii speciale de sprijinire a victimelor; serviciile de

---

²⁴⁷ OUG nr. 24/2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor, precum și a altor acte normative, articolul I (5).

²⁴⁸ OUG nr. 24/2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor, precum și a altor acte normative, articolul I (5).

²⁴⁹ Ministerul Muncii și Protecției Sociale, [Rapoarte anuale](#).

²⁵⁰ Focus-grup cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022.

²⁵¹ Focus-grup cu procurori și judecători, 21 septembrie 2022

consiliere sunt disponibile tuturor copiilor victime ale violenței, iar adăposturile sunt disponibile numai copiilor victime ale violenței domestice și copiilor fără adăpost²⁵². Un participant la focus grupul cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale a avertizat: „Numai ONG-urile oferă servicii de sprijin pentru victimele infracțiunilor motivate de ură. Statul nu oferă niciun sprijin.”²⁵³

Serviciul/compartimentul specializat pentru victimele infracțiunilor nu se ocupă și de copiii victime ale infracțiunilor. Sesizările cu privire la această categorie se fac obligatoriu și exclusiv către DGASPC, unde însă compartimentele specializate pentru copii se ocupă în continuare de evaluarea detaliată, planificarea și furnizarea de servicii de sprijin sau instituirea unei măsuri de protecție.

Legea prevede, de asemenea, că furnizorii privați de servicii sociale pot să organizeze servicii de protecție și sprijin pentru victimele infracțiunilor [articolul 3¹ alineatul (7)]. Furnizorii publici și privați de servicii sociale pot funcționa dacă sunt acreditați și licențiați. Licența de funcționare pentru serviciile de sprijinire a victimelor este acordată în cazul în care acești furnizori respectă cerințele minime de calitate a serviciilor stabilite în Ordinul 256/2.017/C/2021 pentru aprobarea standardelor minime de calitate pe baza cărora se acordă licența de funcționare a serviciului de sprijinire a victimelor criminalității²⁵⁴. Toate serviciile licențiate din România sunt incluse într-un registru electronic, pus la dispoziția publicului larg și actualizat periodic²⁵⁵.

Rezultatele focus-grupului cu ONG-uri subliniază necesitatea unor servicii specializate pentru victimele infracțiunilor motivate de ură. Cu toate acestea, Ordinul 256/2.017/C/2021 pentru aprobarea standardelor minime de calitate în baza cărora se acordă licența de funcționare a serviciului de sprijinire a victimelor infracțiunilor nu menționează în mod specific victimele infracțiunilor motivate de ură. Acesta nu prevede nicio măsură specifică care ar trebui să ia în considerare particularitățile infracțiunilor motivate de ură și nici nevoile diferitelor grupuri vulnerabile. Singurele entități care sunt practic în prezent specializate în sprijinirea victimelor infracțiunilor motivate de ură sunt ONG-urile. Cu toate acestea, sprijinul oferit de ONG-uri depinde până în prezent de diverse surse de finanțare, de obicei bazate pe proiecte.

Există câteva ONG-uri care în trecut ofereau servicii de sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură împotriva romilor, dar dată fiind lipsa de resurse ele fie și-au încetat complet fie și-au redus considerabil activitatea, cum este cazul Romani CRISS²⁵⁶, a Ligii Pro Europa²⁵⁷, victimele de etnie romă rămânând cu un acces redus la asistență juridică. În același timp, organizații care asigură asistența juridică pentru solicitanții de azil sau migranți oferă servicii numai în legătură cu statutul și nu susțin cazuri penale, ceea ce înseamnă că victimele infracțiunilor motivate de ură din acest grup nu beneficiază de servicii de suport. Cercetarea de față a identificat foarte puține ONG-uri care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură. Două dintre acestea au

---

²⁵² Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție (ANPDCA), răspuns prin e-mail din 18 iulie 2022 la întrebările 2 și 5.

²⁵³ Focus-grup cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care oferă sprijin victimelor infracțiunilor motivate de ură, 18 august 2022.

²⁵⁴ ORDIN nr. 256/2.017/C/2021 pentru aprobarea standardelor minime de calitate în baza cărora se acordă licența de funcționare a serviciului pentru sprijinirea victimelor infracțiunilor.

²⁵⁵ [Registru electronic unic \(gov.ro\)](https://registru.unic.gov.ro/)

²⁵⁶ [Romani CRISS](https://www.romani-criss.org/).

²⁵⁷ [Liga Pro Europa](https://www.liga-pro-europa.org/).

sediul în București și deservesc în primul rând persoane care locuiesc în capitală, iar a treia organizație este o organizație locală din județul Constanța. Toate trei sunt finanțate din surse private sau din fonduri UE, pe bază de proiect. Niciuna dintre aceste organizații neguvernamentale nu primește fonduri de la autoritățile publice pentru a furniza aceste servicii de suport. Ele oferă atât asistență juridică, cât și reprezentare juridică în instanță atunci când beneficiarii doresc să continue cazul. Una dintre aceste organizații asigură susținere pentru romi. O organizație asigură susținerea pentru persoanele LGBTIQ. Cea de-a treia organizație asigură susținerea pentru persoanele cu dizabilități, în special persoanele cu dizabilități psiho-sociale și alte victime ale infracțiunilor motivate de ură. Tabelul 2 oferă mai multe informații despre domeniile și serviciile de sprijin acordate victimelor.

Tabel 2: Servicii de sprijin oferite de ONG-uri victimelor infracțiunilor motivate de ură

Nume & URL	Acoperire geografică (nivel național/filiale regionale /organizație locală)	Tip (autoritate publică/ONG/mixt) Pentru organisme non-publice adăugați informații despre finanțare.	Grup țintă (general/specific de exemplu, romi, migranți, LGBTIQ, musulmani etc.)	Scurtă descriere a tipului/domeniului de sprijin (linie telefonică de urgență, consiliere juridică, sprijin psiho-social, etc.)
RomaJust - Asociația Juristilor Romi din România	Organizație locală din județul Constanța.	ONG finanțat din surse private, pe bază de proiecte	romi	Asistență juridică și reprezentare legală în instanțe.
Asociația ACCEPT	Organizație națională cu sediul în București, cu organizații partenere în Iași, Cluj și Timișoara.	ONG finanțat din surse private și fonduri UE, pe bază de proiecte.	LGBTIQ	Asistență juridică și reprezentare legală în instanțe. Sprijin psiho-social. Consiliere juridică online.
Centrul de Resurse Jurdice	Organizație națională cu sediul în București.	ONG finanțat din surse private și fonduri UE, pe bază de proiecte.	Persoane cu dizabilități, în special persoane cu dizabilități psiho-sociale; romi, alte victime ale infracțiunilor	Asistență juridică și reprezentare legală în instanțe.

			motivate de ură	

6. Lacune, provocări și recomandări

După ce a abordat cadrul juridic și politic relevant pentru infracțiunile motivate de ură și pentru victimele infracțiunilor motivate de ură în primul capitol, acest raport prezintă, în al doilea capitol, orientările și instrucțiunile existente pentru ofițerii de poliție, procurori și judecători, precum și educația profesională și instruirea înainte și în timpul serviciului pentru polițiști, procurori și judecători (al treilea capitol). Ultimele capitole se concentrează pe cooperarea inter- și intrainstituțională (capitolul al patrulea) și pe serviciile de sprijinire a victimelor infracțiunilor motivate de ură (capitolul al cincilea).

Cercetarea a arătat că, în ciuda faptului că este fragmentar și uneori neclar, în România există un cadru legislativ în domeniu care asigură temeiul legal pentru investigarea și pedepsirea infracțiunilor motivate de ură. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) a fost un deschizător de drumuri în abordarea infracțiunilor motivate de ură în cadrul formărilor sale și în cooperarea cu poliția și magistrătii, cu susținerea organizațiilor neguvernamentale.

După pronunțarea hotărârii în cauza *M.C. și A.C. contra României* în 2016 de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului și alte instituții au devenit mai conștiente de rolul lor în domeniu. Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a adoptat o metodologie de investigare a infracțiunilor motivate de ură și a demarat un proces intern de analiză periodică. Inspectoratul General al Poliției Române a început construirea unei structuri specializate pentru investigarea infracțiunilor motivate de ură, care va avea nevoie de mai multe măsuri și de un angajament puternic pentru a deveni sustenabilă. Ambele instituții sunt implicate într-un efort sistematic de formare a unui număr mare de reprezentanți ai organelor de drept cu privire la infracțiunile motivate de ură, dar acest lucru trebuie susținut de o foarte bună comunicare atât la nivel intern și interinstituțional, între aceste două instituții, cât și cu furnizorii de servicii de sprijin pentru victimele infracțiunilor. Aceste eforturi par a fi fragmentare și le lipsește o viziune instituțională și un mecanism coordonat care să abordeze problema infracțiunilor motivate de ură și a victimelor infracțiunilor motivate de ură într-o manieră comprehensivă, plasând victima infracțiunilor motivate de ură în centrul activității autorităților. Aceasta explică de ce serviciile de sprijin specializate pentru victimele infracțiunilor motivate de ură sunt furnizate în primul rând de câteva organizații neguvernamentale, din fonduri proprii, iar actuala infrastructură de sprijin și protecție a victimelor infracțiunilor în general nu se adresează în special victimelor infracțiunilor motivate de ură ca grup vulnerabil sau ca grup care necesită o atenție deosebită.

Concluziile situației descrise în raport sunt că există foarte puține cazuri de infracțiuni motivate de ură soluționate de către instanțele de judecată, iar organismele internaționale recomandă în mod repetat ca organele de drept să pună în aplicare în mod eficient legislația privind infracțiunile motivate de ură.

6.1. Îmbunătățirea cadrului legislativ național

În legislația națională actuală nu există o definiție legală a infracțiunilor motivate de ură, prevederile privind infracțiunile motivate de ură sunt fragmentare, unele sunt lipsite de claritate sau se suprapun. Prin urmare, provocarea constă în a ne asigura că toate autoritățile implicate în prevenirea și combaterea infracțiunilor motivate de ură înțeleg la fel setul de prevederi legale atunci când analizează infracțiunile motivate de ură. În primul rând, ele trebuie să convină asupra unei definiții de lucru comune a infracțiunilor motivate de ură într-o strategie națională în domeniu sau în îndrumări comune, în conformitate cu definiția de lucru la nivelul Uniunii Europene și al Consiliului European. O astfel de definiție de lucru va susține activitatea lor, în special în ceea ce privește colectarea și analiza datelor, adoptarea de proceduri și ghiduri și adoptarea de politici publice pentru prevenirea și combaterea infracțiunilor motivate de ură. În al doilea rând, Ministerul Justiției ar trebui să ia în considerare adoptarea unei definiții legale a infracțiunii motivate de ură în Codul Penal.

În același timp, autoritățile responsabile ar trebui și să analizeze dacă anumite prevederi legale sunt neclare sau nu conțin o formulare explicită. De exemplu, Ministerul Justiției ar trebui să ia în calcul eliminarea expresiei „considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorității unei persoane în raport cu celelalte” din prevederea circumstanțelor agravante stipulate la articolul 77 lit.(h) din Codul penal. Listele criteriilor protejate prevăzute la articolul 77 lit.(h) și articolul 369 din Codul penal sunt închise și lasă pe dinafară unele grupuri care sunt vulnerabile la discriminare și la infracțiuni motivate de ură și au nevoie de protecție. Prin urmare, Ministerul Justiției ar trebui să adauge în aceste prevederi legale identitatea de gen și caracteristicile sexuale drept criterii explicit protejate.

Mai mult, trebuie acordată atenție aplicării efective a legislației, inclusiv a normelor care sancționează discursul urii, care sunt incluse în cele trei norme speciale pe lângă Codul penal. Acest aspect a fost subliniat de Comitetul de Miniștri în procedura de supraveghere consolidată a hotărârilor privind infracțiunile motivate de ură adoptate în privința României. În acest sens, ofițerii de poliție, procurorii și judecătorii trebuie să participe la instruirii regulate și specifice cu privire la prevederile legale, conceptele de infracțiune motivată de ură și de victimă a infracțiunilor motivate de ură.

6.2. Asigurarea accesului victimelor la serviciile de sprijin și protecție și la justiție

Deși cercetările evidențiază natura specifică a infracțiunilor motivate de ură care o diferențiază de celelalte tipuri de infracțiuni și impactul acesteia asupra victimelor directe, precum și asupra comunităților victimelor și a comunității majoritare, sistemul de protecție a drepturilor victimelor infracțiunilor este, în principiu, disponibil pentru victimele infracțiunilor motivate de ură, în același mod în care este disponibil pentru toate victimele infracțiunilor. Cadrul legislativ nu recunoaște victimele infracțiunilor motivate de ură ca o categorie distinctă și deosebit de vulnerabilă de victime, în timp ce nu există nici o definiție a „victimelor vulnerabile”. Chiar dacă modificările din 2019 ale Legii nr. 211/2004 stabilesc că evaluarea victimelor infracțiunilor va ține cont de caracteristicile personale ale acestora, nu există nicio detaliere a acestor caracteristici

personale în lege și nici o referire în Metodologia din 2021 de aplicare a legii și nici în Ordinul nr. 256/2.017/C/2021 pentru aprobarea standardelor minime de calitate în baza cărora se acordă licența de funcționare a serviciului pentru sprijinirea victimelor infracțiunilor.

Mai mult, cercetarea nu a găsit nicio dovadă că criteriile protejate pentru infracțiunile motivate de ură sunt în vreun fel luate în considerare, iar serviciile pentru sprijinirea victimelor infracțiunilor nu vizează în mod specific victimele infracțiunilor motivate de ură. Prin urmare, nu există o atenție și adaptare specială pentru victimele infracțiunilor motivate de ură, iar persoanele care oferă servicii pentru victimele infracțiunilor nu sunt instruite cu privire la nevoile, riscurile și vulnerabilitățile specifice ale victimelor infracțiunilor motivate de ură.

În consecință, autoritățile ar trebui să identifice victimele infracțiunilor motivate de ură ca o categorie vulnerabilă de victime în Legea nr. 211/2004, Ordinul 173/2021 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare și intervenție multidisciplinară și interinstituțională în acordarea serviciilor de sprijin și protecție pentru victimele infracțiunilor și în alte reglementări și politici publice. Discuțiile purtate în cadrul focus-grupurilor indică faptul că nu toate organele de aplicare a legii cunosc și aplică prevederile Legii nr. 211/2004 și ale Ordinului nr. 173/2021 cu privire la drepturile victimei și serviciile de sprijin pentru victime, care vizează și victimele infracțiunilor motivate de ură. Prin urmare, este necesară consolidarea capacității autorităților din domeniu prin asigurarea instruirii obligatorii și operaționalizarea acestor legi, precum și implementarea instrumentelor speciale, precum formularul de sesizare, formularul de colectare a datelor, Registrul special privind victimele infracțiunilor, cooperarea interinstituțională, lista ONG-urilor care oferă servicii de sprijin pentru victimele infracțiunilor. Aceste servicii au nevoie și de resurse suplimentare necesare pentru a-și putea îndeplini sarcina adițională de a asigura sprijin pentru victimele infracțiunilor în general și victimele infracțiunilor motivate de ură în special.

Mai mult, autoritățile ar trebui să asigure și formarea obligatorie a furnizorilor de servicii în domeniul drepturilor victimelor și să includă în procedurile și reglementările acestor furnizori un set de prevederi care abordează nevoile specifice ale victimelor infracțiunilor motivate de ură. O astfel de recomandare poate fi susținută și de proiectele existente dedicate promovării drepturilor victimelor vulnerabile. Consiliul Superior al Magistraturii ar trebui să ia în calcul și nevoile victimelor infracțiunilor motivate de ură alături de alte categorii de victime vulnerabile în proiectele pe care le elaborează.

În 2021, Inspectoratul General al Poliției Române a înființat la nivel național o unitate de poliție dedicată și a specializat un ofițer de poliție în fiecare județ pentru a investiga plângerile privind infracțiunile motivate de ură. Cercetarea a identificat că această unitate care pare a fi o structură specializată de investigație, pentru a deveni pe deplin funcțională și durabilă, necesită în continuare un angajament ferm și schimbări importante. Prin urmare, Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Poliția Română ar trebui să coopereze strâns pentru a asigura sustenabilitatea infrastructurii nou create în domeniul infracțiunilor motivate de ură. În special, Poliția Română ar trebui să asigure continuitatea BIIMU și a ofițerilor de poliție

de la nivel local care au fost specializați, după încheierea proiectului PDP3, iar regulile și ordinele interne ar trebui să garanteze că plângerile penale privind infracțiunile motivate de ură sunt analizate de acești polițiști specializați, iar cazurile complexe sunt transferate către BIIMU în baza unei proceduri clar definite. Procurorul General ar trebui să completeze infrastructura cu procurorii specializați în același domeniu și să se asigure că cele două rețele lucrează îndeaproape.

Prejudecățile, stereotipurile și discriminarea pot avea efecte negative atât asupra victimelor, cât și asupra autorilor. Infracțiunile motivate de ură răspândesc teamă și furie în comunități, au un impact puternic asupra acțiunilor oamenilor și mai ales asupra percepțiilor lor cu privire la sistemul de justiție penală. Polițiștii și procurorii ar trebui să consolideze cooperarea cu comunitățile și grupurile afectate pentru a încuraja raportarea infracțiunilor motivate de ură și pentru a inspira încredere în capacitatea sistemului juridic penal de a combate infracțiunile motivate de ură, inclusiv prin stabilirea unor mecanisme de raportare de către terți a infracțiunilor motivate de ură și prin promovarea raportării online. De asemenea, organele de drept ar trebui să își adapteze procedurile pentru a asigura un tratament adecvat al victimei prin măsuri precum evaluarea nevoilor de către personal instruit, informarea adecvată a victimei și furnizarea unui număr de caz la depunerea de către victimă a unei plângeri penale, referirea acestora către serviciile pentru sprijinirea victimelor infracțiunilor și ONG-urile specializate care activează în domeniul infracțiunilor motivate de ură și limitarea numărului de situații în care se solicită unei victime a infracțiunilor motivate de ură să dea declarații despre incident.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului care asigură la nivel local serviciile de sprijin pentru victimele infracțiunilor ar trebui să coopereze cu poliția și procurorii pentru a se asigura că victimelor infracțiunilor motivate de ură li se acordă o atenție deosebită și sunt informate cu privire la serviciile disponibile și sunt referite acestora. Ar trebui de asemenea să aibă un rol activ în procesul de construire a încrederii între autorități și grupurile și comunitățile vulnerabile, cu scopul de a diminua riscul de subraportare a incidentelor. Pentru a oferi în mod eficient servicii de sprijin pentru victimele infracțiunilor motivate de ură, serviciile de asistență socială și de protecție a copilului ar trebui să primească suficiente resurse financiare și umane și instruire pentru a se asigura că sunt pregătite să răspundă specificului victimelor infracțiunilor motivate de ură. De asemenea, DGASPC ar trebui să auditeze serviciile existente de sprijin acordat victimelor pentru a verifica dacă există riscul discriminării directe sau indirecte a victimelor infracțiunilor motivate de ură care fac parte din grupurile minoritare expuse discriminării secundare și revictimizării. În plus, DGASPC ar trebui să se asigure că datele cu privire la volumul activității desfășurate de serviciile de sprijinire a victimelor infracțiunilor sunt dezagregate pe tipuri de infracțiuni, inclusiv infracțiuni motivate de ură și sunt ușor accesibile.

Există anumite caracteristici esențiale ale unui sistem perfect funcțional de sprijin și protecție pentru victimele infracțiunilor motivate de ură, așa după cum confirmă și rezultatele focus-grupurilor desfășurate. Se evidențiază astfel o mare nevoie de servicii specializate privind infracțiunile motivate de ură și care să vizeze anumite grupuri și comunități vulnerabile, pentru a atenua victimizarea secundară și re-victimizarea, lipsa serviciilor specializate ducând la subraportare. Atât furnizorii de servicii sociale publice, cât și cei privați pentru victime ar trebui să funcționeze la capacitate operațională deplină. Serviciile furnizate de ONG-uri ar trebui să completeze doar serviciile publice existente. De asemenea, este la fel de important ca

anumite servicii de sprijinire a victimelor să rămână independente, menținând un statut de watchdog. Construirea și câștigarea încrederii în procesul de evaluare și de furnizare a serviciilor este esențială. Serviciile furnizate ar trebui, de asemenea, să fie integrate, deoarece victimele infracțiunilor motivate de ură au nevoie de sprijin juridic, consiliere psihologică/terapie și chiar asistență pentru locuire.

Poliția și parchetele ar trebui să colecteze date cu privire la numărul de referiri ale victimelor infracțiunilor motivate de ură către serviciile de sprijin pentru victime și către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD).

Inițiativele existente ale Ministerului Justiției și ale Consiliului Superior al Magistraturii, care au legătură indirectă cu tema infracțiunilor motivate de ură, întrucât se concentrează pe accesul la justiție al romilor și al altor categorii vulnerabile, nu se adresează victimelor infracțiunilor motivate de ură. Ordinul Ministrului Justiției 4463/C/03.11.2020 de înființare a unui grup de lucru intern privind victimele infracțiunilor în general, a fost urmat de semi-formalizarea unui grup de lucru inter-instituțional în materie, tocmai pentru a asigura o implementare mai bună a normelor în vigoare. Mai departe, s-ar putea profita de existența acestei structuri de dialog și cooperare pentru a fundamenta măsuri de creștere a adresabilității victimelor infracțiunilor motivate de ură la serviciile de susținere a victimelor infracțiunilor și echiparea acestor servicii în așa fel încât să acorde un răspuns adecvat acestei categorii de victime.

Focus-grupurile au relevat că nu există susținere financiară pentru organizațiile neguvernamentale care acordă asistență victimelor infracțiunilor motivate de ură, în ciuda faptului că munca lor este considerată foarte valoroasă și necesară atât de către victime, cât și de magistrați sau polițiști. În consecință, Ministerul Muncii și Protecției Sociale ar trebui să aloce fonduri pentru serviciile de asistență acordată de organizațiile neguvernamentale victimelor infracțiunilor motivate de ură, inclusiv pentru asistență juridică în depunerea plângerilor la poliție precum și susținerea psihologică și socială necesare în timpul unor proceduri care deseori sunt de durată.

6.3. Abordarea holistică a infracțiunilor motivate de ură prin politici publice și măsuri comprehensive

Cercetarea a identificat o lipsă de colaborare și coordonare a mecanismelor de răspuns la infracțiunile motivate de ură, ceea ce conduce la un răspuns fragmentar la infracțiunile motivate de ură în sine. Politicile existente se concentrează pe subiecte specifice, cum ar fi colectarea de date privind infracțiunile motivate de ură, formarea profesioniștilor, discursul instigator la ură și antisemitismul și atitudinile antirome și discriminarea romilor. Prin urmare, nu includ toate grupurile protejate și nu abordează infracțiunile motivate de ură în mod holistic. Aceasta este o oportunitate ratată, mai ales pentru că aceste strategii naționale au fost adoptate și funcționează la cel mai înalt nivel al Guvernului, sub coordonare națională și implică o cooperare largă a diferitelor ministere și altor instituții publice. Acestea conțin o serie de prevederi care contribuie la răspunsul statului la infracțiunile motivate de ură, dar abordarea lor limitată, concentrându-se doar pe două criterii protejate, reprezintă o modalitate fragmentară de abordare a unei probleme complexe, fără consultarea organizațiilor societății civile care lucrează cu victimele infracțiunilor motivate de ură și fără a avea

În vedere abordarea problemei serviciilor de sprijin pentru victimele acestui tip de infracțiuni.

Autoritățile ar trebui să elaboreze o strategie/plan de acțiune de sine stătător privind abordarea infracțiunilor motivate de ură într-o manieră sustenabilă și comprehensivă. Strategia ar trebui să se bazeze pe cercetări și date, dezvoltate în cooperare cu organizații relevante ale societății civile, să includă obiective și scopuri măsurabile și să stabilească responsabilități instituționale clare. Autoritățile ar trebui să desemneze o instituție/un organism competent (de exemplu, un grup de lucru) care să coordoneze elaborarea și punerea în aplicare a strategiei, precum și un comitet de evaluare independent, însărcinat cu monitorizarea și evaluarea acesteia.

Pentru a remedia lipsa datelor oficiale referitoare la infracțiunile motivate de ură, Ministerul Justiției ar trebui să finanțeze un sondaj național cu privire la victimele infracțiunilor, inclusiv victimele infracțiunilor motivate de ură, ținând cont de specificul celor mai vulnerabile grupuri, precum romii și LGBTI. Sondajul trebuie efectuat periodic în scopul stabilirii unor tendințe și pentru a putea utiliza rezultatele la evaluarea politicilor publice.

Concluziile acestei cercetări indică un risc ridicat de victimizare secundară a victimelor infracțiunilor motivate de ură. Autoritățile ar trebui să ia în calcul finanțarea unei evaluări periodice și pe termen lung a atitudinilor și prejudecăților potențiale ale profesioniștilor din domeniul juridic și social față de grupurile vulnerabile și să răspundă prin organizarea de instruirii țintite și prin elaborarea unor politici publice bazate pe dovezi.

În ceea ce privește metodologia-matricea statistică pentru colectarea datelor, pentru a avea o identificare corectă a grupurilor protejate și a indicatorilor de prejudecată aplicabili pentru fiecare dintre aceste grupuri, Inspectoratul General al Poliției Române ar trebui să asigure un proces transparent de consultare cu ONG-urile relevante care oferă servicii de asistență victimelor infracțiunilor motivate de ură înainte de finalizarea matricei statistice și a metodologiei acesteia.

Referitor la politicile și ghidurile privind înregistrarea infracțiunilor motivate de ură și referirea cazurilor, Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Poliția Română ar trebui să modifice normele și regulamentele interne existente pentru a se asigura că toate plângerile privind infracțiunile motivate de ură sunt înregistrate în mod corespunzător și sunt înaintate ofițerilor de poliție specializați în investigarea acestui tip de infracțiuni. Ofițerii de poliție specializați în combaterea infracțiunilor motivate de ură trebuie să fie sprijiniți în activitatea lor de către BIIMU, cu o procedură clară de sesizare/transfer pentru cazurile complexe. O rețea similară de procurori specializați ar trebui să fie înființată de către Procurorul General, cu un punct focal la nivel național și procurori specializați cel puțin la nivelul fiecărei Curți de Apel. Cele două rețele specializate de ofițeri de poliție și procurori ar beneficia de un mecanism clar de colaborare și cooperare prin intermediul unor reglementări comune, al unui dialog constant și al unor cursuri de formare și resurse educaționale comune.

Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Magistraturii, Parchetul General și Inspectoratul General al Poliției Române ar trebui să includă în bibliografia pentru fiecare examen de admitere în profesie și promovare în carieră a ofițerilor și agenților de poliție, procurorilor și judecătorilor metodologia de investigare a

infracțiunilor motivate de ură, orice ghid oficial pentru înțelegerea și aplicarea normelor privind infracțiunile motivate de ură și cazurile cheie privind infracțiunile motivate de ură relevante pentru România. Mai mult, educația continuă a organelor de drept ar trebui să abordeze infracțiunile motivate de ură și lucrul cu victimele infracțiunilor motivate de ură.

6.4. Îndrumări eficiente pentru investigarea și monitorizarea infracțiunilor motivate de ură

Metodologia existentă de investigare a infracțiunilor motivate de ură a fost adoptată doar de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, nu și de Poliție. „Ghidul polițistului de investigații criminale” include mai mulți indicatori de prejudecată, însă nu dezvoltă în continuare problema investigării infracțiunilor motivate de ură. Inspectoratul General al Poliției Române ar trebui să coopereze cu Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și să adopte împreună metodologia. O astfel de recunoaștere la nivel înalt transmite un mesaj puternic în cadrul instituției că poliția are o obligație pozitivă de a investiga indicatorii de prejudecată în fiecare caz și să colecteze cu atenție toate probele care dovedesc motivația.

În același timp, nu există o evaluare a felului în care metodologia pentru investigarea infracțiunilor motivate de ură este aplicată în practică și dacă numărul de cazuri soluționate cu folosirea ei a crescut. Metodologia ar trebui actualizată în urma unei consultări cu instituțiile de specialitate, experții și organizațiile societății civile. Metodologia ar trebui să prioritizeze cazurile de infracțiuni motivate de ură, asigurând termene interne clare și scurte pentru ca polițiștii și procurorii să desfășoare anumite activități în cadrul anchetei (contactarea victimei, audierea victimei, furnizarea numărului unic al cazului, verificarea locului faptei etc.). În plus, metodologia trebuie să pună accent pe comunicarea corectă cu victima și evaluarea nevoilor de asistență și protecție de către personal instruit, furnizarea de informații și referirea către servicii de sprijin pentru victime, inclusiv cele oferite de organizații neguvernamentale specializate.

Inspectoratul General al Poliției Române ar trebui să coopereze cu Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție pentru adoptarea unor proceduri interne care să introducă obligația polițiștilor și procurorilor de a evalua, marca/semnaliza, completa informații, raporta și colecta date cu privire la un caz potențial de infracțiuni motivate de ură, inclusiv indicatori de prejudecată, inclusiv percepția victimei, imediat după primirea plângerii. Percepția victimei că motivul care a stat la baza faptei penale a fost discriminare în baza unui criteriu protejat ar trebui să fie inclusă explicit între indicatorii infracțiunilor motivate de ură. Matricea statistică existentă și metodologia elaborată de Inspectoratul General al Poliției Române ar trebui să servească drept puncte de plecare în elaborarea acestor instrumente interne.

Metodologia de colectare a datelor adoptată de Inspectoratul General al Poliției Române în mai 2022, care include definiții ale antisemitismului, urii împotriva romilor etc., conține o definiție incompletă a genului, o definiție suprapusă pentru etnie și naționalitate, iar definiția religiei este, de asemenea, incompletă. Metodologia nu indică persoanele transgender, adesea victime ale infracțiunilor motivate de ură, și persoanele intersex. În plus, definiția orientării sexuale nu detaliază categoriile de

orientări sexuale care sunt expuse cu precădere la infracțiuni motivate de ură - lesbiene, homosexuali, bisexuali - în comparație cu heterosexuali. Aceste lacune ar trebui să fie modificate imediat după consultarea ONG-urilor care reprezintă victimele infracțiunilor motivate de ură aparținând acestor grupuri.

În plus, rezultatele cercetării indică faptul că metodologia și matricea statistică existente nu sunt cunoscute de procurorii și polițiștii care efectuează urmărirea penală. Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Inspectoratul General al Poliției Române ar trebui să se asigure că metodologiile sunt diseminate pe scară largă, ușor disponibile pentru consultare de către organele de drept și fac parte din formarea profesională.

Hotărârile CEDO și concluziile cercetării indică existența unor prejudecăți în rândul organelor de drept. În ultimii cinci ani, nu a existat nicio condamnare pentru Abuz în serviciu prin limitarea anumitor drepturi bazate pe discriminare sau pentru Tortură. Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție ar trebui să efectueze analize tematice în privința tuturor plângerilor penale înregistrate privind Tortura pe un motiv bazat pe orice formă de discriminare (articolul 282 alin.(1) lit.(d) din Codul penal) și Abuzul în serviciu prin încălcarea unui drepturi bazat pe discriminare (articolul 297 alin.(2) din Codul penal). Analiza ar trebui să se concentreze pe motivul pentru care presupușii autori nu au fost urmăriți penal în temeiul acestor infracțiuni. În plus, în ceea ce privește Tortura, autoritățile ar trebui să introducă îndrumări privind aplicarea corectă a jurisprudenței CEDO referitoare la gradul de gravitate al faptei. De asemenea, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Inspectoratul General al Poliției Române și Ministerul Afacerilor Interne ar trebui să analizeze mecanismele disciplinare existente și rezultatele investigațiilor acestora și să ia în considerare adoptarea unor proceduri independente de investigare a infracțiunilor motivate de ură și a discursului instigator la ură comise de organele de drept, inclusiv dezvoltarea unui mecanism independent de monitorizare a prejudecăților instituționale și a discriminării grupurilor protejate de către organele de drept.

6.5. Formarea profesioniștilor din domeniul justiției penale

Inițiativele existente de formare continuă, la scară mică, ad-hoc, în domeniul infracțiunilor motivate de ură indică necesitatea unui efort sistematic de instruire în domeniul formării polițiștilor și procurorilor și judecătorilor. Această concluzie este susținută și de numărul foarte mic de cazuri de infracțiuni motivate de ură care au fost judecate de la adoptarea normelor relevante, ceea ce sugerează că nivelul de cunoaștere și de înțelegere al acestor prevederi rămâne limitat. Autoritățile ar trebui să elaboreze și să pună în practică un plan de formare sistematică și sustenabilă a unui număr semnificativ de polițiști, procurori și judecători cu privire la infracțiunile motivate de ură și discursul instigator la ură, care să acopere toate criteriile protejate. În prezent, nu există o abordare sistematică în ceea ce privește formarea în domeniul infracțiunilor motivate de ură și al discursului instigator la ură.

Cercetarea a identificat că nu există un sondaj în rândul acestor profesioniști cu privire la nivelul de prejudecată și atitudinile lor discriminatorii față de grupurile protejate și nicio reglementare care să le solicite să urmeze cursuri privind infracțiunile motivate de ură. O astfel de evaluare ar trebui să stea la baza efortului de formare al instituțiilor competente. Cursurile de formare ar trebui să se concentreze pe conceptele de

infracțiuni motivate de ură, identificare și investigare, drepturile victimelor infracțiunilor motivate de ură, inclusiv evaluări ale nevoilor și protecției, vulnerabilitatea victimelor infracțiunilor motivate de ură, să sublinieze motivele subraportării, prejudecățile poliției și victimizarea secundară. De asemenea, pentru a maximiza resursele disponibile în domeniu, o parte a instruirii ar trebui să o reprezinte cooperarea cu organizațiile neguvernamentale care oferă sprijin victimelor. Materialele de formare ar trebui să se bazeze pe o analiză a nevoilor și ar trebui să ia în considerare jurisprudența CEDO, inclusiv studii de caz și exemple de practici promițătoare (legate de punerea în aplicare a hotărârilor). Acestea ar trebui să fie evaluate și ajustate în mod regulat pentru a răspunde la problemele care apar pe parcurs.

6.6. Consolidarea cooperării intra și interinstituționale

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Inspectoratul General al Poliției Române și Ministerul Afacerilor Interne ar trebui să coopereze strâns pentru a asigura sustenabilitatea și complementaritatea abordării infracțiunilor motivate de ură. Ar trebui creat un grup de lucru interministerial și interinstituțional, cu un mandat clar și într-o manieră durabilă.

În continuare, după încheierea proiectului PDP3, Poliția Română ar trebui să asigure continuitatea Biroului pentru investigarea infracțiunilor motivate de ură (BIIMU) și a polițiștilor locali specializați. Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție ar trebui să completeze această infrastructură în mod corespunzător cu procurorii specializați și să se asigure că ofițerii și procurorii specializați din cele două rețele lucrează îndeaproape.

Autoritățile ar trebui să adopte un regulament care să identifice cu precizie rolurile și competențele ofițerilor de poliție judiciară și ale reprezentanților poliției pentru a preveni conflicte de rol și deturnări de la activitatea de investigație, precum și ghiduri interne care să stabilească că poliția trebuie să înainteze de îndată parchetului dosarul privind infracțiunea motivată de ură, pentru a-și exercita capacitatea deplină a mandatului de investigație. Totodată, autoritățile ar trebui să adopte prevederi interne privind termenele care trebuie respectate de poliție și parchet în diferite etape ale cercetării unei plângeri.

Pentru a îmbunătăți interpretarea comună a prevederilor legale, autoritățile ar trebui să promoveze în rândul poliției și procurorilor hotărârile recente ale instanțelor naționale și ale Curții Constituționale, precum și exemple de jurisprudență recentă a CEDO.

Cercetarea a arătat că formatul legal de cooperare prevăzut de Ordinul nr. 173/2021 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare și intervenție multidisciplinară și interinstituțională în acordarea serviciilor de sprijin și protecție pentru victimele infracțiunilor nu este utilizat în cazul victimelor infracțiunilor motivate de ură. Autoritățile ar trebui să acorde o atenție deosebită victimelor infracțiunilor motivate de ură și să îmbunătățească comunicarea cu puținele organizații neguvernamentale care oferă servicii de sprijin acestei categorii de victime.

Anexa

Training privind infracțiunile motivate de ură și victimele infracțiunilor motivate de ură	
Titlul trainingului (și link unde se găsesc informații despre training, dacă există)	Reglementări de bază în materia drepturilor omului și Respectarea drepturilor omului în activitatea polițiștilor, Infracțiunile motivate de ură ²⁵⁸
Organizația care a ținut trainingul	Școala de Agenți de Poliție “Vasile Lascăr” Câmpina, Școala de Agenți de Poliție “Septimiu Mureșan” Cluj-Napoca
Dacă trainingul face parte dintr-o strategie sau politică, vă rugăm să dați titlul documentului și link către aceasta sau să îl anexați	Inspectoratul General al Poliției Române informează că programa comună a celor două școli de agenți de poliție include teme și module dedicate drepturilor omului și prevenirii conflictelor interetnice, interculturale și interconfesionale, precum și conștientizării și conduitei de prevenire a discriminării și a infracțiunilor motivate de ură. Curriculumul comun nu este publicat.
Durata și periodicitatea trainingului - Vă rugăm să specificați dacă ține de formarea inițială sau continuă. - Care este durata trainingului în zile, luni, ani. - În cazul în care ține de formarea inițială, indicați procentul de timp din programul de formare inițială dedicat acestui training. - Este un training periodic? Dacă da, care este periodicitatea cu care se desfășoară?	Acesta este un curs de formare prealabilă. Inspectoratul General al Poliției Române nu a indicat procentul de timp dedicat acestei formări și nici numărul de ore alocate. Nu este o pregătire periodică.
Care este nivelul la care se ține trainingul (național, regional sau local)?	National
Care este principalul grup țintă al trainingului? - conducere; - agenți din prima linie; - ordine publică; - operatorii 112;	Agenții de poliție, indiferent de practica pe care o vor desfășura. Formarea nu este personalizată pentru un anumit grup țintă.

²⁵⁸Inspectoratul General al Poliției Române, răspuns No.2265347/S2/DA/05.04.2022.

<ul style="list-style-type: none"> - investigații criminale; - procurori; - judecători; - alții (menționați ce funcții) <p>Menționați dacă trainingul este adaptat unui grup țintă specific.</p>	
<p>Obiectivele trainingului (maxim 3 obiective cheie)</p>	<p>Inspectoratul General al Poliției Române nu a indicat obiectivele cheie ale instruirii și nu există informații disponibile public cu privire la curricula cursurilor (obiective de învățare, conținut, metode).</p>
<p>Temele acoperite în cadrul trainingului <i>(Bifați punctele care sunt acoperite în cadrul trainingului și adăugați alte teme care au fost acoperite, dar nu se găsesc în listă.)</i></p> <p>Descrierea trainingului</p>	<p>Subiecte și module, cum ar fi standardele de bază privind drepturile omului, tehnici și metode de soluționare a conflictelor etnice, prevenirea conflictelor interetnice, interculturale și interconfesionale, precum și sensibilizarea și comportamentul pentru prevenirea discriminării și a infracțiunilor motivate de ură.</p> <p>Dacă genul/ sexul e luat în considerare și cum Nu.</p> <p>Dacă este online, față în față sau hibrid Față în față</p> <p>Metodologia de training Aceste informații nu au fost date.</p> <p>Dacă fost dezvoltat în baza unei analize a nevoilor Aceste informații nu au fost date.</p> <p>Obligativ sau opțional Obligativ</p>
<p>Actorii implicați în training - în special dacă au fost implicate în training și sub ce formă organizații ale societății civile sau servicii care asigură susținerea și protecția victimelor).</p>	<p>Aceste informații nu au fost date.</p>
<p>Descrieți procesul de evaluare al trainingului, inclusiv ce organ a</p>	<p>Aceste informații nu au fost date.</p>

<p>efectuat evaluarea, cât de des se face evaluarea.</p> <p>Dați exemple de 3 recomandări rezultate din procesul de evaluare și cui au fost adresate.</p> <p>Dacă nu s-a făcut evaluare, vă rugăm să specificați acest lucru.</p>	
---	--

Training privind infracțiunile motivate de ură	
Titlul trainingului (și link unde se găsesc informații despre training, dacă există)	Prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, îndeosebi împotriva comunităților de romi și creșterea calității serviciului polițienesc ²⁵⁹
Organizația care a ținut trainingul	Inspectoratul General al Poliției Române
Dacă trainingul face parte dintr-o strategie sau politică, vă rugăm să dați titlul documentului și link către aceasta sau să îl anexați	Inspectoratul General al Poliției Române informează că acest lucru este prevăzut de normele interne privind organizarea, desfășurarea și evaluarea formării profesionale continue a personalului polițienesc în activitate și în clasă.
<p>Durata și periodicitatea trainingului</p> <p>- Vă rugăm să specificați dacă ține de formarea inițială sau continuă.</p> <p>- Care este durata trainingului în zile, luni, ani.</p> <p>- În cazul în care ține de formarea inițială, indicați procentul de timp din programul de formare inițială dedicat acestui training.</p> <p>- Este un training periodic? Dacă da, care este periodicitatea cu care se desfășoară?</p>	Aceasta este o formare continuă. Inspectoratul General al Poliției Române nu a precizat procentul de timp dedicat acestei formări - doar că reprezintă o temă de formare. Nu este clar dacă este vorba de o formare periodică și nici periodicitatea acesteia.
Care este nivelul la care se ține trainingul (național, regional sau local)?	Local – la nivelul fiecărei structuri/ unități a Poliției Române
<p>Care este principalul grup țintă al trainingului?</p> <p>- conducere;</p> <p>- agenți din prima linie;</p> <p>- ordine publică;</p>	Personalul de poliție, fără a exista diferențieri în funcție de activitatea practică

²⁵⁹Inspectoratul General al Poliției Române, răspuns No.2265347/S2/DA/05.04.2022.

<ul style="list-style-type: none"> - operatorii 112; - investigații criminale; - procurori; - judecători; - alții (menționați ce funcții) <p>Menționați dacă trainingul este adaptat unui grup țintă specific.</p>	
<p>Obiectivele trainingului (maxim 3 obiective cheie)</p>	<p>Inspectoratul General al Poliției Române nu a indicat obiectivele instruirii și nu a furnizat descrierea cursului, inclusiv obiectivele de învățare, temele, metodele utilizate.</p>
<p>Temele acoperite în cadrul trainingului <i>(Bifați punctele care sunt acoperite în cadrul trainingului și adăugați alte teme care au fost acoperite, dar nu se găsesc în listă.)</i></p> <p>Descrierea trainingului</p>	<p>Prevenirea și combaterea antisemitismului, a xenofobiei, a radicalizării și a discursului instigator la ură, în special împotriva comunităților de romi și îmbunătățirea calității serviciilor de poliție</p> <p>Dacă genul/ sexul e luat în considerare și cum Nu.</p> <p>Dacă este online, față în față sau hibrid Față în față</p> <p>Metodologia de training Aceste informații nu au fost date.</p> <p>Dacă fost dezvoltat în baza unei analize a nevoilor Aceste informații nu au fost date.</p> <p>Obligativ sau opțional Obligativ</p>
<p>Actorii implicați în training - în special dacă au fost implicate în training și sub ce formă organizații ale societății civile sau servicii care asigură susținerea și protecția victimelor).</p>	<p>Aceste informații nu au fost date.</p>
<p>Descrieți procesul de evaluare al trainingului, inclusiv ce organ a efectuat evaluarea, cât de des se face evaluarea.</p>	<p>Aceste informații nu au fost date.</p>

<p>Dați exemple de 3 recomandări rezultate din procesul de evaluare și cui au fost adresate.</p> <p>Dacă nu s-a făcut evaluare, vă rugăm să specificați acest lucru.</p>	
--	--

Training privind infracțiunile motivate de ură și victimele infracțiunilor motivate de ură	
Titlul trainingului (și link unde se găsesc informații despre training, dacă există)	Curs de perfecționare cultura și limba rromani
Organizația care a ținut trainingul	Centrul de Formare și Perfecționare a Polițiștilor „Nicolae Golescu” Slatina
Dacă trainingul face parte dintr-o strategie sau politică, vă rugăm să dați titlul documentului și link către aceasta sau să îl anexați	Nu face parte dintr-o strategie politică
Durata și periodicitatea trainingului - Vă rugăm să specificați dacă ține de formarea inițială sau continuă. - Care este durata trainingului în zile, luni, ani. - În cazul în care ține de formarea inițială, indicați procentul de timp din programul de formare inițială dedicat acestui training. - Este un training periodic? Dacă da, care este periodicitatea cu care se desfășoară?	10 ore Formare continuă Au participat : 12 polițiști (în anul 2020), 13 polițiști (în anul 2021)
Care este nivelul la care se ține trainingul (național, regional sau local)?	Nivel național
Care este principalul grup țintă al trainingului? - conducere; - agenți din prima linie; - ordine publică; - operatorii 112; - investigații criminale; - procurori; - judecători; - alții (menționați ce funcții)	Ofițeri și agenți de poliție care activează în comunități dezavantajate socio-economic

Menționați dacă trainingul este adaptat unui grup țintă specific.	
Obiectivele trainingului (maxim 3 obiective cheie)	<ul style="list-style-type: none"> - stereotipuri despre rromi în literaturi orale, rasism și xenofobie; - abordări și soluții privind dezvoltarea unui dialog eficient între polițiști și membrii comunităților rrome; - impactul infracțiunilor motivate de ură asupra comunităților și rolul poliției în prevenirea acestora; - particularizarea indicatorilor de prejudecată (antisemitism, rasism, xenofobie).
Temele acoperite în cadrul trainingului <i>(Bifați punctele care sunt acoperite în cadrul trainingului și adăugați alte teme care au fost acoperite, dar nu se găsesc în listă.)</i>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Înregistrarea și identificarea prejudecății; ☒ Recunoaștea victimei infracțiunii motivate de ură și evaluarea nevoilor individuale și de protecție; ☒ Oferirea într-o manieră accesibilă a informațiilor despre următorii pași și drepturile victimei; ☒ Tratarea victimelor într-o manieră atentă și respectuoasă, inclusiv intervierea victimelor; ☐ Referirea către serviciile de suport al victimelor; ☐ Investigarea eficientă și trimiterea în judecată și condamnarea; ☐ Altele, anume.....
Descrierea trainingului	<ul style="list-style-type: none"> - Impactul infracțiunilor motivate de ură asupra comunităților și rolul poliției în prevenirea acestora - Particularizarea indicatorilor de prejudecată (antisemitism, rasism, xenofobie) - Bune practici pentru combaterea în mod eficient a discriminării rromilor de către poliție și îmbunătățirea relațiilor dintre poliție și comunitățile rrome <hr/> <ul style="list-style-type: none"> - nu este cazul - față în față - s-a bazat pe o evaluare a nevoilor - este opțional
Actorii implicați în training - în special dacă au fost implicate în training și sub ce formă organizații ale societății civile sau	Nu a fost cazul

servicii care asigură susținerea și protecția victimelor).	
<p>Descrieți procesul de evaluare al trainingului, inclusiv ce organ a efectuat evaluarea, cât de des se face evaluarea.</p> <p>Dați exemple de 3 recomandări rezultate din procesul de evaluare și cui au fost adresate.</p> <p>Dacă nu s-a făcut evaluare, vă rugăm să specificați acest lucru.</p>	Evaluare scrisă/orală în funcție de decizia Comisiei metodice

Training privind infracțiunile motivate de ură	
Titlul trainingului (și link unde se găsesc informații despre training, dacă există)	Politica CNCD de instruire în domeniul nediscriminării inclusiv cu privire la infracțiuni motivate rasial și discursul de incitare la ură, pentru diferite categorii profesionale, inclusiv ofițeri de poliție, agenți de poliție și studenți la învățământul poliției
Organizația care a ținut trainingul	Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării
Dacă trainingul face parte dintr-o strategie sau politică, vă rugăm să dați titlul documentului și link către aceasta sau să îl anexați	CNCD nu mai are în vigoare o strategie națională privind nediscriminarea, dar implicarea acesteia în programele de formare a personalului polițienesc este în mod clar o politică a organismului național de promovare a egalității, pe baza intenției sale declarate public de a crește gradul de conștientizare cu privire la aceste probleme, a constanței și frecvenței participării CNCD la proiecte și conferințe.
<p>Durata și periodicitatea trainingului</p> <p>- Vă rugăm să specificați dacă ține de formarea inițială sau continuă.</p> <p>- Care este durata trainingului în zile, luni, ani.</p> <p>- În cazul în care ține de formarea inițială, indicați procentul de timp din programul de formare inițială dedicat acestui training.</p> <p>- Este un training periodic? Dacă da, care este periodicitatea cu care se desfășoară?</p>	În fiecare an, în ultimii cinci ani, CNCD a participat sau a organizat sesiuni de formare pentru personalul poliției privind nediscriminarea și infracțiunile motivate de ură. Aceste cursuri de formare acoperă prejudecățile și prejudecățile ca subiect orizontal transversal, atât ca problemă generală, cât și în funcție de grupul țintă al cursului de formare. Acestea sunt sesiuni de formare de scurtă durată, care durează câteva zile.

Care este nivelul la care se ține trainingul (național, regional sau local)?	National
<p>Care este principalul grup țintă al trainingului?</p> <ul style="list-style-type: none"> - conducere; - agenți din prima linie; - ordine publică; - operatorii 112; - investigații criminale; - procurori; - judecători; - alții (menționați ce funcții) <p>Menționați dacă trainingul este adaptat unui grup țintă specific.</p>	<p>Personalul din structurile operaționale ale poliției și din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.</p> <p>Studenti la Academia de Poliție.</p> <p>Sesiunile de formare nu sunt personalizate pentru un anumit grup țintă.</p>
Obiectivele trainingului (maxim 3 obiective cheie)	CNCD nu a indicat obiective educaționale specifice.
<p>Temele acoperite în cadrul trainingului</p> <p><i>(Bifați punctele care sunt acoperite în cadrul trainingului și adăugați alte teme care au fost acoperite, dar nu se găsesc în listă.)</i></p> <p>Descrierea trainingului</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 2017, Seminarul CNCD "15 ani de nediscriminare în România. Jurisprudență și evoluții" (25 de polițiști de la IGPR, Direcția Generală Anticorupție, Jandarmerie, ISOP)²⁶⁰ - 2018, participare la sesiunea de instruire în cadrul Programului JUSTROM, Consiliul Europei (25 de polițiști IGPR)²⁶¹ - 2019, 4 sesiuni de instruire în cadrul Proiectului NoHate 2018 (48 de polițiști și jandarmi)²⁶² - 2019, 8 sesiuni de instruire, în parteneriat cu Poliția Municipiului București, "Seminar privind prevenirea și combaterea discriminării de către polițiștii din cadrul Poliției Municipiului București - modele de bune practici" (300 de polițiști)²⁶³ - 2021, invitație de participare la sesiunea de instruire în cadrul Programului Romact, implementat

²⁶⁰CNCD, Raport anual 2017, p.64, https://www.cncd.ro/wp-content/uploads/2020/12/Raport_de_activitate_CNCD_2017.pdf

²⁶¹ Justrom 1 Program al Consiliului Europei în România <https://pjp-eu.coe.int/en/web/access-to-justice-for-roma-women/justrom>, și Justrom 2 Program at <https://pjp-eu.coe.int/en/web/access-to-justice-for-roma-women/about-justrom>.

²⁶²CNCD, Raport Anual 2021, p.53, t <https://www.cncd.ro/wp-content/uploads/2021/04/Raport-de-activitate-CNCD-2020.pdf>.

²⁶³ The Fifth Report of Romania based on Art. 25.(2) of the Convention on the Protection of National Minorities, Council of Europe, ACFC/SR/V(2019)013, pp. 20-21, available at <https://rm.coe.int/5th-sr-romania-en/16809943af>.

	<p>de Consiliul Europei, pe baza metodologiei Consiliului Europei (20 de polițiști)²⁶⁴</p> <p>- 2019, 2021, invitație de participare la sesiunea de formare în cadrul Programului Drepturile omului în instituțiile de ordine și siguranță publică, formare postuniversitară privind discriminarea și infracțiunile motivate de ură (30 de studenți la Academia de Poliție)²⁶⁵</p> <p>- 2021, invitație de participare la sesiunea de instruire organizată de Centrul Multifuncțional de Formare Schengen (Ministerul Afacerilor Interne, Ploiești), pe tema culturii organizaționale și a modalităților de abordare a comunităților de romi (50 de persoane din rândul personalului Ministerului Afacerilor Interne).²⁶⁶</p>
	<p>Dacă genul/ sexul e luat in considerare și cum</p> <p>Nu.</p>
	<p>Dacă este online, față în față sau hibrid</p> <p>Față în față</p>
	<p>Metodologia de training</p> <p>Aceste informații nu au fost date.</p>
	<p>Dacă fost dezvoltat în baza unei analize a nevoilor</p> <p>Aceste informații nu au fost date.</p>
	<p>Obligativ sau opțional</p> <p>Opțional</p>
<p>Actorii implicați în training</p> <p>- în special dacă au fost implicate în training și sub ce formă organizații ale societății civile sau servicii care asigură susținerea și protecția victimelor).</p>	<p>Personalul CNCD, membrii Comitetului director al CNCD și reprezentanți ai poliției au contribuit în calitate de lectori. În cadrul Programului Romact 2021, aceștia au utilizat metodologia Consiliului Europei, iar formatorii au fost selectați de Consiliul Europei.²⁶⁷</p>
<p>Descrieți procesul de evaluare al trainingului, inclusiv ce organ a efectuat</p>	<p>Aceste informații nu au fost date.</p>

²⁶⁴ Set de instrumente pentru ofițerii de politie. Standardele Consiliului Europei privind infracțiunile motivate rasial și nediscriminarea, cu accent pe problema romilor și nomazilor), disponibil la <https://rm.coe.int/coe-police-toolkit-ro-03122020/1680a0b8c6>.

²⁶⁵ Centrul pentru Promovarea Drepturilor Omului și Studii postuniversitare, colaborarea cu CNCD <https://www.cnai.ro/CPDO/docs/2019/CPDOSP-la-ISOP.pdf>.

²⁶⁶ CNCD, E-mail din 18.03.2022, punctele 26-27.

²⁶⁷ CNCD, răspuns No.3755/27.05.2022.

<p>evaluarea, cât de des se face evaluarea. Dați exemple de 3 recomandări rezultate din procesul de evaluare și cui au fost adresate. Dacă nu s-a făcut evaluare, vă rugăm să specificați acest lucru.</p>	
--	--

Training privind infracțiunile motivate de ură²⁶⁸	
Titlul trainingului (și link unde se găsesc informații despre training, dacă există)	15 ani de nediscriminare în România. Jurisprudență și evoluții
Organizația care a ținut trainingul	Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării în parteneriat cu Consiliul Superior al Magistraturii
Dacă trainingul face parte dintr-o strategie sau politică, vă rugăm să dați titlul documentului și link către aceasta sau să îl anexați	CNCD nu mai are în vigoare o strategie națională privind nediscriminarea (un proiect de strategie "Egalitate, Incluziune, Diversitate" 2016-2020 nu a fost niciodată adoptat de Guvern). Cu toate acestea, CNCD și-a declarat public intenția de a sensibiliza opinia publică cu privire la aceste aspecte, iar instituția a fost implicată în fiecare an în sesiunile de formare continuă pentru procurori și judecători, în cooperare cu Institutul Național al Magistraturii.
Durata și periodicitatea trainingului - Vă rugăm să specificați dacă ține de formarea inițială sau continuă. - Care este durata trainingului în zile, luni, ani. - În cazul în care ține de formarea inițială, indicați procentul de timp din programul de formare inițială dedicat acestui training. - Este un training periodic? Dacă da, care este periodicitatea cu care se desfășoară?	1 formare continuă de 3 zile în 2017 privind combaterea discriminării (1,5 ore de formare privind infracțiunile motivate de ură). 1 curs de formare continuă de 3 zile în 2018 privind combaterea discriminării (1,5 ore de formare privind infracțiunile motivate de ură). Aceasta nu este o formare periodică.

²⁶⁸ Romania, INM, răspuns no.3329 din 7 iulie 2022.

Care este nivelul la care se ține trainingul (național, regional sau local)?	National
<p>Care este principalul grup țintă al trainingului?</p> <ul style="list-style-type: none"> - conducere; - agenți din prima linie; - ordine publică; - operatorii 112; - investigații criminale; - procurori; - judecători; - alții (menționați ce funcții) <p>Menționați dacă trainingul este adaptat unui grup țintă specific.</p>	<p>Procurori, judecători, alți profesioniști în domeniul juridic din sistemul judiciar.</p> <p>Judecătorii pot lucra în cauze civile sau penale. Întrucât este vorba de o formare generală privind combaterea discriminării, au participat judecători din ambele domenii.</p> <p>30 de persoane</p>
Obiectivele trainingului (maxim 3 obiective cheie)	Oferind participanților posibilitatea de a dezbate și studia: legislația națională și europeană în domeniul nediscriminării, jurisprudența națională, jurisprudența CEDO, competența și jurisprudența CNCD, procedurile administrative și judiciare.
<p>Temele acoperite în cadrul trainingului</p> <p><i>(Bifați punctele care sunt acoperite în cadrul trainingului și adăugați alte teme care au fost acoperite, dar nu se găsesc în listă.)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • - înregistrarea și identificarea prejudcăților, • - recunoașterea victimelor infracțiunilor motivate de ură și efectuarea unei evaluări a nevoilor individuale și a protecției, • - furnizarea de informații privind etapele următoare și drepturile într-o manieră accesibilă, • - tratamentul sensibil și respectuos al victimelor, inclusiv interviuarea victimelor, • - trimiterea către serviciile de sprijinire a victimelor, • - investigarea, urmărirea penală și condamnarea eficace. • - altele - care: legislația și jurisprudența națională și europeană, rolul organismului național pentru egalitate
Descrierea trainingului	Legislația națională și europeană în domeniul nediscriminării, jurisprudența națională, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, competența și jurisprudența CNCD, proceduri administrative și judiciare. Formarea a

	durat 3 zile și a constatat în studii de caz, dezbateri și discuții interactive.
	Dacă genul/ sexul e luat în considerare și cum Nu.
	Dacă este online, față în față sau hibrid Față în față
	Metodologia de training Studii de caz, dezbateri.
	Dacă fost dezvoltat în baza unei analize a nevoilor A fost luată în calcul la pregătirea proiectului
	Obligatoriu sau opțional Opțional
Actorii implicați în training - în special dacă au fost implicate în training și sub ce formă organizații ale societății civile sau servicii care asigură susținerea și protecția victimelor).	Nu.
Descrieți procesul de evaluare al trainingului, inclusiv ce organ a efectuat evaluarea, cât de des se face evaluarea.	Participanții au evaluat instruirea, iar propunerea lor către Institutul Național al Magistraturii a fost de a aloca mai mult timp pentru această instruire.

Training privind infracțiunile motivate de ură²⁶⁹	
Titlul trainingului (și link unde se găsesc informații despre training, dacă există)	Partnership for equality of LGBTI persons (Parteneriat pentru egalitatea persoanelor LGBTI)
Organizația care a ținut trainingul	Asociația ACCEPT în parteneriat cu Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și INM
Dacă trainingul face parte dintr-o strategie sau politică, vă rugăm să dați titlul documentului și link către aceasta sau să îl anexați	Nu.

²⁶⁹ România, INM, răspuns no.3329 din 7 iulie 2022.

<p>Durata și periodicitatea trainingului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vă rugăm să specificați dacă ține de formarea inițială sau continuă. - Care este durata trainingului în zile, luni, ani. - În cazul în care ține de formarea inițială, indicați procentul de timp din programul de formare inițială dedicat acestui training. - Este un training periodic? Dacă da, care este periodicitatea cu care se desfășoară? 	<p>2 cursuri de formare continuă de 3 zile fiecare în 2018 privind combaterea discriminării persoanelor LGBTI (sesiune de 3 ore privind infracțiunile motivate de ură).</p> <p>Aceasta nu este o formare periodică.</p>
<p>Care este nivelul la care se ține trainingul (național, regional sau local)?</p>	<p>National</p>
<p>Care este principalul grup țintă al trainingului?</p> <ul style="list-style-type: none"> - conducere; - agenți din prima linie; - ordine publică; - operatorii 112; - investigații criminale; - procurori; - judecători; - alții (menționați ce funcții) <p>Menționați dacă trainingul este adaptat unui grup țintă specific.</p>	<p>Procurori, judecători, alți profesioniști în domeniul juridic din sistemul judiciar.</p> <p>Judecătorii pot lucra în cauze civile sau penale. Întrucât este vorba de o formare generală privind combaterea discriminării, au participat judecători din ambele domenii.</p> <p>60 de persoane</p>
<p>Obiectivele trainingului (maxim 3 obiective cheie)</p>	<p>60</p>
<p>Temele acoperite în cadrul trainingului</p> <p><i>(Bifați punctele care sunt acoperite în cadrul trainingului și adăugați alte teme care au fost acoperite, dar nu se găsesc în listă.)</i></p>	<p>Creșterea capacității sistemului judiciar de a relaționa cu petiționarii aparținând comunității LGBTI.</p> <p>Îmbunătățirea cunoștințelor sistemului judiciar cu privire la legislația și jurisprudența privind nediscriminarea la nivel național și european și la rolul organismului național pentru egalitate.</p>

<p>Descrierea trainingului</p>	<ul style="list-style-type: none"> - înregistrarea și identificarea prejudcăților, - recunoașterea victimelor infracțiunilor motivate de ură și efectuarea unei evaluări a nevoilor individuale și a protecției, ▪ - furnizarea de informații privind etapele următoare și drepturile într-o manieră accesibilă, ▪ - tratamentul sensibil și respectuos al victimelor, inclusiv intervierea victimelor, ▪ - trimiterea către serviciile de sprijinire a victimelor, ▪ - investigarea, urmărirea penală și condamnarea eficace. ▪ - altele - care: legislația și jurisprudența națională și europeană, rolul organismului național pentru egalitate
<p>Actorii implicați în training - în special dacă au fost implicate în training și sub ce formă organizații ale societății civile sau servicii care asigură susținerea și protecția victimelor).</p>	<p>Legislația națională și europeană în domeniul nediscriminării, jurisprudența națională, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, competența și jurisprudența CNCD, proceduri administrative și judiciare. Formarea a durat 3 zile și a constat în studii de caz, dezbateri, discuții interactive și o bibliotecă live cu persoane LGBT.</p>
	<p>Dacă genul/ sexul e luat în considerare și cum da.</p>
	<p>Dacă este online, față în față sau hibrid Față în față</p>
	<p>Metodologia de training Studii de caz, dezbateri, bibliotecă vie.</p>
	<p>Dacă fost dezvoltat în baza unei analize a nevoilor A fost luată în calcul la pregătirea proiectului Obligativ sau opțional Opțional</p>
<p>Descrieți procesul de evaluare al trainingului, inclusiv ce organ a efectuat evaluarea, cât de des se face evaluarea.</p>	<p>Asociația ACCEPT, care reprezintă comunitatea LGBTI, a fost implicată în conceperea și punerea în aplicare a cursului de formare pe baza unei evaluări a necesităților care rezultă din activitatea</p>

	lor în cazuri și litigii pentru apărarea drepturilor comunității LGBTI în cazuri de discriminare și de infracțiuni motivate de ură.
Titlul trainingului (și link unde se găsesc informații despre training, dacă există)	Participanții au evaluat instruirea, iar propunerea lor către Institutul Național al Magistraturii a fost de a aloca mai mult timp pentru acest tip de instruire.

Training privind infracțiunile motivate de ură²⁷⁰	
Titlul trainingului (și link unde se găsesc informații despre training, dacă există)	Combating discrimination. Hate crimes (Combaterea discriminării. Infracțiuni motivate de ură), parte din proiectul NoIntoHate2018
Organizația care a ținut trainingul	Institutul pentru Politici Publice împreună cu Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și INM
Dacă trainingul face parte dintr-o strategie sau politică, vă rugăm să dați titlul documentului și link către aceasta sau să îl anexați	Nu.
Durata și periodicitatea trainingului - Vă rugăm să specificați dacă ține de formarea inițială sau continuă. - Care este durata trainingului în zile, luni, ani. - În cazul în care ține de formarea inițială, indicați procentul de timp din programul de formare inițială dedicat acestui training. - Este un training periodic? Dacă da, care este periodicitatea cu care se desfășoară?	5 traininguri de 3 zile în 2019 pe infracțiuni motivate de ură 3 traininguri de 3 zile în 2020 pe infracțiuni motivate de ură Acesta nu este un training periodic
Care este nivelul la care se ține trainingul (național, regional sau local)?	National
Care este principalul grup țintă al trainingului? - conducere; - agenți din prima linie; - ordine publică; - operatorii 112; - investigații criminale;	Procurori, judecători, alți profesioniști în domeniul juridic din sistemul judiciar. Judecătorii pot lucra în cauze civile sau penale. Întrucât este vorba de o formare generală privind combaterea discriminării, au participat judecători din ambele domenii.

²⁷⁰ Romania, National Institute of Magistracy, Response no.3329 of 7 July 2022.

<p>- procurori; - judecători; - alții (menționați ce funcții)</p> <p>Menționați dacă trainingul este adaptat unui grup țintă specific.</p>	
<p>Număr de participanți</p>	<p>240</p>
<p>Obiectivele trainingului (maxim 3 obiective cheie)</p>	<p>Consolidarea capacității instituțiilor naționale de a se implica în prevenirea infracțiunilor motivate de ură.</p> <p>Îmbunătățirea cunoștințelor sistemului judiciar cu privire la legislația și jurisprudența privind nediscriminarea la nivel național și european și la rolul organismului național pentru egalitate.</p>
<p>Temele acoperite în cadrul trainingului (<i>Bifați punctele care sunt acoperite în cadrul trainingului și adăugați alte teme care au fost acoperite, dar nu se găsesc în listă.</i>)</p> <p>Descrierea trainingului</p>	<ul style="list-style-type: none"> • - înregistrarea și identificarea prejudcărilor, • - recunoașterea victimelor infracțiunilor motivate de ură și efectuarea unei evaluări a nevoilor individuale și a protecției, • - furnizarea de informații privind etapele următoare și drepturile într-o manieră accesibilă, • - tratamentul sensibil și respectuos al victimelor, inclusiv interviuarea victimelor, • - trimiterea către servicii de sprijinire a victimelor, • - investigarea, urmărirea penală și condamnarea eficace. • - altele - care: legislația și jurisprudența națională și europeană, rolul organismului național pentru egalitate
	<p>Legislația națională și europeană în domeniul nediscriminării, jurisprudența națională, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, competența și jurisprudența CNCD, proceduri administrative și judiciare. Formarea a durat 3 zile și a constat în studii de caz, dezbateri și discuții interactive.</p>

	Dacă genul/ sexul e luat in considerare și cum da.
	Dacă este online, față în față sau hibrid Față în față
	Metodologia de training Studii de caz, dezbateri, bibliotecă vie.
	Dacă fost dezvoltat în baza unei analize a nevoilor A fost luată în calcul la pregătirea proiectului
	Obligatoriu sau opțional Opțional
Actorii implicați în training - în special dacă au fost implicate în training și sub ce formă organizații ale societății civile sau servicii care asigură susținerea și protecția victimelor).	Institutul de Politici Publice este un ONG care luptă împotriva discriminării și care a fost implicat în proiectarea și punerea în aplicare a formării.
Descrieți procesul de evaluare al trainingului, inclusiv ce organ a efectuat evaluarea, cât de des se face evaluarea. Dați exemple de 3 recomandări rezultate din procesul de evaluare și cui au fost adresate. Dacă nu s-a făcut evaluare, vă rugăm să specificați acest lucru.	Participanții au evaluat cursul, iar propunerea lor către Institutul Național al Magistraturii a fost de a aloca mai mult timp pentru acest curs.

Training privind infracțiunile motivate de ură și victimele infracțiunilor motivate de ură	
Titlul trainingului (și link unde se găsesc informații despre training, dacă există)	În cadrul <i>Proiectului „Acțiune integrată pentru combaterea infracțiunilor cu mobil discriminatoriu, în special cele îndreptate împotriva comunităților roma, și asigurarea unui standard înalt de calitate al serviciului polițienesc – PDP3”, finanțat prin Mecanismul Financiar Norvegian 2014-2021</i> A. Seminar de pregătire on-line intitulat „Asigurarea justiției pentru victimele infracțiunilor motivate de ură” , organizat în parteneriat cu Poliția Națională Norvegiană

	<p>B. Seminar de pregătire on-line intitulat „Prezentarea unor cazuri ale Poliției Naționale Norvegiene și tehnici de interviuare a suspectilor/victimelor infracțiunilor motivate de ură”, organizat în parteneriat cu Poliția Națională Norvegiană</p> <p>C. Seminar de pregătire on-line intitulat „Investigarea infracțiunilor motivate de ură”, organizat în parteneriat cu Poliția Națională Norvegiană</p>
Organizația care a ținut trainingul	I.G.P.R. – Direcția de Investigații Criminale în colaborare cu Poliția Națională Norvegiană – Poliția Districtului Oslo
Dacă trainingul face parte dintr-o strategie sau politică, vă rugăm să dați titlul documentului și link către aceasta sau să îl anexați	-
<p>Durata și periodicitatea trainingului</p> <p>- Vă rugăm să specificați dacă ține de formarea inițială sau continuă.</p> <p>- Care este durata trainingului în zile, luni, ani.</p> <p>- În cazul în care ține de formarea inițială, indicați procentul de timp din programul de formare inițială dedicat acestui training.</p> <p>- Este un training periodic? Dacă da, care este periodicitatea cu care se desfășoară?</p>	<p>Seminariile sunt considerate formare profesională continuă.</p> <p>A. 26 – 27 octombrie 2021 (16 ore)</p> <p>B. 15 februarie 2022 (3 ore)</p> <p>12 aprilie 2022 (3 ore)</p> <p>12 mai 2022 (3 ore)</p> <p>22 iunie 2022 (3 ore)</p> <p>C. 30-31 martie 2022 (16 ore)</p>
Care este nivelul la care se ține trainingul (național, regional sau local)?	Seminariile au fost realizate la nivel național
<p>Care este principalul grup țintă al trainingului?</p> <p>- conducere;</p> <p>- agenți din prima linie;</p> <p>- ordine publică;</p> <p>- operatorii 112;</p> <p>- investigații criminale;</p> <p>- procurori;</p> <p>- judecători;</p> <p>- alții (menționați ce funcții)</p>	<p>51 de polițiști de investigații criminale (ofițeri și agenți) din cadrul I.G.P.R. – D.I.C., D.G.P.M.B. și toate inspectoratele județene de poliție, care lucrează pe linia de investigare a infracțiunilor motivate de ură.</p> <p>Seminariile au fost adaptate pentru polițiștii care lucrează pe linia de investigare a infracțiunilor motivate de ură.</p>

<p>Menționați dacă trainingul este adaptat unui grup țintă specific.</p>	
<p>Obiectivele trainingului (maxim 3 obiective cheie)</p>	-
<p>Temele acoperite în cadrul trainingului <i>(Bifați punctele care sunt acoperite în cadrul trainingului și adăugați alte teme care au fost acoperite, dar nu se găsesc în listă.)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Înregistrarea și identificarea prejudecății; ■ Recunoaștea victimei infracțiunii motivate de ură și evaluarea nevoilor individuale și de protecție; ■ Oferirea într-o manieră accesibilă a informațiilor despre următorii pași și drepturile victimei; ■ Tratarea victimelor într-o manieră atentă și respectuoasă, inclusiv interviuarea victimelor; ■ Referirea către serviciile de suport al victimelor; ■ Investigarea eficientă și trimiterea în judecată și condamnarea; <p style="margin-left: 40px;">Altele, anume.....</p>
<p>Descrierea trainingului</p>	- conținut
	- dacă genul/sexul este avut în vedere și cum
	- dacă este online, față în față sau hibrid Seminariile au fost realizate în format on-line folosind platforma ZOOM
	- metodologia de training
	- dacă s-a bazat pe o evaluare a nevoilor
	- dacă este obligatoriu sau opțional
<p>Actorii implicați în training - în special dacă au fost implicate în training și sub ce formă organizații ale societății civile sau servicii care asigură susținerea și protecția victimelor).</p>	<p>Seminariile au fost realizate în colaborare cu Poliția Națională Norvegiană – Poliția Districtului Oslo, care a invitat experți și membrii din cadrul unor O.N.G.-uri din U.E. și U.K..</p>
<p>Descrieți procesul de evaluare al trainingului, inclusiv ce organ a efectuat evaluarea, cât de des se face evaluarea.</p> <p>Dați exemple de 3 recomandări rezultate din procesul de evaluare și cui au fost adresate.</p> <p>Dacă nu s-a făcut evaluare, vă rugăm să specificați acest lucru.</p>	<p>Poliția Națională Norvegiană – Poliția Districtului Oslo a transmis participanților un formular de feedback.</p>

Training privind infracțiunile motivate de ură și victimele infracțiunilor motivate de ură	
Titlul trainingului (și link unde se găsesc informații despre training, dacă există)	Curs de capacitate profesională ²⁷¹
Organizația care a ținut trainingul	Centrul de Formare și Perfecționare a Polițiștilor „Nicolae Golescu” Slatina
Dacă trainingul face parte dintr-o strategie sau politică, vă rugăm să dați titlul documentului și link către aceasta sau să îl anexați	Nu face parte dintr-o strategie politică
Durata și periodicitatea trainingului - Vă rugăm să specificați dacă ține de formarea inițială sau continuă. - Care este durata trainingului în zile, luni, ani. - În cazul în care ține de formarea inițială, indicați procentul de timp din programul de formare inițială dedicat acestui training. - Este un training periodic? Dacă da, care este periodicitatea cu care se desfășoară?	4 ore Formare continuă Au participat 234 de polițiști (în anul 2017), 396 de polițiști (2018) 716 polițiști (2019) 522 de polițiști (2020) 512 polițiști (2021) 539 de polițiști (2022)
Care este nivelul la care se ține trainingul (național, regional sau local)?	Nivel național
Care este principalul grup țintă al trainingului? - conducere; - agenți din prima linie; - ordine publică; - operatorii 112; - investigații criminale; - procurori; - judecători; - alții (menționați ce funcții) Menționați dacă trainingul este adaptat unui grup țintă specific.	Ofițeri și agenți de poliție din cadrul structurilor operative ale Poliției Române

²⁷¹În vederea obținerii gradului profesional de subcomisar de poliție/agent șef de poliție.

Obiectivele trainingului (maxim 3 obiective cheie)	<ul style="list-style-type: none"> - Consolidarea competențelor dobândite de polițiști în ceea ce privește prevenirea și combaterea infracțiunilor motivate de ură; - Impactul infracțiunilor motivate de ură asupra comunităților și rolul poliției în prevenirea acestora - Particularizarea indicatorilor de prejudecată (antisemitism, rasism, xenofobie).
Temele acoperite în cadrul trainingului (Bifați punctele care sunt acoperite în cadrul trainingului și adăugați alte teme care au fost acoperite, dar nu se găsesc în listă.)	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Înregistrarea și identificarea prejudcății; ☒ Recunoaștea victimei infracțiunii motivate de ură și evaluarea nevoilor individuale și de protecție; ☐ Oferirea într-o manieră accesibilă a informațiilor despre următorii pași și drepturile victimei; ☒ Tratarea victimelor într-o manieră atentă și respectuoasă, inclusiv interviuarea victimelor; ☐ Referirea către serviciile de suport al victimelor; ☐ Investigarea eficientă și trimiterea în judecată și condamnarea; ☐ Altele, anume..... - Intervenția de urgență - Anchetarea cazului - Izvoarele de drept intern privind egalitatea în drepturi și nediscriminarea
Descrierea trainingului	<ul style="list-style-type: none"> - Aspecte ce țin de intervenția Poliției Române la infracțiunile motivate de ură; - Impactul infracțiunilor motivate de ură asupra comunităților și rolul poliției în prevenirea acestora; - Particularizarea indicatorilor de prejudecată (antisemitism, rasism, xenofobie). <p>- nu este cazul</p> <p>- față în față</p> <p>- s-a bazat pe o evaluare a nevoilor</p> <p>- este opțional</p>

<p>Actorii implicați în training - în special dacă au fost implicate în training și sub ce formă organizații ale societății civile sau servicii care asigură susținerea și protecția victimelor).</p>	<p>Nu a fost cazul</p>
<p>Descrieți procesul de evaluare al trainingului, inclusiv ce organ a efectuat evaluarea, cât de des se face evaluarea. Dați exemple de 3 recomandări rezultate din procesul de evaluare și cui au fost adresate. Dacă nu s-a făcut evaluare, vă rugăm să specificați acest lucru.</p>	<p>Evaluare scrisă/orală în funcție de decizia Comisiei metodice</p>

<p>Training privind infracțiunile motivate de ură</p>	
<p>Titlul trainingului (și link unde se găsesc informații despre training, dacă există)</p>	<p>Cursul HELP al Consiliului Europei "Fight against racism, xenophobia, homophobia and transphobia" – implementare a cursului din n2023 (https://www.gov.ro/fisiere/programe_fisiere/Raport_final_strategie_mai_2022.pdf)</p>
<p>Organizația care a ținut trainingul</p>	<p>Institutul de Studii pentru Ordine Publică (ISOP)</p>
<p>Dacă trainingul face parte dintr-o strategie sau politică, vă rugăm să dați titlul documentului și link către aceasta sau să îl anexați</p>	<p>Cursul este legat de Strategia UE de combatere a antisemitismului și de sprijinire a vieții evreiești și de Strategia națională de combatere a antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură. Totodată, cursul se aliază la analiza din Raportul anual de activitate privind obiectivele asumate de M.A.I. în cadrul Strategiei naționale de prevenire și combatere a antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură, aferente perioadei 2021-2023.</p>
<p>Durata și periodicitatea trainingului - Vă rugăm să specificați dacă ține de formarea inițială sau continuă. - Care este durata trainingului în zile, luni, ani. - În cazul în care ține de formarea inițială, indicați procentul de timp din programul</p>	<p>Cursul este în curs de pregătire și, în funcție de dinamica solicitărilor, poate fi organizat ca un curs de formare inițială sau de formare continuă. Cursul va avea o durată de 3-5 zile.</p>

<p>de formare inițială dedicat acestui training.</p> <p>- Este un training periodic? Dacă da, care este periodicitatea cu care se desfășoară?</p>	<p>Acest curs va reprezenta 10-15 % din timpul de formare din cadrul programului de educație inițială.</p> <p>Aceasta este o formare anuală.</p>
<p>Care este nivelul la care se ține trainingul (național, regional sau local)?</p>	<p>National</p>
<p>Care este principalul grup țintă al trainingului?</p> <ul style="list-style-type: none"> - conducere; - agenți din prima linie; - ordine publică; - operatorii 112; - investigații criminale; - procurori; - judecători; - alții (menționați ce funcții) <p>Menționați dacă trainingul este adaptat unui grup țintă specific.</p>	<p>- Lucrători operativi în cadrul Ministerului Afacerilor Interne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Agenți de primă linie: polițiști și jandarmi; - lucrători în domeniul ordinii publice; - ofițeri și agenți în domeniul anchetelor penale; - Alte linii de lucru specifice MAI.
<p>Obiectivele trainingului (maxim 3 obiective cheie)</p>	<p>Formare privind prevenirea și combaterea infracțiunilor motivate de ură;</p> <p>dezvoltarea competențelor de aplicare a procedurilor de combatere a antisemitismului și a xenofobiei.</p>
<p>Temele acoperite în cadrul trainingului (<i>Bifați punctele care sunt acoperite în cadrul trainingului și adăugați alte teme care au fost acoperite, dar nu se găsesc în listă.</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - înregistrarea și identificarea prejudecăților, - recunoașterea victimelor infracțiunilor motivate de ură și efectuarea unei evaluări a nevoilor individuale și a protecției, - furnizarea de informații privind etapele următoare și drepturile într-o manieră accesibilă, - tratamentul sensibil și respectuos al victimelor, inclusiv intervierea victimelor, - trimiterea către servicii de sprijinire a victimelor, - investigarea, urmărirea penală și condamnarea eficace.

Descrierea trainingului	Conținutul nu a fost dezvoltat deocamdată
	Dacă se ia în considerare genul/sexul și cum Da. Prevenirea discriminării pe criterii de sex și rasă va fi abordată în cadrul acestei formări.
	Dacă este online, față în față sau o combinație a celor două. O combinație de față în față și online.
	Metodologia de formare Lucrări în curs de desfășurare
	Dacă a fost elaborat pe baza unei evaluări a nevoilor-
	Dacă este obligatoriu sau opțional Cursul de formare inițială este obligatoriu. Cursul de formare continuă este opțional.
Actorii implicați în training - în special dacă au fost implicate în training și sub ce formă organizații ale societății civile sau servicii care asigură susținerea și protecția victimelor).	Formatori ai ISOP. Acestea au ca scop atragerea mai multor instituții competente în domeniu.
Descrieți procesul de evaluare al trainingului, inclusiv ce organ a efectuat evaluarea, cât de des se face evaluarea.	Cursul este în curs pregătire.